

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

DIPLOMOVÁ PRÁCE

POSTOJOVÉ KONEKTORY/OPERÁTORY: KONTRASTIVNÍ ANALÝZA
VYBRANÉHO VZORKU TEXTŮ

Vedoucí práce: Mgr. Miroslava Aurová, Ph.D.

Autor práce: Bc. Kristýna Brožová

Studijní obor: Španělský jazyk

Ročník: 3.

2016

Prohlašuji, že jsem svoji diplomovou práci na téma Postojové konektory/operátory: kontrastivní analýza vybraného vzorku textů vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českém Krumlově dne 5. 5. 2016

.....
Bc. Kristýna Brožová

Poděkování

Tímto bych velmi ráda poděkovala vedoucí mé diplomové práce paní Mgr. Miroslavě Aurové, Ph.D. za vedení této diplomové práce, za cenné rady, trpělivost a hlavně ochotu, kterou mi při psaní této diplomové práce věnovala. Dále bych chtěla poděkovat za podporu své rodině.

Anotace

Hlavním cílem a tématem této diplomové práce je kontrastivní analýza postojových konektorů/operátorů na vybraném vzorku textů jak ve španělském tak českém jazyce. Na začátku práce je v teoretické části obecně představena textová lingvistika, tedy oblast, kam spadá studium těchto prostředků. Pro úplnost a přesné zasazení tématu jsou zde zmíněny obecně všechny normy textovosti, s hlubším zaměřením pak na textovou koherenci, a analýza diskurzu. Další část práce se již zabývá problematikou konektorů/operátorů a jejich terminologickým vymezením. Zároveň se tato část práce věnuje klasifikaci těchto prostředků z pohledu španělských tak českých autorů. Poslední oddíl se pak zaměřuje konkrétně na postojové konektory, které představují hlavní téma této diplomové práce, jejich charakteristiku, funkce a konkrétní příklady.

Praktická část je představena kontrastivní analýzou postojových konektorů, která je provedena na vybraném vzorku textů od španělských a českých autorů. Postojové konektory jsou zde identifikovány, popsány a roztříděny. Zmíněna je také jak absolutní tak relativní frekvence výskytů a porovnání shod a rozdílů v obou jazycích. Součástí závěrečné části práce je španělsky psané resumé.

Klíčová slova

Textová lingvistika, konektor, operátor, postojové konektory, kontrastivní analýza

Abstract

The aim of this Master's thesis is the contrastive analysis of discourse markers on a selected type of texts in Spanish and Czech language. The thesis is divided in two parts – theoretical and practical part. Firstly, in the theoretical part of the thesis, is introduced the textual linguistic – the field which studies discourse markers. For wholeness, are briefly mentioned all of the seven standards of textuality with profound focus on textual coherence. Other part of the thesis aims on terminology of discourse markers (especially on *conectores*), which is problematic, and various classifications according to Czech and Spanish authors. The last part of the theoretical part is dedicated to attitude markers – the main theme of this thesis, their characteristics, functions and examples.

The practical part of the thesis is introduced by contrastive analysis of attitude markers carried out on selected sample of texts. Firstly the attitude markers are identified and secondly described and classified. Also is mentioned the absolute and relative frequency and comparison of the contrasts and coincidences in both languages. The thesis is finally summarized in Spanish *résumé*.

Key words

Text linguistic, discourse markers, attitude markers, contrastive analysis

Obsah

Úvod.....	8
TEORETICKÁ ČÁST	10
1. Textová lingvistika.....	10
1.1. Cíle textové lingvistiky.....	11
1.2. Text.....	11
1.2.1. Pojmový aparát – termín text a diskurz	12
1.2.2. Normy textovosti.....	13
1.2.2.1. Koheze.....	14
1.2.2.2. Koherence.....	14
1.2.2.3. Intencionálnost	15
1.2.2.4. Akceptovatelnost.....	15
1.2.2.5. Informativnost	16
1.2.2.6. Situativnost.....	16
1.2.2.7. Intertextovost.....	16
1.3. Prostředky textové koherence.....	17
1.3.1. Aktuální členění větné	17
1.3.2. Izotopické vztahy v textu	18
1.3.3. Syntaktická struktura a sémantická struktura textu.....	19
1.3.4. Grafické členění textu	19
1.3.5. Pragmatické faktory textu	20
1.4. Analýza diskurzu	20
2. Diskurzivní ukazatele vs. konektory – terminologické vymezení	21
2.1. Španělské pojetí	22
2.1.1. Konektory (textové)	22
2.1.2. Diskurzivní ukazatele.....	23
2.1.3. Terminologické shrnutí.....	26
2.1.4. Klasifikace „konektorů“	27
2.1.4.1. Typologie podle M. A. Martínové Zorraquinové a J. Portolése Lázara.....	27
2.1.4.2. Typologie podle J. A. Berenguerové.....	34
2.2. České pojetí konektorů	36
2.2.1. Konektor, operátor nebo dizkurzivní ukazatel?	36
2.2.2. Charakteristika „konektorů“	37
2.2.3. Česká klasifikace „konektorů“	39
3. Postojové konektory	41

3.1. Postojové konektory a modalita.....	41
3.2. České pojetí postojových konektorů.....	43
3.2.1. Funkce postojových konektorů	44
3.2.2. Charakteristika postojových konektorů	45
3.2.3. Příklady českých postojových konektorů	46
3.3. Španělské pojetí postojových konektorů	47
3.3.1. Funkce postojových konektorů	47
3.3.2. Rozdíly postojových konektorů v mluvené a psané řeči	49
3.3.3. Charakteristika španělských postojových konektorů.....	50
3.3.4. Příklady španělských postojových konektorů.....	50
Závěr teoretické části	52
PRAKTICKÁ ČÁST – kontrastivní analýza.....	53
4. Úvod praktické části	53
4.1. Představení vybraného vzorku textů.....	55
4.2. Analýza španělských textů	57
4.2.1. Klasifikace konektorů	58
4.2.2. Umístění španělských postojových konektorů.....	63
4.2.3. Kombinovatelnost s jinými lexémy	64
4.2.4. Postojový konektor jako „slovní druh“	64
4.2.5. Nejfrekventovanější španělské konektory	65
4.3. Analýza českých textů	70
4.3.1. Postojový konektor jako slovní druh	71
4.3.2. Klasifikace českých postojových konektorů.....	73
4.3.3. Kombinovatelnost s jinými lexémy	74
4.3.4. Poziční umístění českých postojových konektorů	74
4.3.5. Konkrétní příklady českých postojových konektorů	76
4.4. Komparace španělských a českých textů.....	80
4.4.1. Jaký je pro postojový konektor typický slovní druh?	82
4.4.2. Kombinovatelnost a spojitost celků postojových konektorů	82
4.4.3. Umístění postojových konektorů	83
4.4.4. Rozdílnosti a shody v klasifikaci	84
Závěr	86
Resumen	90
Seznam použitých zdrojů	93
Přílohy	99

Úvod

Tématem této diplomové práce je kontrastivní analýza používání postojových konektorů/operátorů, podle některých autorů také diskurzivních ukazatelů, ve španělském a českém jazyce na vybraném vzorku libovolně zvolených žánrů textů. Toto téma jsem si zvolila, neboť mě zajímá oblast textové lingvistiky a její propojení s ostatními vědními lingvistickými disciplínami. Textová lingvistika úzce spolupracuje například s pragmatikou. Tedy vědní disciplínou, která stojí na pomezí mezi lingvistikou a filozofií, a která se na rozdíl od ostatních lingvistických disciplín zaměřuje také na účel sdělování informací či vyjádření postoje mluvčího. To nám umožňuje zkoumat jazyk nejen ze syntaktického hlediska, ale také zohlednit určitý psychologický aspekt, které některé výrazy mohou nabývat v textu či mluvě.

Hlavním cílem této diplomové práce bude analyzovat na vybraném vzorku libovolně zvolených textů specifické prostředky – postojové konektory, které vyjadřují určitý postoj mluvčího a zároveň slouží jako prostředky spojitosti, a to jak v jazyce španělském, tak jazyce českém. Dalším cílem je zjistit, zda jsou tyto prostředky užívány se stejnou funkcí a zda se objevují v obou jazycích se stejnou frekvencí. Metody, které budou s největší pravděpodobností využity při zpracování této diplomové práce, budou – dedukce, deskripce, následná analýza a také komparace, která bude využita především v závěru této diplomové práce.

Diplomová práce bude rozdělena do dvou hlavních částí, kterými budou část teoretická a část praktická. V teoretické části bude nejdříve představena textová lingvistika jako vědní disciplína a pojmy, které s textovou lingvistikou úzce souvisí. V rámci textových norem, a především pak v rámci textové koherence a koheze, kterými se zajišťuje soudržnost a návaznost textu, budou uvedeny prostředky, které se podílí na této soudržnosti, a kterými jsou mimo jiné také konektory. V úvodní samostatné kapitole o konektorech budou konektory představeny, charakterizovány a následně klasifikovány a to jak z pohledu španělských, tak českých autorů. Další samostatný oddíl této diplomové práce bude věnován konektorům postojovým, tedy hlavnímu tématu této kvalifikační práce, které představují nejen prostředek na zajištění soudržnosti textu, ale zároveň nám sdělují druhotnou informaci, která se týká postoje mluvčího. V této kapitole bude také v souvislosti s postojovými konektory nastíněna modalita.

Druhou samostatnou částí této diplomové práce bude část praktická, která bude věnovaná kontrastivní analýze postojových konektorů/operátorů na vybraném vzorku textů. Na úvod bude zmíněn důvod výběru konkrétních textů a kritéria, která jsme využili při výběru textů. Další část bude věnována již postojovým konektorům, které jsme ve vybraných textech identifikovali, vybrali a následně popsali a utřídili z hlediska jejich funkcí a to zvláště v obou jazycích. Součástí této práce bude na závěr španělsky psané resumé.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Textová lingvistika

Vývoj lingvistiky je v zásadě starý stejně tak jako vývoj lidstva. Již v období starověku se kromě prvních děl jazykovědného charakteru (slovníků, odborných pojednání) začaly objevovat první lingvistické disciplíny. Můžeme zmínit například rétoriku, která je společně se stylistikou považována za předchůdce textové lingvistiky. Velký mezník pro další vývoj lingvistiky představovalo 20. století a s ním spojený vznik moderních lingvistických směrů. Zájem lingvistů se postupně přesouval od nižších jazykových rovin a jednotek k jednotkám vyšším. V centru jazykovědného bádání tak nejprve byla hláska, fonémy, morfémy a posléze věta. V 70. letech dvacátého století se však začaly objevovat hlasy, že ani věta nepředstavuje dostačující jednotku, a že je zapotřebí pracovat s vyšší základní jednotkou – textem.¹

První kolokvium ohledně této nové lingvistické disciplíny se uskutečnilo na Univerzitě v Kostnici v roce 1972, a kterého se mezi dalšími významnými lingvistiky zúčastnil také holandský lingvista Teun A. Van Dijk, který je považován za jednoho ze zakladatelů a hlavních propagátorů textové lingvistiky. Mezi další významné představitele patří například W. U. Dressler či J. S. Petöfi. Z českého prostředí se této problematice věnovali mimo jiné také K. Hausenblas a F. Daneš.² Nicméně nesmíme opomenout, že ještě před vznikem této nové disciplíny se mnoho významných českých autorů z Pražského lingvistického kroužku věnovalo studiu textu, například Vilém Mathesius.

Textová lingvistika prošla během své poměrně krátké existence mnoha změnami, a to především ve svých cílech a užitých metodách. Zprvu se zavedl pojem a termín *diskurs*, pro jehož popis se jevila jako adekvátní tzv. *textová gramatika*, která se zabývá gramatickými jevy nejen v rámci věty ale v rámci větších celků. O několik let později začala textová lingvistika úzce spolupracovat s pragmatikou – tedy sociologickými a psychologickými faktory, které velmi ovlivňují význam jednotlivých výpovědí a analýzou diskurzu.³

¹ ČERNÝ, Jiří. *Úvod do studia jazyka*. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 1998. str. 211.

² ČERNÝ, Jiří. *Dějiny lingvistiky*. 1. soubor. vyd. Olomouc: Votobia, 1996. str. 375 – 378.

³ ČERNÝ, Jiří. *Dějiny lingvistiky*. 1. soubor. vyd. Olomouc: Votobia, 1996. str. 375 – 378.

1.1. Cíle textové lingvistiky

Hlavním cílem textové lingvistiky je prezentovat funkčnost jazyka jako systému komunikace a ne jako jednoduchý strukturální systém znaků. Od gramatiky se textová lingvistika liší hned v několika aspektech, neboť popis, kterému se věnuje gramatika, je limitován pouze na rozsah věty, a proto je nemožné zachytit všechny charakteristiky mluvy. Zmiňme například intonaci, deiktické prostředky, souslednost časovou nebo příčinné vztahy.⁴

Vedle toho se textová lingvistika věnuje také struktuře a organizaci textu, zajímají ji vztahy mezi jednotlivými částmi textu. Zabývá se prostředky, které se využívají při výstavbě textu. Zkoumá zapojení vět do větších celků a klade důraz také na pragmatické faktory, jakou jsou situace a kontext, ve kterém se daný text zmiňuje.

1.2. Text

Původ slova text pochází z latinského slovesa *textere*, které v překladu znamená příst, nebo tkát.⁵ Text představuje základní jednotku textové lingvistiky. Přesnou definici textu bychom hledali obtížně, vzhledem k tomu, že lze na text pohlížet z různých úhlů pohledu; například z pohledu syntaxe, sémantiky či stylistiky. Pohled na to, co je text, se liší také v návaznosti na různé autory. J. Tárníková ve své knize *From Text to Texture* zmiňuje, že z lingvistického pohledu je text vše, co je mnohaprostorové a mnohoznačné, a proto nemůže existovat pouze jedna definice.

Podle J. Černého v textové lingvistice existují dva různé přístupy, jak je možno pohlížet na podstatu textu a jak text studovat. První skupina autorů chápe text jako proces. Klade důraz na pragmatické a dynamické faktory a vychází ze syntaxe věty. Tento první zmíněný přístup byl charakteristický především pro počáteční vývojovou fázi textové lingvistiky. Toto pojetí však bylo některými autory kritizováno, poněvadž nejsou brány v úvahu systémové prvky jazyka. Někteří kritici dokonce zmiňují, že textová lingvistika nepřináší nic nového kromě pojmového aparátu, neboť se autoři již v minulosti zabývali útvary, které přesahovaly rozsah věty.⁶

⁴ AUROVÁ, Miroslava. *Přednáška z textové lingvistiky: Tema 2. Texto, Normas de textualidad*. 2014.

⁵ TÁRNÍKOVÁ, Jarmila. *From text to Texture: An introduction to processing strategies*. 4., upr. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. str. 21.

⁶ ČERNÝ, Jiří. *Dějiny lingvistiky*. 1. soubor. vyd. Olomouc: Votobia, 1996. str. 376 – 377.

Dalším problémem při definování termínu text je otázka saussurovské dichotomie, tedy zda se text nachází na úrovni abstraktního systému *langue* nebo souvisí spíše s promluvou a úrovní *parole*. Touto problematikou se zabýval například P. Sgall, který předpokládá, že pravidla pro vytváření textů patří do úrovně *parole* a jsou podobné těm, které se uplatňují ve větě. To, co by mělo být opozicí textu na rovině *langue*, se pak nachází v samotném fungování jazyka, nikoli v jazykovém systému.⁷

Odlišnou teorii zastává například K. Hausenblas, který uvádí, že termín text má hned několik významů. Podle něj text značí ve svém nejstarším významu *písemný verbální výtvar* tedy *resultát řečové aktivity*.⁸ Dále se může jednat o *jazykový komunikát* jak písemný či ústní. To znamená, že text jakožto nejvyšší jednotka systému se může nacházet, jak na rovině *langue* tak na rovině *parole*. Další názor na pojem text zastává T. A. van Dijk, který ve své knize *Text and Context* uvádí, že text je abstraktní teoretický konstrukt, který je obsažen v tom, co je obvykle nazýváno jako *diskurz*.⁹

1.2.1. Pojmový aparát – termín text a diskurz

V návaznosti na saussurovu dichotomii se ve spojení s textem objevuje také termín *diskurs/diskurz*. V monografii *From Text to Texture* J. Tárníková uvádí, že někteří lingvisté spojují termín text s psanou komunikací, zatímco termín *diskurz* s komunikací mluvenou. Podle R. Cartera a kol., kteří pojem *diskurz* řeší ve své knize *Working with Texts*, je obecně tento termín chápán jako mluva a poukazuje na to, že se v minulosti aplikoval spíše na mluvený jazyk.¹⁰ Pro další autory je text abstraktním konstruktem a *diskurz* projevem na úrovni *parole*. Odlišnosti mezi oběma termíny jsou shrnuty a znázorněny v následující tabulce.

⁷ MACHÁČKOVÁ, Eva. O názorech na dichotomii *langue* a *parole* (2. část) (K vývoji pojetí některých základních lingvistických pojmů a termínů). *Slovo a slovesnost*. [online]. 1989, 50(1), str. 56-65. [cit. 25. 2. 2016]. Dostupné z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=3272>

⁸ HAUSENBLAS, Karel. Text, komunikáty a jejich komplexy (Zamyšlení pojmoslovné). *Slovo a slovesnost*. [online]. 1984, 45(1), str. 1-7. [cit. 25. 2. 2016]. Dostupné z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=2932>

⁹ DIJK, Teun Adrianus van. *Text and context: explorations in the semantics and pragmatics of discourse*. 6th Impression. New York: Longman, 1992. Longman linguistics library, 21. str. 3.

¹⁰ CARTER, Ronald a Adrian BEARD. *Working with Texts: A core introduction to language analysis*. 3rd ed. New York: Routledge, 2008. Intertext (London, England). str. 141-142.

Tabulka č. 1. Pojmy text a diskurz

<u>Text</u>	<u>Diskurz</u>
- Psaná komunikace	- Mluvená komunikace
- Abstraktní, statický konstrukt - <i>langue</i>	- Manifestace <i>parole</i> , proces
- Evropská lingvistická tradice	- Americká lingvistická tradice
- Text – kombinace vět	- Text – kombinace a užití vět + situační kontext

1.2.2. Normy textovosti

Ne každý útvar složený z po sobě jdoucích vět je textem. Každý text musí obsahovat určité charakteristické vlastnosti, které se objevují v každém textu a odlišují ho tím tak od útvarů, které textem nejsou. Jedná se o takzvané normy textovosti. Teorii textových norem formulovali ve své knize *Introduction to Text Linguistic* autoři R.–A. de Baugrande a W. U. Dressler, kteří definovali sedm základních textových norem. Jsou jimi následující:¹¹

- *Koheze*
- *Koherence*
- *Intencionálnost*
- *Akceptovatelnost*
- *Informativnost*
- *Situativnost*
- *Intertextovost*

Textové normy fungují ve vzájemné interakci a navzájem se ovlivňují. Některé se v textech mohou vyskytovat ve větší míře než ty ostatní. Nicméně vždy by se v textu měly vyskytovat všechny normy.¹² Další typickou vlastností norem je to, že často překračují hranice lingvistiky. Dochází tak k zapojení dalších disciplín do textové lingvistiky, například psychologie. Na následujících stránkách se budeme věnovat jednotlivým textovým normám, abychom přiblížili oblast, kterou se budeme nadále zabývat.

¹¹ BEAUGRANDE, Robert-Alain de a Wolfgang U DRESSLER. *Introduction to text linguistics*. 1st publ. London: Longman, 1981. Longman paperback, 26.

¹² Ovšem existují také výjimky, kdy text neobsahuje všechny normy.

1.2.2.1. Koheze

Koheze představuje jednu ze základních norem textovosti. Kupříkladu v našem prostředí F. Čermák definuje kohezi jako: „*souvislost, resp. spojitost a vázanost textu, resp. jeho konstrukci syntakticko-sémantické povahy, zvl. z hlediska referenčního vztahu mezi zájmeny, členy a substantivy.*“¹³ Podobně to vidí J. Hrbáček, který říká, že: „*prostředky koheze textu jsou jazykové prostředky, jimiž se realizuje spojitost, soudržnost textu, tedy základní podmínka textovosti.*“¹⁴

Z hlediska užití kohezních prostředků můžeme kohezi rozdělit do několika skupin. První skupinu představují prostředky koheze gramatické, tedy prostředky, které se nacházejí přímo na úrovni textu. Jedná se o elipsu nebo substituci. Druhou skupinu představují prostředky, které se nacházejí na úrovni sémantické. Můžeme zmínit například opakování – úplné nebo částečné, substituci a parafrázi, deiktické prostředky a konektory, kterým se budeme věnovat v následujícím samostatném oddílu, vzhledem k tomu, že se jedná o hlavní téma této diplomové práce.

1.2.2.2. Koherence

Podle F. Čermáka se koherencí textu: „*míní funkční souvislost, spojitost, resp. identita textu obecně, zvl. pak vzhledem k inferenci, tj. schopnosti mluvčího informaci z něj vyvozovat, jeho mimojazykové zkušenosti a znalosti, předpokladům, které mluvčí má, i způsobům zapojení mluvních aktů.*“¹⁵ Dle R.-A. Beaugrande a W. U. Dresslera je koherence v rámci norem textovosti velmi významná. Stejně tak jako koheze je tato norma umístěna přímo v textu. V *Mluvnici češtiny III.* se uvádí, že koheze a koherence jsou někdy chápány jako synonyma (doslova je zde uvedeno smíšeně), toto pojetí je však nepřesné, neboť koherence bývá definována jako vztah dvou nebo více významových složek textu. To znamená, že jeden významový prvek daného textu předpokládá jiný a jeho interpretace je na něm závislá.¹⁶ Obecně vzato je text

¹³ ČERMÁK, František. *Jazyk a jazykověda: přehled a slovníky*. Vyd. 4., V Karolinu 2., dopl. Praha: Karolinum, 2011. str. 188.

¹⁴ HRBÁČEK, Josef. Srovnání dvou překladů z hlediska využití prostředků koheze textu. *Naše řeč*. [online]. 1987, 70(3), str. 124. [cit. 27. 2. 2016]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=6699>

¹⁵ ČERMÁK, František. *Jazyk a jazykověda: přehled a slovníky*. Vyd. 4., V Karolinu 2., dopl. Praha: Karolinum, 2011. str. 188

¹⁶ DANEŠ, František, Zdeněk HLAVSA a Miroslav GREPL. *Mluvnice češtiny 3. Skladba*. 1. Praha: Academia, 1987. str. 633.

koherentní, pokud je správně vystavěn po stránce obsahové, formální, ale také grafické. V každém textu by se mělo vyskytovat jedno hlavní téma, které je rozčleněno do podtémat. Vedle toho se v textu nesmí vyskytovat žádné logické skoky nebo protirečení.

1.2.2.3. Intencionálnost¹⁷

V našem prostředí se normami textovosti zabývá J. Tárnyiková. Ta uvádí, že intencionálnost je účel, se kterým mluvčí či původce dané zprávy danou informací sděluje. I v případě, že by plně nebyla dodržena pravidla koherence a koheze, se příjemce zprávy snaží přijmout danou zprávu a pochopit účel takovéto zprávy. Můžeme doplnit, že podle M. Grepla a P. Karlíka je intence obsažena ve všech komunikačních výpovědích a shodují se s J. Tárnyikovou v tom, že člověk nejen něco říká o světě, ale zároveň tím jakou formou to říkáme a co říkáme, usilujeme o dosažení určitého cíle.¹⁸ Cíl pak závisí na samotném úmyslu autora, kdy chce autor například překvapit, přesvědčit nebo někoho znechutit.

1.2.2.4. Akceptovatelnost¹⁹

Akceptovatelnost neboli přijatelnost, představuje normu, která je orientována směrem na příjemce dané zprávy. Zpráva musí splňovat základní podmínky, aby mohla být brána za akceptovatelnou. Musí přinášet nové nebo relevantní informace a být adekvátní danému situačnímu kontextu.

¹⁷ TÁRNYIKOVÁ, Jarmila. *From text to Texture: An introduction to processing strategies*. 4., upr. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. str. 66.

¹⁸ GREPL, Miroslav a Petr KARLÍK. *Skladba češtiny*. 1. Praha: Votobia, 1998. Jazykověda (Institut sociálních vztahů). str. 421.

¹⁹ BEAUGRANDE, Robert-Alain de a Wolfgang U DRESSLER. *Introduction to text linguistics*. 1st publ. London: Longman, 1981. Longman paperback, 26.

1.2.2.5. Informativnost²⁰

Pokud se opět podíváme do našeho prostředí, J. Tárnyiková uvádí, že se obecně předpokládá, že každý text, ať už mluvený nebo psaný, je informativní. Pomocí informativnosti dokážeme říci, zda jsou informace uváděné ve zprávě nové, nebo již známé. Zda je očekáváme nebo naopak, zda jsou dostačující, nebo jich je málo ba dokonce příliš. Na tuto problematiku se zaměřují více autoři R.-A. Beaugrande a W. U. Dressler ve své knize *Introduction to the Text Linguistic*. Normy textovosti však nejsou hlavním tématem této diplomové práce, a proto zde zmiňujeme pouze to, co považujeme za nejdůležitější.

1.2.2.6. Situativnost²¹

Tato norma zahrnuje všechny faktory, které odkazují na to, zda je text relevantní k dané situaci, ve které se nachází. J. Tárnyiková uvádí, že text je situačně determinován určitou komunikační situací, neboť může být značně sémanticky zatížen jeho informační strukturou nebo formálními vlastnostmi.

1.2.2.7. Intertextovost

V anglické monografii *Working with Texts: A core introduction to language analysis* autor R. Carter zmiňuje, že text je vnímán dvěma možnými způsoby. První způsob představuje naše zkušenosti s dalšími texty podobného charakteru a další způsob, jakým text odkazuje na jiný text.²² V prvním zmiňovaném případě dochází ke spojení s pragmatickou dimenzí daného textu a s tím, jak máme texty uložené v paměti. Jedná se například o strukturu daných textů a jejich členění do určitých typů. Pro určité typy textů je charakteristické užití určitých struktur nebo formulací. Ty máme uložené v paměti a texty se nám na základě těchto rysů lépe identifikují. Druhým způsobem, jakým je možno nahlížet na intertextovost je jeho spojitost s jinými texty. Tento způsob

²⁰ TÁRNYIKOVÁ, Jarmila. *From text to Texture: An introduction to processing strategies*. 4., upr. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. str. 71.

²¹ TÁRNYIKOVÁ, Jarmila. *From text to Texture: An introduction to processing strategies*. 4., upr. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. str. 68.

²² CARTER, Ronald a Adrian BEARD. *Working with Texts: A core introduction to language analysis*. 3rd ed. New York: Routledge, 2008. Intertext (London, England). str. 141-142.

souvisí s vytvořením určité závislosti na jiných textech a na vytvoření vztahu s kulturní tradicí.²³

1.3. Prostředky textové koherence

Jednou ze základních norem, která je ukotvená uvnitř textu je textová koherence, kterou jsme nastínili již v předchozí kapitole. V této kapitole se budeme věnovat konkrétním prostředkům, které v textu zajišťují funkční spojitost a provázanost a podílejí se tak na úplnosti a celistvosti textu. Na textové koherenci se samozřejmě podílí mnoho faktorů. Jsou to faktory nejenom syntaktické, ale také sémantické a pragmatické, které zajišťují formální, obsahovou a významovou návaznost jednotlivých částí textu. Níže jsou uvedené prostředky, které se na textové koherenci, potažmo textové kohezi podílejí.

1.3.1. Aktuální členění větné

Aktuální větné členění (AČV) neboli funkční větná perspektiva je typicky „pražské“ téma, neboť se jedná o jednu z disciplín, kterou do světa přispěli lingvisté z Pražského lingvistického kroužku. Podle F. Trávníčka se aktuálním členěním větným myslí: „*slovosledný princip, rozhodný pro postavení různých větných členů.*“²⁴ Jako prvním se tématem AČV zabýval Vilém Mathesius, který ve svém programovém článku z roku 1939 *O tak zvaném aktuálním členění věty*, poprvé zmiňuje tuto problematiku. Mathesius ve svém pojednání uvádí, že: „*aktuální členění věty se týká způsobu, jakým je začleněna do věčné souvislosti, z níž vznikla.*“²⁵ Na rozdíl od formálního členění věty, kdy základními prvky věty jsou gramatický predikát a gramatický subjekt, jsou základními prvky AČV takzvané východiště a jádro výpovědi. Východiště výpovědi

²³ TÁRNYIKOVÁ, Jarmila. *From text to Texture: An introduction to processing strategies*. 4., upr. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. str. 68.

²⁴ TRÁVNÍČEK, František. O takzvaném aktuálním členěním větném. *Slovo a slovesnost*. [online]. 1961, 22(3), str. 163. [cit. 27. 2. 2016]. Dostupné z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=1114>

²⁵ MATHESIUS, Vilém. O takzvaném aktuálním členění věty. *Slovo a slovesnost*. 1939, 5(4), str. 171.

představuje to, co je v dané situaci známé nebo se to o něm alespoň předpokládá. Jádrem je potom informace nová, která vypovídá o východišti výpovědi.²⁶

S odlišnou terminologií pracuje J. Firbas, který rozlišuje v rámci aktuálního členění větného pojmy – téma (to co je nám známé), réma (to co se sděluje o tématu a je nové) a tranzit (přechodová složka, jedná se ve většině případů o slovesa).²⁷ Dalším významným autorem, který se zabýval AČV byl F. Daneš, který ve svých pracích rozlišuje mezi komunikativní artikulací a informačním členěním. V rámci komunikativní artikulace vyděluje pojmy téma – to o čem se mluví a réma – to co se o daném tématu říká. Informační členění pak představují složky východisko – známá informace a jádro – nová informace.²⁸

Z výše zmíněného nám AČV tedy poskytuje údaje o tom, zda je informace známá nebo nová, vždy ale přitom musíme vycházet z kontextu, ve kterém se nacházíme. Zároveň nám ukazuje, jakým způsobem je daný text vystavěn.

V rámci aktuálního členění větného jsou nejběžnějšími prostředky pro jeho vyjádření: slovosled (objektivní, subjektivní), intonace, lexikální a gramatické prostředky, jakými jsou například aktualizací částice.²⁹

1.3.2. Izotopické vztahy v textu

F. Daneš hovoří o tom, že izotopické vztahy neboli textová koreference přispívají k vnitřní soudržnosti a souvislosti textu a jsou tak dalším prostředkem koherence. Kromě pojmu izotopický vztah se užívá také pojem anaforický vztah. Jedná se o užití různých jazykových prostředků (synonym, substantiv, zájmen), které anaforicky odkazují ke stejnému předmětu řeči neboli denotátu. Kromě anaforických vztahů se může objevit také vztah kataforický, který se však vyskytuje pouze zřídka.³⁰

²⁶ MATHESIUS, Vilém. O takzvaném aktuálním členění věty. *Slovo a slovesnost*. 1939, 5(4), str. 171-174.

²⁷ FIRBAS, Jan. „Aktuální členění větné“ (,) či „funkční perspektiva větná“? *Slovo a slovesnost*. [online]. 1982, 43(4), str. 282-293. [cit. 2. 3. 2016]. Dostupné z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=2851>

²⁸ DANEŠ, František. *Věta a text: studie ze syntaxe spisovné češtiny*. 1. vyd. Praha: Academia, 1985. Studie a práce lingvistické. str. 188.

²⁹ DANEŠ, František, Zdeněk HLAVSA a Miroslav GREPL. *Mluvnice češtiny 3. Skladba*. 1. vyd. Praha: Academia, 1987. str. 558-565.

³⁰ DANEŠ, František. *Věta a text: studie ze syntaxe spisovné češtiny*. 1. vyd. Praha: Academia, 1985. Studie a práce lingvistické. str. 198.

Jak jsme již nastínili v předchozí podkapitole o textových normách, má koherence za následek vznik izotopních dvojic, nebo dokonce celých řetězců.

1.3.3. Syntaktická struktura a sémantická struktura textu

Text je útvar, který je tvořen větami, které se spojují ve větší útvary, kterými jsou souvětí. Syntaktické vztahy, které se mohou objevovat mezi větami uvnitř souvětí, jsou buď hypotaktické, nebo parataktické. Mnohdy tyto vztahy můžeme identifikovat na základě spojovacích výrazů. Kromě spojek se ve většině případů užívají také takzvané konektory, které kromě toho, že spojují jednotlivé části věty, vyjadřují určitý druh vztahu, který existuje mezi těmito větami. Tyto vztahy mezi jednotlivými výpovědními celky mohou být vyjádřeny implicitně nebo explicitně právě pomocí textových konektorů. Zmíněné konektory zároveň slouží k organizaci textu.³¹ Problematice konektorů bude věnován celý následující oddíl, neboť se jedná o hlavní téma této diplomové práce.

1.3.4. Grafické členění textu

Další z prostředků, které přispívají k tomu, aby byl text koherentní, je grafické členění textu. *Mluvnice češtiny III.* uvádí, že: „*struktura komunikátu je mnohvrstvá*“³², proto ke členění textu dochází v různých rovinách. Může se stát, že ze syntaktického nebo významového hlediska se jednotlivé části textu překrývají nebo kolidují. V takovém případě právě grafické členění textu bývá jediným delimitačním prostředkem. V psaných textech se využívá interpunkce, u mluvených textů je pak delimitačním prostředkem intonace.³³

³¹ HOFFMANNOVÁ, Jana. *Sémantické a pragmatické aspekty koherence textu*. Praha: Ústav pro jazyk český ČSAV, 1983. *Linguistica*. str. 51-54.

³² DANEŠ, František, Zdeněk HLAVSA a Miroslav GREPL. *Mluvnice češtiny 3. Skladba*. 1. Praha: Academia, 1987. str. 634.

³³ DANEŠ, František, Zdeněk HLAVSA a Miroslav GREPL. *Mluvnice češtiny 3. Skladba*. 1. Praha: Academia, 1987. str. 634-637.

1.3.5. Pragmatické faktory textu

Do pragmatické roviny textu náleží podle J. Hoffmanové prostředky zapojení textu do komunikačního kontextu. Odkazuje přitom na T. van Dijka, který zmiňuje přímo pragmatickou rovinu textu, kde tyto prostředky zajišťují přijatelnost textu v komunikačním kontextu. Pragmatickými faktory jsou především takzvané *textové orientátory* nebo *kontaktní prostředky*.³⁴

1.4. Analýza diskurzu

V lingvistice se analýza diskurzu vztahuje jak k psaným, tak mluveným textům.³⁵ Jak jsme zmiňovali již v části o textové lingvistice, ve své pozdější vývojové fázi začala textová lingvistika úzce spolupracovat s pragmatikou. J. Hoffmanová uvádí, že je v oblasti textu vysloveně potřebné počítat s rovinou pragmatickou, neboť pragmatické významy se podílí na konstituování sémantických relací i celkového smyslu textu. Jsou to významy, které odráží například situační faktory nebo prvky postojové.³⁶

I přesto, že se analýza diskurzu v lingvistice zaměřuje jak na mluvené a psané texty, cíl je pokaždé stejný. A to analyzovat texty nejen z hlediska syntaktického, ale také sémantického a pragmatického. Do analýzy diskurzu obecně spadá jak celá textová lingvistika, tak teorie mluvních aktů, výzkumy promluv, nebo také psaných textů. A samozřejmě neexistuje jen jedno možné pojetí analýzy diskurzu. Jedná se tedy o metodu, která zkoumá v lingvistice jednotlivé diskurzy.

³⁴ HOFFMANNOVÁ, Jana. *Sémantické a pragmatické aspekty koherence textu*. Praha: Ústav pro jazyk český ČSAV, 1983. *Linguistica*. str. 101.

³⁵ CARTER, Ronald a Adrian BEARD. *Working with Texts: A core introduction to language analysis*. 3rd ed. New York: Routledge, 2008. Intertext (London, England). str. 141.

³⁶ HOFFMANNOVÁ, Jana. *Sémantické a pragmatické aspekty koherence textu*. Praha: Ústav pro jazyk český ČSAV, 1983. *Linguistica*. str. 14-15.

2. Diskurzivní ukazatele vs. konektory – terminologické vymezení

V předešlých kapitolách, které byly zaměřeny na textovou lingvistiku, pojetí textu a analýzu diskurzu, jsme v rámci kapitoly o textové koherenci nastínili prostředky, které se v textu vyskytují, aby byla zajištěna soudržnost a spojitost daného textu. Text se vyznačuje kromě dodržování norem textovosti také určitými pravidly, které se uplatňují při výstavbě textu. Musí se vyznačovat soudržností jak obsahovou tak formální. Text – ať mluvený, nebo psaný – není pouze libovolným řetězením vět, ale propojeným a uceleným sledem vět, které se na sebe navazují.

Jedním z prostředků spojitosti jsou *konektory*, které se v hojné míře využívají ve všech typech textů, především pak v jazyce mluveném. Kromě toho, že jsou *konektory* chápány jako prostředky koheze, slouží také jako ukazatele sémantických vztahů mezi jednotlivými částmi textu. Ustálená a jednotná mezinárodní definice termínu *konektor* však doposud neexistuje, vzhledem k tomu, že se definice liší v návaznosti na různé autory, kteří se problematikou *diskurzivních konektorů* zabývají.

Již tak problematické terminologické vymezení komplikuje skutečnost, že s vývojem analýzy diskurzu se pozornost bádání zaměřila na prvky typické pro mluvený projev, zejména v hovoru/dialogu. Kategorie *konektorů* se rozšířila o další prvky, které pak byly nazvány *diskurzivní ukazatelé*, nicméně leckdy dochází k použití prvního termínu k zastřešení celé škály prvků, tedy včetně *diskurzivních ukazatelů*, nebo dokonce naopak. Například ve španělské tradici se vedle pojmu *conector* můžeme setkat také s názvy *operadores* nebo *marcadores discursivos*. J. A. Berenguer v jednom ze svých článků uvádí další výraz, který se používá pro označení *konektorů*, a to *organizadores textuales*.³⁷

Názvosloví, které je velmi problematické, se vedle toho liší také od funkcí, které tyto prostředky v textu zastávají. To může při výkladu způsobovat nemalé problémy, proto se v této práci snažíme oba termíny odlišovat, přičemž termínem *konektory* směřujeme k textovým záležitostem a termín *diskurzivní ukazatelé* ponecháváme pro záležitosti diskurzu. Bude-li v textu nutné odlišit termín *konektor* ve

³⁷ BERENGUER, Josefa A. Marcadores discursivos y relato conversacional. In: *Capilletra*. Valencia: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, 1995, **18**. str. 110.

smyslu textovém, použijeme název *konektor textový*; použitím uvozovek „*konektor*“ míníme nadřazený význam.

Následující podkapitoly jsou rozděleny do dvou velkých podskupin – španělského a českého pohledu na tuto problematiku a obsahují i stručnou terminologickou sondu.

2.1. Španělské pojetí

2.1.1. Konektory (textové)

Jak vyplývá, ze samotného názvu *konektor*, jedná se o prvek, který něco spojuje. Z logiky věci by tedy mělo jít zejména o spojky. Nicméně, je nutné rozlišovat mezi termínem *konektor* a tímto slovním druhem – spojkou, neboť bychom neměli zaměňovat tyto dva termíny. Podle *Příruční mluvnice češtiny* jsou spojkami: „*slova neohebná, neplnovýznamová, sloužící ke spojování vět a i částí vět, a to jako členů rovnocenných, spojených vztahy koordinace, nebo nerovnocenných spojených vztahy subordinace.*“³⁸ Podobnou definici nám poskytuje slovník Španělské královské akademie (DRAE), kde se uvádí, že spojky jsou neohebným slovním druhem. Ve většině případů jsou to slova nepřízvučná a slouží k vyjádření vztahu souřadnosti nebo podřadnosti mezi slovy nebo větami.³⁹

Obecně vzato můžeme říci, že *konektorem* jsou všechna slova, která fungují jako prostředky spojitosti v textu. Z toho vyplývá, že vše co je spojkou, je zároveň *konektorem*, ale ne vše co je *konektorem*, je spojkou. *Konektory* představují tedy vyšší třídu jednotek, do které spojky spadají. Toto tvrzení podporuje také fakt, že jako *konektory* se mohou objevit v textu také další slovní druhy, zejména pak příslovce, předložky, částice nebo dokonce citoslovce.

U některých významných španělských autorů bychom mohli najít vlastní definice těchto textových prostředků. Jedním z takových je španělský autor L. Portolés Lázaro, který uvádí že: “*El conector es una unidad que vincula un enunciado con otro elemento anterior, ya sea realmente proferido o simplemente accesible en el contexto.*”

³⁸ NEKULA, Marek, Zdenka RUSÍNOVÁ a Petr KARLÍK. *Příruční mluvnice češtiny*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1995. str. 350.

³⁹ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. *Diccionario de la lengua española*. Edición del Tricentenario. [online]. c2016. [cit. 3. 3. 2016]. Dostupné z: <http://dle.rae.es/?id=AKbfFjr>

La significación del conector proporciona una serie de instrucciones que guían las inferencias que se han de obtener de los dos miembros relacionados.”⁴⁰ Z této citace vyplývá, že kromě funkce spojování (kohezní a koherenční) jsou *konektory* chápány jako soubory povelů/instrukcí, které vedou příjemce k interpretaci vztahů. Odtud je motivován další název těchto prvků, a sice *operadores*.

Podle španělského autora A. Brize Goméze představují *konektory* samostatnou funkční heterogenní třídu jednotek. I přesto, že *konektor* může vyjadřovat odlišné gramatické kategorie, je hlavní funkce u všech *konektorů* stejná. A to spojovat jednotky mluvy do větších celků a zajistit adekvátní přenos určitých sekvencí mluveného textu při dodržení komunikačních zásad.⁴¹ Povšimněme si, že svou definici aplikuje na mluvenou řeč, neboť se ve svých pracích zaměřoval právě na oblast *diskurzu*. I přesto však zmiňuje příklady *konektorů*, které jsou typické především pro text.

Podle další významné autorky J. A. Berenguerové se autoři, co se týče charakteristických vlastností těchto prvků, shodují na tom, že z pragmatického hlediska je funkce *konektorů* restriktivní v rámci vztahů mezi jednotlivými částmi textu. Kromě toho, že tedy výběrem určitého typu *konektoru* vlastně specifikujeme významový vztah mezi částmi textu, také z hlediska obsahového spojujeme daný text a zajišťujeme dodržení textové normy koherence.⁴²

2.1.2. Diskurzivní ukazatele

Podle španělské autorky M. A. Martínové Zorraquinové, která se věnuje podrobně problematice těchto prostředků, se ve španělské tradici první práce zabývající se studiem nadvětných struktur objevují u autora S. Giliho Gaya, který pracoval s termínem *enlaces supraoracionales*. V pracích tohoto významného lingvisty je zřejmé zaměření hlavně na hovorový jazyk. Další autoři, které autorka zmiňuje a kteří se podobnými studii zabývali, byli například A. Narbona, A. M. Vigara Tauste, M. Criado de Val a další. V tradičních gramatikách se však termín *diskurzivní konektor*

⁴⁰ PORTOLÉS LÁZARO, José. La distinción entre los conectores y otros marcadores discursivos en español. In: *Verba*. Anuario Galego de Filoloxía. 1993, **20**. str. 141-170.

⁴¹ BRIZ GOMÉZ, Antonio. Los conectores pragmáticos en español coloquial (I). Su papel argumentativo. *Contextos*. 1993, **XI**:21-22. str. 149.

⁴² BERENGUER, Josefa A. Marcadores discursivos y relato conversacional. In: *Capilletra*. Valencia: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, 1995, **18**. str. 110-111.

potazmo *ukazatel* neužíval. Toto užívání je typické až pro pozdější dobu, proto bychom u předchozích autorů našli spíše výrazy: *usos discursivos*, *valores expresivos* nebo *empleos enfatizadores*.⁴³

Konkrétně problematikou již už takzvaných *marcadores discursivos* se ve španělské tradici zabývají například zmiňovaní významní autoři M. A. Martínová Zorraquinová (*Marcadores del discurso. Teoría y análisis.*), A. Briz Gómez nebo L. Cortés Rodríguez, jejichž práce jsou využity při psaní této diplomové práce.

V článku *Los conectores pragmáticos en español*, jehož autorem je A. Briz Gómez, se zmiňují také další výrazy, které se často využívají pro označení podobných forem, jako jsou „*konektory*“. Jedná se o takzvané *muletillas*, *bordoncillos*, *apoyaturas léxicas*, *expletivos*, *fórmularias retardatorias* nebo *comodines*. Tyto termíny však používá pouze ve spojení s mluvenou řečí nikoli psanými texty. Názvosloví se liší opět v návaznosti na různé autory a zároveň odkazuje k funkcím, které tyto prvky vykonávají. Například M. A. Vigarová Taustová pracuje s termínem *expresiones de relleno*. Jsou to podle ní výrazy, které se používají k vyplnění prázdného místa v konverzaci. O těchto prvcích se mluví také jako o dutých formách bez obsahu, o prázdných a přebytečných formách a gramaticky nepotřebných výrazech.⁴⁴

M. A. Martínová Zorraquinová uvádí, že *marcadores discursivos* zahrnují všechny španělské neohebné slovní druhy (*adverbios*, *preposiciones*, *conjunciones*), které mohou vedle své obvyklé funkce v textu nabývat v určitých kontextech specializovanou funkci, která přesahuje rámec věty. Toto tvrzení ilustruje na následujícím příkladu,⁴⁵

- (1) a. Me lo explicó muy *naturalmente*, sin afectación.
b. *Naturalmente*, a Pedro no le he contado nada.

kdy v části příkladu (1b) se španělské příslovce *naturalmente* vyskytuje právě ve funkci *konektoru*. M. A. Martínová Zorraquinová dále uvádí, že tyto výše zmíněné slovní druhy plní vedle predikativní funkce; tedy kromě toho, že ve větě mohou

⁴³ MARTÍN ZORRAQUINO, María Antonia. *Los marcadores del discurso desde el punto de vista gramatical*. En: *Los marcadores del discurso: teoría y análisis*. Madrid: Arco/Libros, c1998. str. 20.

⁴⁴ BRIZ GOMÉZ, Antonio. „Los conectores pragmáticos en español coloquial (I). Su papel argumentativo.“ *Contextos*. 1993, XI:21-22. str. 149.

⁴⁵ MARTÍN ZORRAQUINO, María Antonia. *Los marcadores del discurso desde el punto de vista gramatical*. En: *Los marcadores del discurso: teoría y análisis*. Madrid: Arco/Libros, c1998. str. 19.

fungovat jako základní větné členy, další externí funkci a to, že mohou osvětlovat význam celé věty, nebo jejích částí, ovlivňovat spojitost jednotlivých částí, nebo poukazovat na postoj mluvčího.

S. Gili Gaya v poslední kapitole své knihy *Curso superior de sintaxis española* zmiňuje *marcadores discursivos* v rámci takzvaných *enlaces extraoracionales* a uvádí, že je pro ně charakteristický následující výčet vlastností:

1. Jsou spojeny s vnějšími podněty.
2. Jsou to neohebné slovní druhy.
3. Představují heterogenní třídu jednotek.
4. Je pro ně typické všestranné rozmístění - mohou se vyskytovat jak na začátku, tak uprostřed nebo na konci věty.
5. Mohou se spojovat ve větší celky.
6. Mají nejen referenční ale také operativní význam – pomáhají zakládat koherenci.
7. Jsou polyfunkční – liší se v intonaci, vyskytují se v různých typech textů.

Dále uvádí, že některé druhy *diskurzivních ukazatelů* jsou typické pro jazyk mluvený např. *o sea, pues*, oproti druhým, které jsou typické spíše pro jazyk psaný např. *empero, ahora bien*.⁴⁶

Autoři M. A. Martínová Zorraquinová a J. Portolés Lázaro považují za nejdůležitější charakteristiku *marcadores discursivos* následující vlastnosti a při své charakteristice nahlíží na „*konektory*“ z různých úhlů pohledu.

1. Z prozodického hlediska jsou *diskurzivní ukazatele*, pokud se jedná o hovorový jazyk, vždy ohraničeny intonační pauzou. V psaném jazyce jsou pak *ukazatele* umístěny mezi čárky.

2. Z morfologického hlediska se jedná o jednotky neohebné, které mohou vyjadřovat různé gramatické kategorie.

3. Ze syntaktického hlediska se nejedná o jednotky, které by byly plně zasazeny do věty. Jsou to jednotky, které jsou poměrně autonomní. Úroveň této autonomie se pak liší u každého konkrétního *konektoru*. Některé *diskurzivní ukazatele* se mohou objevit

⁴⁶ GILI GAYA, Samuel. *Curso superior de sintaxis española*. 16a ED. Barcelona: VOX/Bibliograf, 2003. Edición revolucionaria.

na začátku, uprostřed nebo na konci daného textu. Na rozdíl od příslovčí, která plní funkci příslovečného určení, se s *ukazateli* nikdy neobjevují rozvíjející členy nebo další specifikátory. K tomu se nikdy neobjeví u těchto výrazů zápor.

4. Ze sémantického pohledu *diskurzivní ukazatelé* nepředstavují referenční nebo denotační obsah, ale představují procesní význam.

2.1.3. Terminologické shrnutí

Můžeme tedy vidět, že terminologie je problematická a nejednotná. Někteří autoři zmiňují, že takzvané *marcadores discursivos*, které se dají do českého jazyka přeložit jako *diskurzivní ukazatele*, se váží pouze na výrazy spojené s *diskurzem*. Oproti tomu *conector* je jednotka, která se váže jen na psané texty a jejíž základní funkcí je spojovat textové jednotky. Užívání těchto termínů tak záleží individuálně na autorovi, nemůžeme je však chápat jako synonyma.

Podle slovníku Španělské královské akademie (DRAE) můžeme definovat *diskurzivní konektor* zkráceně, a to jako jednotku, která umožňuje existenci textových vztahů mezi rozdílnými částmi *diskurzu*.⁴⁷ Za *konektor* můžeme tedy považovat jednotku, které spojuje předchozí část textu s další částí textu, přitom mezi jednotlivými částmi textu vzniká speciální druh vtažů. Ze širokého hlediska je *konektorem* vše, co spojuje, avšak z užšího hlediska se jedná o specifické textové prvky.

Na základě předem uvedeného je terminologie těchto textových prostředků velmi problematická. V nadcházejících kapitolách budeme tedy pracovat s terminologií, tak jak ji vnímají samotní autoři.

⁴⁷ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. *Diccionario de la lengua española*. Edición del Tricentenario. [online]. c2016 [cit. 4. 3. 2016] Dostupné z: <http://dle.rae.es/?id=ADMtR8S>

2.1.4. Klasifikace „konektorů“

Stejně tak jako neexistuje jednotný termín pro pojem *diskurzivní ukazatel*, *konektor* nebo *operátor*, neexistuje ani jejich jednotná klasifikace. Samotná typologie je proto velmi problematická. V následujících podkapitolách jsou uvedené klasifikace podle vybraných španělských autorů, které se jeví jako nejužívanější. Termíny, které jednotliví autoři používají, jsou zachovány v původním jazyce a to z toho důvodu, že některé termíny nemají svůj ekvivalent v českém jazyce. Pouze připomínáme, že v této části práce ponecháváme názvy tak, jak je užívají jednotliví autoři, s nimiž pracujeme.

2.1.4.1. Typologie podle M. A. Martínové Zorraquinové a J. Portolése Lázara

Nejpoužívanější klasifikací diskurzivních ukazatelů a také nejhlouběji propracovanou je typologie podle M. A. Martínové Zorraquinové a J. Portolése Lázara, kteří dělí *marcadores discursivos* na 5 základních typů:⁴⁸

1. *Estructuradores de la información*
2. *Conectores*
3. *Reformuladores*
4. *Operadores argumentativos*
5. *Marcadores conversacionales*

Jak si můžeme povšimnout, autoři nevyužívají termín *konektor* jako synonymum ke slovu *operátor* nebo *diskurzivní ukazatel/markátor*. Podle nich je nutno tyto termíny od sebe odlišovat, neboť každý se odlišuje svou funkcí nebo umístěním. A *konektory* jsou tak pouze součástí celé třídy jednotek, která nese označení *marcadores discursivos*. Na následujících řádcích jsou jednotlivé typy blíže specifikovány a pro lepší ilustraci jsou zde uvedeny příklady. Není cílem této diplomové práce podat vyčerpávající seznam jednotlivých názvů, avšak považujeme za důležité přiblížit jednotlivé typy, abychom znázornili, kde se nachází cíl našeho bádání.

⁴⁸ MARTÍN ZORRAQUINO, María Antonia a Estrella MONTOLÍO DURÁN. *Los marcadores del discurso: teoría y análisis*. Madrid: Arco/Libros, c1998.

1. Estructuradores de la información

Dle M. A. Martínové Zorraquinové a J. Portolése Lázara se jedná o jednotky, které umožňují organizaci informací v rámci daného textu. Z hlediska své funkce nemají argumentační význam. Tyto jednotky se člení do dalších tří podskupin, kterými jsou *comentadores*, *ordenadores* a *digresores*.⁴⁹

a) Estructuradores de la información - Comentadores

Comentadores představují typ spojovacích prostředků, které se používají pro uvedení nové informace v daném diskurzu. Vedle toho také informace od sebe odlišují. Jsou jimi například ukazatele – *pues, pues bien, así las cosas*.

(2) *Así, pues, un total de seis playas contravenían el año pasado la directiva europea, mientras que este año todas ellas se ajustan a esta normativa.*⁵⁰

b) Estructuradores de la información - Ordenadores

Tyto ukazatele se využívají k určení pořadí, nebo se využívají také k časovému nebo místnímu určení. *Ordenadores* se dále dělí na *ordenadores de apertura, de continuidad* a *de cierre*. Jsou typické především pro psané texty. Například – *por otro lado, para comenzar, en suma*.

(3) *La formación de islotes lingüísticos diferenciados favorecería la adopción de este modelo; pero no es éste el caso, ni, por otro lado, operan razones de política externa que tienten al biculturalismo (en el Canadá este biculturalismo se ve como una garantía de distintividad respecto a una asimilación por parte de los Estados Unidos).*⁵¹

⁴⁹ BOSQUE, Ignacio a Violeta DEMONTE. Gramática descriptiva de la lengua española. Madrid: Colección Nebrija y Bello, Espasa, 1999.

⁵⁰ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Banco de datos (CREA) [en línea]. *Corpus de referencia del español actual*. <<http://www.rae.es>> [15. 3. 2016]

⁵¹ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Banco de datos (CREA) [en línea]. *Corpus de referencia del español actual*. <<http://www.rae.es>> [15. 3. 2016]

c) Estructuradores de la información - Digresores

Tento typ ukazatelů slouží k propojení vedlejšího komentáře s hlavním textem. Například ukazatele – *a todo eso, por cierto, a propósito*.

(4) *Y ello nos obliga a recordar la observación de Bernard Shaw, a propósito de los negros norteamericanos: "Les obligáis a limpiar zapatos -decía- y llegáis a la conclusión de que sólo sirven para limpiar zapatos".*⁵²

2. Conectores

Druhou samostatnou skupinu v rámci *marcadores discursivos* tvoří *conectores*. Autoři mezi *conectores* řadí jednotky, které umožňují spojení na úrovni sémantické a pragmatické, jedné části diskurzu s částí předchozí. Tato skupina se vnitřně rozděluje na *aditivos, consecutivos* nebo *contraargumentativos*.

a) Conectores aditivos

Tyto konektory spojují předchozí část výpovědi s další výpovědí, která má stejnou argumentativní orientaci. Využívají se v situaci, kdy je potřeba přidat nové informace. Vztah, který zde vzniká, mezi jednotlivými částmi výpovědi je stupňovací. Jako příklady autoři zmiňují výrazy – *además, es más, para colmo*.

(5) *Habrá, además, actividades infantiles para niños mayores de cuatro años, que incluyen danzas, teatro, títeres y hasta la aplicación de vacunas de sanación infantil.*⁵³

b) Conectores consecutivos

Conectores consecutivos představují konektory, které se v textu vyskytují jako důsledky, které vyplývají z předchozích částí diskurzu. Jedná se o ukazatele – *de ahí que, por esta razón, entonces*.

⁵² REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Banco de datos (CREA) [en línea]. *Corpus de referencia del español actual*. <<http://www.rae.es>> [15. 3. 2016]

⁵³ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Banco de datos (CREA) [en línea]. *Corpus de referencia del español actual*. <<http://www.rae.es>> [15. 3. 2016]

(6) *También se puede pensar que el CDU tiene enchufe en la Secretaría Xeral para o Deporte y de ahí que se le otorgue el galardón.*⁵⁴

c) Conectores contraargumentativos

Tyto prostředky slouží ke spojení dvou částí diskurzu, přičemž druhá část vyjadřuje odpor či rozpor vůči předchozí části. Jako příklady můžeme uvést – *en cambio, sin embargo, por el contrario*.

(7) *Es cierto que las expectativas de los ciudadanos son enormes, son crecientes, y que las posibilidades que tiene el gobierno, por el contrario, son decrecientes...*⁵⁵

3. Reformuladores

V překladu takzvané *reformulátory* jsou jednotky, kterých se využívá pro zopakování již jednou řečené informace avšak jiným způsobem. Tento typ *marcadores discursivos* se dělí dle M. A. Martínové Zorraquinové a J. Portolése Lázara do čtyř podtypů. První typ představují *reformuladores explicativos*, druhý typ pak *reformuladores de rectificación*. Třetím typem jsou *reformuladores de distanciamiento* a čtvrtým typem jsou takzvané *recapitulativos*.

a) Reformuladores explicativos

Ze syntaktického pohledu představuje tento typ „reformulátorů“ speciální skupinu, neboť se jedná o takzvané fosilizované slovesné prvky (*formas verbales fosilizadas*). Hlavní funkce těchto prvků je vysvětlovací. Jedná se o výrazy hojně využívané jak v mluvených tak psaných textech – *o sea, es decir, esto es*.

(8) *Una de las características del crecimiento de la planta es su localización, esto es, que ocurre solamente en unas zonas muy determinadas llamadas meristemas.*⁵⁶

⁵⁴ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Banco de datos (CREA) [en línea]. *Corpus de referencia del español actual*. <<http://www.rae.es>> [15. 3. 2016]

⁵⁵ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Banco de datos (CREA) [en línea]. *Corpus de referencia del español actual*. <<http://www.rae.es>> [15. 3. 2016]

b) Reformuladores de rectificación

Tyto výrazy se používají v případě, že první část věty nebo diskurzu nebyla řečena přesně a mluvčí má tendenci vylepšit, popřípadě doplnit předchozí část sdělení. Tuto funkci zastávají výrazy – *mejor dicho, más bien*.

(9) *Tanto uno como otro propusieron un procedimiento para medir la intensidad de la luz, **mejor dicho**, para comparar las de dos fuentes y establecer la relación entre ellas.*⁵⁷

c) Reformuladores de distanciamiento

Těchto výrazů se užívá v případě, že předchozí část diskurzu neobsahovala žádné chybné informace ani nebyla špatně konstruovaná po gramatické stránce, i přesto ji však chce mluvčí přeformulovat jiným způsobem. V takové situaci se používají prostředky – *de todos modos, en todo caso*.

(10) *La debilidad de Alvedro respecto a Peinador y Lavacolla se ha visto compensada, **en todo caso**, por los fuertes crecimientos experimentados en el movimiento de mercancías, del 12,4 %, y el número de operaciones (9,9%), muy superiores a los registrados en Santiago y Vigo.*⁵⁸

d) Reformuladores recapitulativos

Tento typ prostředků se používá většinou v závěru nějakého textu nebo přednesu, neboť se využívá pro shrnutí již zmíněných informací. Často jsou používané výrazy – *en suma, en total, en conclusión*.

(11) *El Celta trataría así, **en suma**, de consolidar su coliderato.*⁵⁹

⁵⁶ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Banco de datos (CREA) [en línea]. *Corpus de referencia del español actual*. <<http://www.rae.es>> [15. 3. 2016]

⁵⁷ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Banco de datos (CREA) [en línea]. *Corpus de referencia del español actual*. <<http://www.rae.es>> [15. 3. 2016]

⁵⁸ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Banco de datos (CREA) [en línea]. *Corpus de referencia del español actual*. <<http://www.rae.es>> [15. 3. 2016]

⁵⁹ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Banco de datos (CREA) [en línea]. *Corpus de referencia del español actual*. <<http://www.rae.es>> [15. 3. 2016]

4. Operadores argumentativos

Operadores jsou výrazy, které nespojují dvě jednotky, ale svým významem podmiňují diskurzivní možnosti části segmentu, ve kterém se zrovna nacházejí. Člení se na dvě skupiny – *operadores de refuerzo argumentativo* a *operadores de concreción*.

a) Operadores de refuerzo argumentativo

Tento typ se týká výrazů – *en realidad, en el fondo*, které argumentačně posilují části diskurzu.

(12) *A fin de cuentas, para él, la filosofía es, en el fondo, amor al lenguaje, como recuerda Francisco Rodríguez Adrados, encargado de responderle.*⁶⁰

b) Operadores de concreción

Výrazy, které můžeme najít jak v psaných textech, tak v mluvené řeči. Emitent je používá, pokud chce uvést nějaký příklad, nebo pro ilustraci. Jedná se například o výrazy – *específicamente, para ilustrar, por ejemplo*.

(13) *Permitiría avanzar en la tecnología para, por ejemplo, crear una atmósfera artificial o introducir cultivos y plantas con los que alimentar a los futuros pobladores.*⁶¹

⁶⁰ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Banco de datos (CREA) [en línea]. *Corpus de referencia del español actual*. <<http://www.rae.es>> [15. 3. 2016]

⁶¹ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Banco de datos (CREA) [en línea]. *Corpus de referencia del español actual*. <<http://www.rae.es>> [15. 3. 2016]

5. Marcadores conversacionales

Tento typ spojovacích prostředků má v českém jazyce svůj ekvivalent a tím jsou *konverzační ukazatelé*. Z názvu je tedy patrné, že se jedná o jednotky, které jsou vlastní mluvené řeči, především pak konverzaci. Je však důležité zmínit, že se tyto prostředky mohou vyskytovat také v psaných textech. Do této skupiny patří především diskurzivní partikule. *Marcadores conversacionales* dělí autoři do čtyř skupin:

- a) De modalidad epistémica (např. *desde luego, claro*)
- b) De modalidad deóntica (např. *bueno, vale*)
- c) Enfocadores de la alteridad (např. *hombre, mira*)
- d) Metadiscursivos conversacionales (např. *eh, este*)

Níže jsou uvedené příklady, které jsme vybrali z korpusu CREA z části oral. Každému typu patří jeden konkrétní příklad.

(14) a. *Bueno, pero no me arrepiento de haberlos tenido, los tengo, pues tan bien.*

b. *Hombre, **claro** que no.*⁶²

(15) a. *Un segundo que tenemos que ir a publicidad y continuamos hablando.*

b. **Bueno**, pero me tiene que decir otra cosa.⁶³

(16) a. *¿Por qué decidiste que tenías que casarte con Santa y no con otra gitana?*

b. *Pues **mira**, en primer lugar, me casé con la Santa porque era la más guapa, creo, y la más buena.*⁶⁴

(17) *Yo ya te digo me fui este verano a Cádiz, estuve quince días así. Y bueno, sé que no era una pérdida de tiempo, para mí, ¿eh?*⁶⁵

⁶² REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Banco de datos (CREA) [en línea]. *Corpus de referencia del español actual*. <<http://www.rae.es>> [17. 3. 2016].

⁶³ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Banco de datos (CREA) [en línea]. *Corpus de referencia del español actual*. <<http://www.rae.es>> [17. 3. 2016].

⁶⁴ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Banco de datos (CREA) [en línea]. *Corpus de referencia del español actual*. <<http://www.rae.es>> [17. 3. 2016].

2.1.4.2. Typologie podle J. A. Berenguerové⁶⁶

Další typologii, kterou zmíníme, je typologie J. A. Berenguerové, která se ve svých pracích zabývá spíše mluveným jazykem. J. A. Berenguerová navazuje na práce D. Schiffrinové, která pracuje také s termínem *marcadores discursivos*. Zmiňuje však, že i když se tento termín hojně využívá, není možné s úplnou přesností určit typ funkce, který tyto prostředky zastávají. Dále uvádí, že kromě toho, že tyto prostředky fungují na strukturní úrovni jazyka, kde přispívají ke smyslu textu, fungují také jako ukazatele vztahu, který existuje mezi mluvčími. Podle převládající funkce, za kterou autorka považuje funkci spojovacího prostředku, dělí *marcadores discursivos* do 5 následujících typů. Autorka sama uvádí, že se nejedná o unifikovanou klasifikaci, neboť jednotlivé typy reflektují různé úhly pohledu. Pro úplnost zmiňujeme, že uvedené ukázky pocházejí z psaných textů.

1) Marcadores de integración lineal

Hlavním rysem těchto ukazatelů je jejich dialogický charakter. Snaží se pomocí informací přispět k dialogu v rámci komunikačního aktu. Jedná se na příklad o výrazy – *y, después, entonces*.

(18) *La ordenanza, entonces, establece que en esos lugares no se podrán instalar vertederos de residuos urbanos, industriales, hospitalarios y sustancias tóxicas, depósitos de agroquímicos y establecimientos de producción animal intensiva.*⁶⁷

2) Marcadores de argumentación

Marcadores de argumentación, které autorka v rámci své typologie blíže nespecifikuje, mohou být vyjádřeny výrazy – *pero* nebo *porque*.

⁶⁵ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Banco de datos (CREA) [en línea]. *Corpus de referencia del español actual*. <<http://www.rae.es>> [17. 3. 2016]

⁶⁶ BERENGUER, Josefa A. Marcadores discursivos y relato conversacional. In: *Capilletra*. Valencia: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, 1995. 18. str. 110-111.

⁶⁷ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Banco de datos (CREA) [en línea]. *Corpus de referencia del español actual*. <<http://www.rae.es>> [15. 3. 2016]

(19) *El caso pasará al Tribunal Supremo en Madrid, **porque** podrían derivarse de él responsabilidades contra altos cargos del ministerio de Borrell, contra quien un grupo de ecologistas interpuso recientemente una denuncia.*⁶⁸

3) Marcadores de introducción de tema

Jedná se o ukazatele, které slouží k představení tématu. Tuto funkci zastávají ukazatele – *resulta que, lo que pasa es que*. Autorka se tomuto typu výrazů věnuje podrobněji. Jsou to podle ní ustálená spojení, které mluvčí využívají jako gramatické jednotky zvláště pak při konverzaci.

(20) *De ese modo **resulta que** la autonomía por la vía del artículo 143 es la de los que defienden la "Región Valenciana" o el "Levante español", que viene a ser lo mismo, de la "agresión catalana".*⁶⁹

4) Marcadores de modalización

V rámci *marcadores de modalización* autorka uvádí příklady – *es veu que (se ve que), diuen que (dicen que), diu que (dice que)*.

(21) *Pero **se ve que** no he sabido situar la negación en el lugar adecuado o, tal vez, a pesar de que no me dedico expresamente a la lingüística o a la gramática, ha sido débil mi resistencia, al verme estimulado por algunos de los trabajos del profesor Bosque, como, por ejemplo, su excelente monografía que lleva, precisamente, el título de "Sobre la negación".*⁷⁰

⁶⁸ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Banco de datos (CREA) [en línea]. *Corpus de referencia del español actual*. <<http://www.rae.es>> [18. 3. 2016]

⁶⁹ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Banco de datos (CREA) [en línea]. *Corpus de referencia del español actual*. <<http://www.rae.es>> [18. 3. 2016]

⁷⁰ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Banco de datos (CREA) [en línea]. *Corpus de referencia del español actual*. <<http://www.rae.es>> [18. 3. 2016]

5) Marcadores de creación de mundo

Poslední typ reprezentuje výrazy, které používá mluvčí při potřebě něco vysvětlit. Takovými výrazy jsou například – *jo me ´n recorde (yo me acuerdo) nebo esto es*.

(22) *En Valencia, esto es dramático, se ha convertido en auténtica contienda civil, porque el anticatalanismo se ha exaltado, a ratos grotesco.*⁷¹

2.2. České pojetí konektorů

V československé tradici se tématem textových prostředků, které slouží ke spojitosti textu, věnovali především slovenští autoři J. Mistrík nebo E. Bajžíková. Z českých autorů toto téma zpracovala do hloubky J. Hoffmanová, která se zabývala typologií *konektorů* a tím, jak se tyto prostředky podílejí na organizaci textu. Ve své knize *Sémantické a pragmatické aspekty koherence textu* se podrobně zabývá typem prostředků, které se nachází na obsahové rovině nebo pragmatické rovině textu. Právě pragmatická rovina je v rámci určení *postojových konektorů* velmi důležitá.⁷² Za zmínku stojí také práce O. Peška, který se *konektorům*, především pak argumentativním, věnuje ve své monografii *Argumentativní konektory v současné francouzštině a češtině*.

2.2.1. Konektor, operátor nebo diskurzivní ukazatel?

Kromě užití výrazu *konektor* se v některých českých pracích vyskytují také výrazy *operátor*, *diskurzivní ukazatel* nebo *diskurzivní markátor*. Například F. Čermák operuje s termínem *pragmatické konektivy*.⁷³ F. Daneš uvádí kromě pojmu *konektor* ve svých pracích také *kontextualizátory* a *restriktory*, které mají odlišný význam

⁷¹ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Banco de datos (CREA) [en línea]. *Corpus de referencia del español actual*. <<http://www.rae.es>> [18. 3. 2016]

⁷² HOFFMANOVÁ, Jana. *Sémantické a pragmatické aspekty koherence textu*. Praha: Ústav pro jazyk český ČSAV, 1983. Linguistica.

⁷³ ČERMÁK, František. *Jazyk a jazykověda: přehled a slovníky*. Vyd. 4., V Karolinu 2., dopl. Praha: Karolinum, 2011. str. 189.

v závislosti na svých funkcích.⁷⁴ Stejně tak M. Čechová, která uvádí ještě pojem *orientátor*. I přesto však na rozdíl od španělské tradice, která využívá raději termínu *marcadores discursivos*, jako třídy do které *konektory* nebo *operátory* spadají a rozlišuje mezi nimi, se v české literatuře používá především termín „*konektor*“.

B. Zavadil a P. Čermák rozlišují mezi *operátory* a *pragmatickými markátory*. *Operátory* podle nich nepředstavují větné členy a jedná se především o členy, předložky nebo spojky. *Pragmatické markátory* pak šíře nedefinují, ale uvádí španělské příklady: *en realidad, bueno, francamente*.⁷⁵

Podle J. Mistríka představuje *konektor* určitý druh kontextových slov, které slouží k výstavbě kontextu a připojování vět. Dle E. Macháčkové je *konektor* prostředek, který může být gramatický, lexikální, verbální, neverbální nebo mimojazykový, a který se podílí na soudržnosti textu.⁷⁶ F. Daneš chápe *konektory* jako výrazy, které mohou mít různou slovnědruhovou charakteristiku. Vedle toho poukazuje na to, že se termínu *konektor* využívá v textové lingvistice různě a že tento termín je dosti vágní.⁷⁷ Jako poslední zmiňme definici, která je uvedena v *Mluvnici češtiny III.*, a která zní: „*Každá základní textová jednotka koherentního textu obsahuje minimálně jeden prvek s navazovací funkcí, která je spojuje s textovým okolím – tzv. konektor.*“⁷⁸

2.2.2. Charakteristika „konektorů“

Jak již bylo nastíněno v úvodu této kapitoly, hlavní funkcí *konektorů* je zajišťování spojitosti a soudržnosti textu. Jedná se o nejvíce viditelný mechanismus, díky kterému je možné identifikovat vztahy mezi jednotlivými částmi výpovědi. M. Čechová ve své knize *Čeština, řeč a jazyk* řadí mezi *konektory*, tedy podle ní prostředky

⁷⁴ DANEŠ, František. *Věta a text: studie ze syntaxe spisovné češtiny*. 1. vyd. Praha: Academia, 1985. Studie a práce lingvistické. str. 146-171.

⁷⁵ ZAVADIL, Bohumil a Petr ČERMÁK. *Mluvnice současné španělštiny: lingvisticky interpretační přístup*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2010. str. 425-426.

⁷⁶ MACHÁČKOVÁ, Eva. K úloze některých spojovacích prostředků v textu (zvl. prostředků s významem odporovacím). *Naše řeč*. [online]. 1987, 70(3), str. 113-122. [cit. 4. 3. 2016]. Dostupné z: http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=6698#_ftn7

⁷⁷ DANEŠ, František. *Věta a text: studie ze syntaxe spisovné češtiny*. 1. vyd. Praha: Academia, 1985. Studie a práce lingvistické. str. 171.

⁷⁸ DANEŠ, František, Zdeněk HLAVSA a Miroslav GREPL. *Mluvnice češtiny 3. Skladba*. 1. Praha: Academia, 1987. str. 687.

navazovací a usouvstažňovací, následující slovní druhy – zájmena, místní a časová příslovce, částice a spojky, přičemž funkce těchto prostředků jsou následující:⁷⁹

- a) zajišťují návaznost na předcházející i následující kontext
- b) odkazují na situaci mimo text

Pro srovnání uvádí následující příklad,

(23) a. Ty nikam nesmíš.

b. **A přece** pojedu.

kdy výraz v ukázce (23b) **a přece** vyjadřuje navíc určitý postoj mluvčího a navazuje na předchozí větu.

F. Čermák uvádí, že dalšími prostředky, avšak netextovými tedy negramatickými, které se využívají k zajištění vazeb v textu, jsou takzvané *pragmatické konektivy*. Podle něj se jedná především o partikule, lexikalizované fráze a idiomy, ale patří sem také užití interjekcí.⁸⁰

Podle *Mluvnice Češtiny III.* je základní funkcí *konektorů* navazování směrem dozadu, tj. k základní nebo vyšší textové jednotce, která textu předchází. Může navazovat také i k celému textu. Kromě spojovací funkce, kterou plní pouze několik univerzálních spojovacích prostředků, plní *konektory* také funkci sémantickou. To znamená, že vyjadřují určitý sémantický vztah, buď mezi stavy, událostmi nebo fakty.⁸¹ Problematikou textové lingvistiky a jazykovými prostředky vázanosti, tedy *konektory* se zabývají také již zmínění J. Dolník a E. Bajžíková, kteří uvádějí, že strukturu textu a jeho vázanost zajišťují určité jazykové prostředky, které dělí na prostředky vyjadřující sémanticko-syntaktické vztahy v textu anebo prostředky, které vyjadřují koreferenční vztahy v textu. První typ prostředků přitom chápou jako *konektory*, které dělí do dvou skupin, podle toho na jaké rovině se nacházíme.⁸²

⁷⁹ ČECHOVÁ, Marie. *Čeština - řeč a jazyk*. 2., přeprac. vyd. Praha: ISV, 2000. Jazykověda (Institut sociálních vztahů). str. 366.

⁸⁰ ČERMÁK, František. *Jazyk a jazykověda: přehled a slovníky*. Vyd. 4., V Karolinu 2., dopl. Praha: Karolinum, 2011. str. 189.

⁸¹ DANEŠ, František, Zdeněk HLAVSA a Miroslav GREPL. *Mluvnice češtiny 3. Skladba*. 1. Praha: Academia, 1987. str. 686.

⁸² DOLNÍK Juraj; BAJŽÍKOVÁ Eugenia. *Textová lingvistika*. 1. vyd. Bratislava: Stimul, 1998. str. 27

F. Čermák uvádí, že hlavní funkcí *konektorů* je: „signalizovat zamýšlenou úroveň interpretace textu partnerem a druh interakce, reakce či postoje, jindy však slouží jen k udržení konverzace, např. na neosobní rovině, k přihlášení se o slovo aj.“⁸³ Toto na závěr doplníme funkcí, kterou uvádí J. Mistrík, že funkcí *konektorů* je nejen připojovat, ale také modifikovat význam, stejně tak jako fungují příslovce.⁸⁴

2.2.3. Česká klasifikace „konektorů“

Dělení *konektorů* je poměrně problematické, neboť jak již bylo zmíněno výše, spadají do skupiny *konektorů* jak spojky, tak ostatní slovní druhy a kromě toho plní tyto prostředky různorodé funkce. A stejně tak jako neexistuje jednotná španělská klasifikace, tak neexistuje ani jednotná česká klasifikace těchto spojovacích prostředků.

M. Čechová, v rámci prostředků pro zajištění textové soudržnosti, dělí *konektory* do dvou velkých skupin – na *konektory* lexikální a *konektory* gramatické.⁸⁵

1. Lexikální konektory

Lexikální prostředky, které slouží ke koherenci, jsou podle M. Čechové:

- a) opakování
- b) užití synonym
- c) užití odkazovacích a ztotožňovacích výrazů

2. Gramatické konektory

Jsou představovány neplnovýznamovými slovy, spojkami, které mohou vymezovat časovou platnost, nesoulad nebo rozpor. Ke gramatickým *konektorům* patří podle M. Čechové kromě toho také koncovky slovesného přísudku, nebo některé mluvnické kategorie sloves.

Klasifikace M. Čechové představuje pouze jeden z možných přístupů k dělení *konektorů*. J. Hoffmanová poukazuje na to, že *konektory* obsahují dva typy složek –

⁸³ ČERMÁK, František. *Jazyk a jazykověda: přehled a slovníky*. Vyd. 4., V Karolinu 2., dopl. Praha: Karolinum, 2011. str. 189.

⁸⁴ DANEŠ, František. *Věta a text: studie ze syntaxe spisovné češtiny*. 1. vyd. Praha: Academia, 1985. Studie a práce lingvistické. str. 172.

⁸⁵ ČECHOVÁ, Marie. *Čeština - řeč a jazyk*. 2., přeprac. vyd. Praha: ISV, 2000. Jazykověda (Institut sociálních vztahů). str. 367.

složku sémantickou a složku pragmatickou. V návaznosti na toto dělení člení *konektory* na následující:⁸⁶

- a) vlastní (např. *a, neboť, v důsledku*),
- b) implikativní (např. *ještě, jen, jednou*),
- c) kompoziční (např. *na závěr, na opak*),
- d) textové orientátory (např. *ted', zde*),
- e) kontaktní prostředky (např. *je zřejmé, poslyšte*)
- f) metatextové komentáře (např. *upřímně řečeno, jinými slovy*).

Můžeme tedy vidět, že klasifikace je nejednotná i u českých autorů, a že záleží na individuálním úhlu pohledu.

⁸⁶ HOFFMANNOVÁ, Jana. *Sémantické a pragmatické aspekty koherence textu*. Praha: Ústav pro jazyk český ČSAV, 1983. *Linguistica*.

3. Postojové konektory

V předešlém oddílu jsme obecně popsali a definovali *konektory*, zabývali jsme se také jejich typologií. Jak již napovídá téma této diplomové práce, hlavní pozornost bude věnována *konektorům* vyjadřujícím postoj, kterým bude věnován následující samostatný oddíl. Vzhledem k tomu, že v praktické části bude provedena kontrastivní analýza jak na vybraném vzorku španělských tak českých textů, bude tento oddíl rozčleněn do dvou kapitol, kdy se jedna kapitola bude věnovat španělskému pojetí těchto prostředků, další pak pojetí českému. Na závěr tento oddíl bude obsahovat shrnutí této problematiky.

3.1. Postojové konektory a modalita

V každém textu, ať se jedná o text psaný či mluvený, se mohou vyskytovat určité specifické prostředky, které v rámci daného textu ztrácí svůj původní lexikální význam a nabývají druhotného významu. Tento druhotný význam velmi často odkazuje k postoji, který daný člověk zaujímá ve vztahu k dané výpovědi. Postoj samozřejmě úzce souvisí s modalností. B. Zavadil a P. Čermák ve své knize *Mluvnice současné španělštiny* uvádějí, že modalita je spolu s časem: „nejdůležitější morfologickou kategorií španělského verba finita“ a definují ji jako: „psychicky motivovaný a jazykovými prostředky vyjádřený způsob výpovědi.“⁸⁷

Autoři doplňují, že modalita není vyjádřena pouze prostředky morfologické povahy, ale také prostředky lexikálními nebo suprasegmentálními. Dále zmiňují, že modalita vychází z různých psychických postojů, které emitent zastává ve vztahu k obsahu sdělované výpovědi. Podle stejnojmenných autorů díky základním složkám lidské psychiky vzniká 5 základních modálních významů (*reálný, potenciální, tázací, volní a hodnotící*), přičemž každému typu modálního významu odpovídá specifický repertoár jazykových prostředků. Tyto jazykové prostředky se navíc liší podle toho, v jaké jazykové rovině se právě nacházíme. Na rovině výpovědi hrají hlavní roli suprasegmentální prostředky, nicméně mohou se objevit také *lexikální prostředky výpovědní modality* a těmi jsou právě *postojové konektory*.

⁸⁷ ZAVADIL, Bohumil a Petr ČERMÁK. *Mluvnice současné španělštiny: lingvisticky interpretační přístup*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2010. str. 248-249.

Autoři ve své knize uvádějí následující příklad,

(24) *Seguramente*, mañana.

kde se příslovce *seguramente* objevuje ve funkci spojovacího prostředku, který navíc vyjadřuje postoj.

Podle M. Grepla a P. Karlíka jsou psychické postoje, neboli vazby mluvčího, obsaženy ve všech komunikačních situacích. Dále poznamenávají, že typologie postojů je doposud teoreticky nedořešená a proto velmi obtížná. Rozlišují však mezi čtyřmi základními typy postojů:⁸⁸

1. Jistotně modalitní neboli epistemický (vyjadřuje platnost, pravdivost, s jakou mluvčí někomu danou zprávu sděluje)
2. Postoj preferenční (postoj vůle, ochoty, zájmu, přání)
3. Postoj hodnotící (postoj evaluativní, k tomu co se říká)
4. Postoj emocionální (postoj překvapení, údivu)

Postoje mohou být vyjádřeny různými způsoby; například postojovými *predikátory*, využitím modálních sloves nebo postojovými (modálními) částicemi a podobnými výrazy, které představují hlavní téma této kvalifikační práce. Autoři dále uvádějí relativně úplný soubor modálních částic, mezi nimi například *nesporně, rozhodně, zaručeně, zřejmě, dozajista, asi, možná* a zmiňují, že se tyto modální částice mohou spojovat a vytvářet tak víceslovné výrazy.⁸⁹

Vzhledem k neexistenci jednotné klasifikace „*konektorů*“, nemůžeme označit pouze určitou skupinou *konektorů* za vyloženě postojové, a tak je určování poměrně problematické. Obecně vzato můžeme říci, že *postojové konektory* představuje skupina *konektorů* z různých klasifikací, které v rámci svého významu obsahují jistou modálnost, která reflektuje postoj mluvčího. Nemusí se jednat pouze o prostředky vyskytující se v textu, ale také v mluvě, těmi se v naší práci však zabývat nebudeme.

⁸⁸ GREPL, Miroslav a Petr KARLÍK. *Skladba češtiny*. 1. Praha: Votobia, 1998. Jazykověda (Institut sociálních vztahů). str. 479-480.

⁸⁹ GREPL, Miroslav a Petr KARLÍK. *Skladba češtiny*. 1. Praha: Votobia, 1998. Jazykověda (Institut sociálních vztahů). str. 483.

3.2. České pojetí postojových konektorů

V následující kapitole se zaměříme na *postojové konektory*, tak jak je vnímají čeští autoři. Jako první uvedeme práci L. Uhlířové, která ve svém článku *K postavení tzv. větných příslovcí v aktuálním členění* pojednává o skupině polysémních neadjektivních adverbíích, které mohou v rámci textu zastávat různé funkce. Zmiňuje, že tato adverbia mohou fungovat dvojím způsobem, a to jako:

1. určení kvality slovesného děje
2. jako tzv. větná adverbia

První typ označuje jako adverbia kvalifikační, neboť ve většině případů vyjadřují kvalifikaci slovesného děje. Toto platí například ve větě – „*Choval se přirozeně.*“ Druhý typ, který představují větná adverbia, označuje za funkci komentující, která vyjadřuje „komentář“; tedy postoj mluvčího k obsahu dané věty.⁹⁰ Právě tento druhý typ adverbíích můžeme považovat za *postojové konektory*, neboť ztrácí svůj původní lexikální význam a nabývají modálních, hodnotících či expresivních hodnot. V těchto případech velmi často dochází ke změně slovnědruhové příslušnosti. Jako příklady L. Uhlířová uvádí adverbia – *rozhodně, samozřejmě, vážně, jistě.*

Jak již bylo v této kvalifikační práci zmíněno několikrát, textová lingvistika je, hlavně tedy ve své pozdější vývojové fázi, spjata s pragmatikou. Z českých autorů se hojně zabývala pragmatickým významem J. Hoffmanová, jejíž pohled na dělení *konektorů* jsme zmínili již v obecné klasifikaci *konektorů*. Autorka uvádí, že v rámci textu se objevují také postojové významy, které jsou vyjádřeny především v tzv. *komentářích*, zvláště pak metatextových a metařečových. Tyto postoje vyjadřují vzájemné postoje komunikačních partnerů, jejich postoje k textu a také postoje k předmětům řeči.⁹¹ Dále autorka poukazuje na souvislost *komentářů* s *textovými orientátory* a doplňuje, že je v textu někdy tyto dva typy spojovacích výrazů velmi nelehké odlišit.

O dalších výrazech, které můžeme považovat za *postojové konektory*, pojednává V. Cvrček v *Mluvnici současné češtiny*. Ten mluví o partikulích, tedy slovním druhu,

⁹⁰ UHLÍŘOVÁ, Ludmila. K postavení tzv. větných příslovcí v aktuálním členění. *Slovo a slovesnost*. [online]. 1979, 40(2), str. 143-148. [cit. 6. 3. 2016]. Dostupné z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=2606>

⁹¹ HOFFMANNOVÁ, Jana. *Sémantické a pragmatické aspekty koherence textu*. Praha: Ústav pro jazyk český ČSAV, 1983. *Linguistica*. str. 119.

který je schopen modifikovat výpověď. Tento neohebný slovní druh, který je v mnoha případech z formálního hlediska podobný jiným slovním druhům, je doplněn o specifický pragmatický rys, kterým je doplňována výpověď textu. Autor poukazuje na to, že částice jsou v textech, a především pak v těch mluvených velmi frekventovaným jevem. Mezi ty nejfrekventovanější v mluvě se řadí: *no, jako, prostě, vlastně* aj. *Mluvnice současné češtiny* dělí částice do několika podskupin, kdy jednu velkou skupinu tvoří částice *modální* (postojové). V rámci tohoto vyčlenění pak dělí částice podle toho, zda se jedná o částice *faktuální* (vyjadřující vztah mluvčího ke skutečnosti z hlediska stupně její platnosti), *volní* (vyjadřující projev vůle mluvčího) nebo *výrazové* (vyjadřující názor mluvčího na obsah výpovědi, tedy postoj). Autor zmiňuje také další druhy částic, kterými jsou částice pocitové, hodnotící, zesilovací a specifický druh částic, které text člení. Tento specifický typ částic slouží nejen k organizaci textu, ale může sloužit také jako pomocné slovo, které poskytuje mluvčímu určitý čas na rozmyšlenou. Mezi tento typ části patří mimo jiné – *zároveň, navíc, zkrátka, vlastně, například, nakonec*.⁹²

3.2.1. Funkce postojových konektorů

Již víme, že se *konektory* dají na základě svých funkcí klasifikovat do různých skupin. Z těchto funkcí zmiňme například funkci v rámci členění textu, tedy funkci uvozovací nebo závěrečnou, nebo jak uvádí L. Uhlířová funkci komentující. Kromě toho, že *konektor* slouží jako prostředek lexikální koheze, potažmo koherence, tedy že slouží ke spojování částí textu, je nutno zdůraznit jeho sekundární funkci. Touto sekundární funkcí máme na mysli, že tyto výrazy obvykle v textu vyjadřují určitou modálnost, neboli psychicky motivovaný postoj mluvčího. Ne všechny *konektory*, které se v textu vyskytují, však musí nutně vyjadřovat postoj. Může se jednat o *konektory*, jejichž jedinou funkcí je zajistit pouze koherenci a kohezi daného textu. Z toho vyplývá otázka, jak tedy v textu identifikovat *konektor*, jehož funkcí je mimo jiné vyjádřit určitý postoj. Jako odpověď na tuto otázku nám poslouží příklad, který uvádí již zmiňovaný článek L. Uhlířové, a která uvádí, že: „*O tom, kterou z obou funkcí adverbium nese — v konkrétní větě a v konkrétním kontextu, — spolurozhoduje řada činitelů. Kromě rozdílů v lexikální povaze adverbii samých, které se odrážejí už ve slovnících, záleží především na slovosledném umístění adverbia, ev. na intonaci věty, dále na těsnosti vztahu*

⁹² CVRČEK, Václav. *Mluvnice současné češtiny*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2010. str. 295-298.

*adverbia k slovesu, na některých dalších rysech syntaktické stavby větné (jako je např. možnost rozvíti jiným adverbium kvalifikačním nebo koordinace s jiným adverbium), na konkrétní lexikální náplni celé věty (nejen adverbia samého) a v neposlední řadě i na funkci adverbia v aktuálním členění.*⁹³

Podobně na funkci *postojových konektorů* nahlíží monografie J. Hoffmanové. Uvádí, že hlavní funkcí tzv. *komentářů* je vytvářet v textu jazykový plán a tento plán pak v textu vyjadřuje osobní vztah, postoj autora k obsahu komunikátu, jeho zájmu, aby dosáhl cíle a jeho angažovanosti v komunikačním aktu.⁹⁴

Někteří autoři poukazují na to, že funkce termínu *konektor textový* odpovídá nevětným členům, které spojují dvě věty v souvětí nebo části textu. Oproti slovu *operátor*, jehož hlavní funkcí je sloužit jako indikátor postoje nebo vztahu mezi mluvčími. V této práci však budeme pracovat nadále pouze s pojmem *konektor*.

3.2.2. Charakteristika postojových konektorů

Postojové konektory mohou mít, stejně tak jako všechny „*konektory*“, po formální stránce různou podobu. Kromě jednoduchých větných členů se mohou objevit také složitější textové útvary nebo dokonce větší textové úseky. Již jsme zmínili, že se jako *konektor* mohou objevit neohebné slovní druhy – příslovce, spojky, částice dokonce také citoslovce. Výjimkou není také výskyt složených *konektorů*, např. spojkových spojení. Slovenský jazykovědec J. Mistrík uvádí, že pro *konektory* (především *konektory* typu částic) je charakteristické, že nejen připojují, ale modifikují význam podobně jako příslovce.⁹⁵

Pro *postojové konektory* je podle J. Hoffmanové obvyklé, že *komentáře* jsou ne zcela integrované součásti textu, které mají spíše vsuvkový charakter a zdánlivě stojí mimo větu. Jako konkrétní příklady pak uvádí adverbia – *možná, snad, asi, zřejmě*, která značí stupeň přesvědčení mluvčího. Poté adverbia, která vyjadřují ověřenou skutečnost – *opravdu, jistě, samozřejmě*. Další skupinu pak představují hodnotící

⁹³ UHLÍŘOVÁ, Ludmila. K postavení tzv. větných příslovcí v aktuálním členění. *Slovo a slovesnost*. [online]. 1979, 40(2), str. 145. [cit. 6. 3. 2016]. Dostupné z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=2606>

⁹⁴ HOFFMANOVÁ, Jana. *Sémantické a pragmatické aspekty koherence textu*. Praha: Ústav pro jazyk český ČSAV, 1983. *Linguistica*. str. 119 -120.

⁹⁵ DANEŠ, František. *Věta a text: studie ze syntaxe spisovné češtiny*. 1. vyd. Praha: Academia, 1985. *Studie a práce lingvistické*. str. 172.

adverbia – *bohužel, bohudík*. Podle J. Hoffmanové se dá v rámci komentářů vydělit dokonce určitý podtyp, který vyjadřuje postoj k textu samému, jeho formě, projevu a výrazové stránce. Jako takové uvádí spojení – *jinými slovy* nebo *zkrátka*.⁹⁶

L. Uhlířová uvádí, že z pohledu umístění jsou pro *postojové konektory* typické všechny pozice ve větě, kromě pozice koncové. Koncová pozice jednoznačně slouží pouze pro vyjádření kvalifikace slovesného děje, tj. v této pozici nemá funkci komentující. *Postojové konektory* se dále vyskytují v kontextově zapojených větách s příznakovou intonací. V psaných textech pak záleží na širším nadvětném kontextu, na stylistických činitelích i na obvyklosti nebo frazeologické těsnosti spojení adverbia se slovesem, neboť zde nemůžeme uplatnit intonaci, která v mluvené řeči napomáhá odlišit funkci adverbia. O tom, že daný výraz má funkci komentující a ne kvalifikační napomáhá také aktuální členění větné a slovosled, mimo jiné také skutečnost, že adverbium ve většině případů není možné dál syntakticky rozvíjet.⁹⁷

3.2.3. Příklady českých postojových konektorů

Následující příklady (25) až (30) jsou převzaty z *Mluvnice současné češtiny*, jedná se pouze o malou ukázkou, abychom si přiblížili, jak *postojový konektor* ve větě vypadá.

(25) Petr je **namouduši** můj nejlepší přítel.

(26) Celé je to **koneckonců** jen jeho problém.

(27) Kdyby se Petr **radši** učil.

(28) Dnes je neděle, **vid'**?

(29) Ta kniha je **vůbec** velmi dobrá.

(30) Zajímám se **zejména** o všechny druhy vážek.

⁹⁶ HOFFMANNOVÁ, Jana. *Sémantické a pragmatické aspekty koherence textu*. Praha: Ústav pro jazyk český ČSAV, 1983. *Linguistica*. str. 119.

⁹⁷ UHLÍŘOVÁ, Ludmila. K postavení tzv. větných příslovcí v aktuálním členění. *Slovo a slovesnost*. [online]. 1979, **40**(2), str. 143-148. [cit. 6. 3. 2016]. Dostupné z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=2606>

3.3. Španělské pojetí postojových konektorů

Významnými španělskými autory, kteří se zabývají problematikou *postojových konektorů*, jsou již zmiňovaní autoři M. A. Martínová Zorraquinová, J. Lázaro Portolés nebo A. Briz Gómez. Pro španělské autory je typické, že se ve většině případů zaměřují spíše na analýzu mluvené řeči než na psané texty. S. Gili Gaya poukázal na to, že mluvená řeč na rozdíl od psaných textů nikdy není syntakticky nebo gramaticky úplně správná, neboť v mluvě se vždy vyskytují i další výrazy, které se vyskytují pouze v mluvené řeči a jsou pro ni typické.⁹⁸ Neznamená to však, že bychom v textech spojovací prostředky, které vyjadřují postoj, nenašli.

E. Montoliová Duránová uvádí, že pokud se takovýto prostředek v textu neobjeví, neznamená to hned, že by zmizel spojovací vztah mezi částmi textu, který je zde vyjádřen. Vztahy mezi jednotlivými částmi textu mohou být vyjádřeny explicitně nebo implicitně. A proto, i text bez spojovacího prostředku může být koherentní a kohezní. A navíc příjemce zprávy danou zprávu ve většině případů pochopí.⁹⁹

3.3.1. Funkce postojových konektorů

Pro ilustraci funkce těchto výrazů použijeme slova S. Giliho Gaya, který zmiňuje, že: „*hay casos(...) en que las conjunciones no son ya signos de enlace dentro de un periodo, sino que expresan transiciones o conexiones mentales que van más allá de oración.*“¹⁰⁰ Jak už v této práci bylo zmíněno několikrát, vedlejší funkcí *konektorů* je vyjádřit spojitost, která se nachází nad rámeček věty. C. Fuentes Rodríguez popisuje hlavní funkci takto: „*conectar enunciados unas determinadas relaciones entre ellos, relaciones que tienden a proporcionar al texto su unidad y coherencia.*“¹⁰¹

Hlavní funkcí *postojových konektorů* je stejně tak jako v případě českého pojetí kromě spojení textu nebo vět v rámci souvětí vyjádření sémanticko-pragmatického

⁹⁸ GILI GAYA, Samuel. *Curso superior de sintaxis española*. 16a ED. Barcelona: VOX/Bibliograf, 2003. Edición revolucionaria.

⁹⁹ MARTÍN ZORRAQUINO, M. A. a Estrella, MONTOLÍO DURÁN. *Los marcadores del discurso: teoría y análisis*. 2a edición. Madrid: Arco/Libros, c1998, str. 103-104.

¹⁰⁰ GILI GAYA, Samuel. *Curso superior de sintaxis española*. 16a ED. Barcelona: VOX/Bibliograf, 2003. Edición revolucionaria.

¹⁰¹ MARTÍN ZORRAQUINO, M. A. a Estrella, MONTOLÍO DURÁN. *Los marcadores del discurso: teoría y análisis*. 2a edición. Madrid: Arco/Libros, c1998, str. 71-91.

vztahu. A. Briz Gómez poukazuje na to, že syntakticko-propoziční *konektory* (jako příklad uvádí – *porque*) mají obvykle ve větě příčinný význam, v některých případech se však může *porque* stát pragmatickým prostředkem a vyjadřovat odůvodnění toho, o čem se mluví.¹⁰² Uvádí následující příklad,

(31) a. Ha ido al médico **porque** está enfermo. (konektor syntaktický)

b. Está enfermo, **porque** ha ido al médico. (konektor pragmatický)

v první větě (31a) se podle něj jedná pouze o *konektor* na úrovni syntaktické, vyjadřuje příčinu věty hlavní. V druhé větě (31b) však *porque* považuje za pragmatický prostředek. Rozlišuje tak mezi *conectores pragmáticos* a *conectores sintáctico-semánticos*. *Konektory* mají nejenom spojovat, ale také vyjadřovat určitou pragmatickou hodnotu a označovat argumentační akty.¹⁰³ Dále zmiňuje, že hodnota *konektoru* se mění v závislosti na tom, zda se objevuje v rámci monologu, nebo dialogu. Velkou roli hraje komunikační kontext, ale i intonace.¹⁰⁴ A. Briz Gómez se domnívá, že všechny španělské pragmatické *konektory* jsou tzv. *konektory argumentativními*. Blíže je specifikuje následovně: „*El conector argumentativo (monológico) tiene el papel de conectar argumentativamente dos actos o enunciados en una intervención.*“¹⁰⁵

Tuto problematiku A. Briz Gómez dál rozvádí ve spolupráci s A. Hídalgem, neboť zmiňují, že: „*Como articuladores de las unidades de habla y, a la vez, elementos de transición entre éstas, los conectores pragmáticos funcionan, ya en el plano local, ya en el plano global de la conversación, como instrucciones de la actividad argumentativa de los interlocutores y/o como trazos o señales de la actividad formativa.*“¹⁰⁶

Ujasněme si teď, co to tedy znamená, pokud je *konektor argumentativní*. Můžeme využít slov A. Brize Gómeze, který tvrdí, že pokud mluvíme o argumentaci, jedná o sociální, intelektuální a verbální aktivitu, která slouží ke zdůvodnění nebo popření názoru, a která spočívá v určitém uspořádání výpovědí, která slouží tomuto účelu.

¹⁰² BRIZ GOMÉZ, A. Los conectores pragmáticos en español coloquial (I). Su papel argumentativo. *Contextos*, XI:21-22, str. 152.

¹⁰³ BRIZ GOMÉZ, opětovná citace, str. 155.

¹⁰⁴ BRIZ GOMÉZ, opětovná citace, str. 157.

¹⁰⁵ BRIZ GOMÉZ, opětovná citace, str. 162.

¹⁰⁶ BRIZ GOMÉZ, opětovná citace, str. 123.

Stejného názoru je i J. Portolés Lázaro, podle kterého jsou všechny *konektory* charakteristické právě tím, že jsou argumentativní. Navazuje přitom na argumentační teorii jazyka od autorů J. C. Anscombre a O. Ducrota. O. Ducrot ve spolupráci s dalšími autory zkoumal tyto spojovací prostředky a charakterizoval je tak, že: „*estos elementos ya no se conciben como meros nexos que coordinan o conectan unas oraciones o unas proposiciones con otras, sino como unidades cuya significación está formada por una serie de instrucciones que hace comprender de un modo determinado la relación semántica entre los miembros conectados.*“¹⁰⁷

Na druhou stranu autor dále zmiňuje, že i v případě, že věta bude obsahovat *konektor*, nelze zaručit, že příjemce dané zprávy zprávu pochopí tak, s jakým záměrem ji zmiňuje daný mluvčí.

3.3.2. Rozdíly postojových konektorů v mluvené a psané řeči

Jedním z přirozených rozdělení jazyka je rozdělení na mluvenou a psanou formu řeči. Obě tyto formy mají svá určitá specifika. Pro psané texty je charakteristická připravenost, možnost dodatečných úprav a není zde potřeba přímého vnímatele. Mluvené texty se oproti tomu vyznačují nepřipraveností, lineárností, autor často využívá také mimojazykových znaků, jakými jsou gesta nebo mimika. Mluvené texty mají ve většině případů dialogický charakter (kromě projevů, které navíc mohou být připravené).¹⁰⁸

Postojové konektory se nachází jak v mluvené tak psané řeči. I zde jsou však patrné určité odlišnosti. Zmínit můžeme například frekvenci užívání, která je vyšší v případě mluvených textů. Záleží také na typu a žánru textu, nebo zda se jedná o monolog či dialog v rámci mluvených textů.

¹⁰⁷ MARTÍN ZORRAQUINO, M. A. a Estrella, MONTOLÍO DURÁN. *Los marcadores del discurso: teoría y análisis*. 2a edición. Madrid: Arco/Libros, c1998, str. 72.

¹⁰⁸ CVRČEK, Václav. *Mluvnice současné češtiny*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2010. str. 21.

3.3.3. Charakteristika španělských postojových konektorů

Španělskými *postojovými konektory* mohou být všechny druhy neohebných slov, stejně tak jako *konektory* obecně se i ty, co vyjadřují ve španělštině postoj, mohou spojovat a vytvářet tak složené *konektory*. A. Briz Gómez a A. Hidalgo charakterizují *conectores argumentativos* jako formy spojující výpovědi jednoho mluvčího. V tomto případě mluvíme o *conectores argumentativos monológicos*. Pokud existují dva mluvčí, kteří mezi sebou vedou dialog, mluvíme pak o *conectores argumentativos dialógicos*.¹⁰⁹ Autoři se ve své práci zaměřují především na hodnotu, kterou dané *konektory* mají v rámci daných textů. Touto hodnotou může být vyjádření sémantické restrikce vůči předchozímu sdělení, nebo vyjádření nesouhlasu a odmítnutí. Pro každý *konektor* je typická jiná hodnota, ta se může měnit v závislosti na tom, zda se jedná o mluvený nebo psaný text. Hodnota *konektorů* závisí také na syntagmatickém umístění. Jinou hodnotu bude mít *konektor textový* umístěný v pozici uprostřed, jinou pak v pozici počáteční. Pro každý *konektor* je tak typická odlišná charakteristika.

3.3.4. Příklady španělských postojových konektorů

Příklady španělských *postojových konektorů* jsme vybrali z dostupných lingvistických materiálů, kdy jsme vycházeli z typologie M. A. Martínové Zorraquinové a J. Portolése Lázara. Následující příklady jsou tak vybrány z knihy *Los Marcadores discursivos. Teoría y análisis*. Jako první jsme uvedli *konektory*, které jsou typické pro psané texty (viz následující 3 příklady).

1. Más aún

(32) Los precios subieron **más aún** que el año pasado.

2. Es más

(33) Lo que hace unos años era poco creíble hoy **es más** creíble.

3. No obstante

(34) Juan estaba cansado. Continuó su camino, **no obstante**.

¹⁰⁹ MARTÍN ZORRAQUINO, M. A. a Estrella, MONTOLÍO DURÁN. *Los marcadores del discurso: teoría y análisis*. 2a edición. Madrid: Arco/Libros, c1998, str. 124.

Nyní uvedeme příklady, které jsou typické pro mluvenou řeč. Zajímavostí je, že pokud se *konektory* vyskytnou v mluvené řeči, jedná se především o citoslovce. Jak jsme již uváděli, velkou roli hraje u mluvených textů intonace, díky které jsme schopni rozlišit, zda se výrazu přiřkládá větší hodnota.

1. Bueno

(35) A: Juan es muy guapo.

B: **Bueno**, pero es un pesado.

2. Vamos

(36) A: o sea ese trabajo nunca ha sido..., no me han pagado, **vamos**, por él, ¿comprendes?

3. Pues

(37) A: ¿Qué te parece este libro?

B: **Pues**... no sé qué decirte.

Závěr teoretické části

Vzhledem k tomu, že následující část této diplomové práce bude věnována kontrastivní analýze *postojových konektorů*, jsme se v teoretické části zaměřili na základní charakteristiku těchto prostředků, které jsou součástí textové lingvistiky.

Z počátku jsme obecně představili textovou lingvistiku, pojmy jako text nebo textové normy a blíže určili, která oblast v rámci textové lingvistiky nás zajímá, a kterou se budeme nadále zabývat. Další samostatné části byly věnovány nejdříve obecné charakteristice *konektorů*, problémovosti ustálenosti termínů a definic. Zmínili jsme též klasifikaci *konektorů* podle různých autorů, neboť doposud neexistuje unifikovaná klasifikace a tato oblast je poměrně problematická.

Cílem praktické části této práce bude analyzovat ve vybraném vzorku textů *konektory*, které vyjadřují postoj a to jak v jazyce českém tak v jazyce španělském. Z tohoto důvodu jsme se v poslední části teoretické části věnovali *konektorům postojovým*, které jsme charakterizovali na základě dostupné literatury a to jak z pohledu českých autorů, tak z pohledů autorů španělských.

PRAKTICKÁ ČÁST – kontrastivní analýza

4. Úvod praktické části

Jak již bylo v naší práci zmíněno několikrát, hlavním cílem praktické části této diplomové práce je kontrastivní analýza *postojových konektorů* na vybraném vzorku textů libovolně zvolených žánrů. Kontrastivní analýzou rozumíme, podle slov F. Čermáka, disciplínu, jež se: „zabývá synchronním srovnáváním jazykových systémů.“¹¹⁰ Přičemž hlavním cílem této analýzy je stanovování shod a rozdílů v našem případě samozřejmě tedy na základě textů.¹¹¹ Terminologickým upřesněním kontrastivní analýzy se taktéž zabývá ve své práci O. Pešek. Uvádí, že nejobecněji se tímto termínem označuje postup: „kdy lingvista popisuje nějaký jev ve dvou či více jazycích, přičemž porovnává, jak tento jev srovnané jazyky reflektují.“¹¹²

Pro tuto práci jsme po konzultaci zvolili texty, které se týkají odborného stylu z oblasti lingvistiky. Jedná se konkrétně o články z lingvistických časopisů a přednášek, které jsme využívali, buď při psaní této diplomové práce, nebo jsme je vybrali, protože úzce souvisí s tématem. Praktickou část jsme navíc rozdělili do dvou větších částí, kdy se v jednom oddílu budeme zabývat analýzou španělských textů a ve druhém pak analýzou textů českých. Na vybraných textech nejdříve identifikujeme, následně popíšeme a utřídíme *postojové ukazatele* v obou jazycích. V první části se zaměříme na analýzu textů obecně, srovnáme četnost výskytů *postojových konektorů* v obou jazycích a určíme relativní frekvenci výskytů. Předpokládáme, že již tato část práce bude problematická, vzhledem k neexistenci jednotné definice, ustálené terminologie a rozdílné klasifikaci. Je zapotřebí zmínit, že při výzkumu budeme pracovat pouze s příklady *konektorů*, u kterých budeme přesvědčeni, že funkci *postojového konektoru* zastávají. Vycházíme přitom z poznatků, které jsme získali při vypracování části teoretické.

¹¹⁰ ČERMÁK, František. *Jazyk a jazykověda: přehled a slovníky*. Vyd. 4., V Karolinu 2., dopl. Praha: Karolinum, 2011. str. 233.

¹¹¹ ČERMÁK, František. *Jazyk a jazykověda: přehled a slovníky*. Vyd. 4., V Karolinu 2., dopl. Praha: Karolinum, 2011. str. 233.

¹¹² PEŠEK, Ondřej. *Argumentativní konektory v současné francouzštině a češtině*. České Budějovice: Editio Universitatis Bohemiae Meridionalis, 2011. Acta philologica Universitatis Bohemiae Meridionalis. str. 109.

Náš výzkum je založen na komparaci dvou jazyků, které sice patří z genealogického hlediska do stejné jazykové skupiny, tedy jazyků indoevropských, ale z typologického hlediska se však jedná o jazyky diametrálně odlišné. Podle morfologické typologie (vycházíme z typologie V. Skaličky), která se zaměřuje na třídění jazyků podle charakteristických gramatických rysů, se čeština řadí mezi tzv. jazyky flexivní oproti španělštině, která patří mezi jazyky analytické (izolační). Pro naši práci však bude přínosnější zmínit syntaktickou typologii, podle které se jazyky dělí na základě slovosledu. Slovosled úzce souvisí s morfologickou typologií jazyků a člení se na volný a těsný. Pro češtinu je obvyklý volný slovosled, který je typický právě pro jazyky s bohatou flexí. Ve španělštině, jazyce analytickém, pak převládá spíše slovosled pevný. Domníváme se tedy, že v praktické části naší práce budou patrné určité rozdíly z hlediska umístění *postojových konektorů*. Na základě analyzovaných textů pak porovnáme, zda se umístění *postojových konektorů* výrazně liší v jedné jazykové mutaci oproti té druhé.

Dalším cílem této kvalifikační práce je popsat nejpoužívanější *konektory textové* a to jak na rovině morfologické, sémantické tak na rovině textové. Je důležité zmínit, že naše práce nebude obsahovat všechny existující *konektory*, ale pouze některé konkrétní příklady, neboť cílem této práce není podat vyčerpávající seznam všech existujících *konektorů*, ale na vybraném vzorku textů tyto prostředky pouze identifikovat, roztřídit a následně porovnat. V práci budou zmíněny všechny identifikované *konektory*, detailněji se však budeme věnovat pouze 5 *konektorům*, které se vyskytují v našem vzorku nejčastěji. Následně budou výsledky analýzy z obou jazyků porovnány. Na závěr této praktické části vyvodíme z kontrastivní analýzy patřičné závěry.

4.1. Představení vybraného vzorku textů

Pro praktickou část naší práce jsme si vybrali lingvistické texty, které nám zároveň posloužily při psaní této diplomové práce. Jedná se o texty, které z funkčního hlediska patří do stylu odborného. Pro odborný styl je typický přenos velmi specifických a přesných informací. Toto se odráží na použití výrazových prostředků spadajících do všech jazykových rovin. Struktura textů bývá většinou důmyslně promyšlena a v textech se mohou vyskytovat mimo jiné i poznámky pod čarou nebo resumé. Z pohledu syntakticko-morfologického jsou pro tyto texty typická dlouhá souvětí a hojně se využívá také pasivních konstrukcí a nominalizací. Pro slovní zásobu je pak typický výskyt termínů, ustálených spojení či dokonce jazykových šablon, přičemž slova bývají neutrální a nevyjadřují expresivitu. Odborné komunikáty jsou většinou monologické. Konkrétními příklady mohou být například přednáška, recenze nebo anotace.¹¹³ Očekáváme, že *konektory* budou v odborných člancích spojovat spíše větší celky a budou se objevovat v obsáhlejších a složitějších souvětích.

Kritérií pro výběr těchto konkrétních textů bylo několik. Za prvé si texty musely být podobné z hlediska obsahu (pojednávat o problematice textové lingvistiky, nebo se konkrétně věnovat „*konektorům*“) a také rozsahu. Dalším důležitým kritériem byla rozdílnost jednotlivých autorů, aby texty nebyly identické a analýza nebyla zkreslena idiolektem pouze jednoho autora. Kladen byl důraz také na faktory diachronické a diatopické, a proto jsme ze španělsky psaných článků vybrali pouze ty, které pocházejí od autorů španělské národnosti. Z časového hlediska jsme pak vybrali články, které odpovídají časově rozmezí maximálně 40 let. Všechny české texty jsou vybrány z časopisu *Slovo a slovesnost* nebo *Naše řeč* a jsou staršího data než španělské texty, které jsme získali z různých zdrojů (články dostupné na internetu, meziknihovní výpůjčky).

Vzhledem k tomu, že obsáhlost španělských textů přesahovala obsáhlost textů českých, byli jsme nuceni při analýze využít většího množství článků českých, aby si zkoumané vzorky odpovídaly. Celkem jsme využili 13 českých textů a 6 španělských textů, ze kterých jsme v analýze vycházeli. Náš korpus dohromady obsahoval 80 000 slov, tedy 40 000 slov v každém jazyce.

¹¹³ CVRČEK, Václav. *Mluvnice současné češtiny*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2010. str. 315.

Seznam článků, které jsme využili při analýze, můžeme vidět níže.

Španělské články:

1. M. P. Garcés Gómez – *El operador discursivo pues en el español hablado*. (1992).
2. A. Briz Gómez – *Los conectores pragmáticos en español coloquial (I). Su papel argumentativo*. (1993)
3. J. Portolés Lázaro – *Dos pares de marcadores del discurso: En cambio y por el contrario, en cualquier caso y en todo caso*. (1998)
4. M. A. Martín Zorraquino – *El tratamiento lexicográfico de los marcadores del discurso y la enseñanza de E/LE*. (2004)
5. E. Montolío Durán – *La teoría de relevancia y el estudio de los marcadores discursivos*. (1998)
6. M. Casado Velarde – *Lingüística del texto y marcadores del discurso*. (1998)

České články:

1. L. Uhlířová – *K postavení tzv. větných příslovcí v aktuálním členěním*. (1979)
2. P. Sgall – *Text a reference*. (1980)
3. J. Hrbáček – *Srovnání dvou překladů z hlediska využití prostředků koheze textu*. (1987)
4. E. Macháčková – *K úloze některých spojovacích prostředků v textech (zvl. prostředků s významem odporovacím)*. (1987)
5. M. Komárek – *K jednomu funkčnímu rozdílu v soustavě partikulí*. (1979)
6. S. Žaža – *K úloze tzv. větných adverbíů při vyjadřování postoje mluvčího k propozičnímu obsahu*. (1979)
7. F. Daneš a Z. Hlavsa – *K vztahu aktuálního členění a sémantické výpovědi*. (1983)
8. P. Sgall – *Nový úvod do textové lingvistiky*. (1983)
9. J. Jiříčková – *Ze současné lingvistiky textu*. (1979)
10. J. Hoffmannová – *Van Dijkův soubor studií o pragmatice textu*. (1984)
11. K. Hausenblas – *Text, komunikáty a jejich komplexy (zamyšlení pojmoslovné)*. (1984)

12. J. Firbas – „Aktuální členění větné“ (,) či „funkční perspektiva větná“?
(1982)

13. P. Karlík – *Tzv. že – výpovědi a jejich funkce*. (1979)

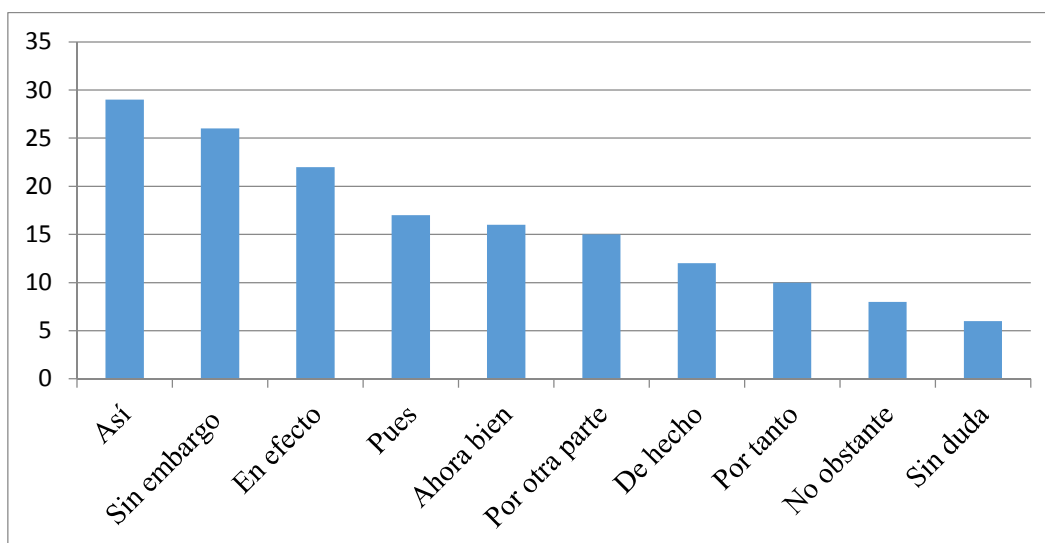
4.2. Analýza španělských textů

Při identifikování *postojových konektorů* na vybraném vzorku španělských lingvistických textů jsme se ve většině případů setkali s texty, kde se tyto textové prostředky hojně vyskytovaly. Jedinou výjimkou byl článek M. P. Garcésové Gomézové, který pojednává o konektoru *pues* v mluvené řeči. Zde byl výskyt *postojových konektorů* zanedbatelný.

Samotná identifikace *konektorů* byla problematická, vycházeli jsme přitom z definice J. Portolése Lázara, který říká, že kromě toho, že tyto *konektory* spojují texty a zajišťují soudržnost textu, řídí povely, které vedou k interpretaci vztahů. Při vypracování a samotné analýze jsme tak řešili především terminologické problémy, neboť hlubším pronikáním do problematiky jsme naráželi na další možné definice a užitou terminologii. Bylo důležité od sebe odlišit pouhé spojovací prostředky, které navíc vedle své primární funkce nevyjadřovaly žádný postoj. Při výzkumu jsme se soustředili na kontext, který byl v rámci určení, zda se jedná o *postojový konektor* rozhodující. Vyskytly se případy, kdy tentýž spojovací prostředek nevyjadřoval žádný postoj v jedné pozici, oproti pozici druhé kdy už byl postoj vyjádřen. Všechny uvedené příklady, které jsme identifikovali, jsou v rámci této diplomové práce chápány jako *konektory*. Po úplnosti opět zmiňujeme, že neděláme rozdíly mezi termíny *conectores* a *operadores*, které se podle některých autorů dělí z hlediska funkcí, které zastávají. V analýze se zaměřujeme na výrazy, které jsou typické pro psané texty.

Nyní se již můžeme věnovat konkrétní analýze španělských textů a identifikování *postojových konektorů*. Celkem jsme identifikovali ve španělském vzorku **228** výskytů *postojových konektorů*. Z toho celkem **43** různých příkladů. Některé z výrazů se vyskytovaly ve větší míře, některé v menší, proto v následujícím grafu (graf č. 1) uvádíme pouze 10 *konektorů*, které se vyskytovaly ve vzorku nejvíce. Tabulku se všemi identifikovanými *konektory* pak uvádíme v příloze (viz příloha č. 1).

Graf č. 1. – 10 nejfrekventovanějších konektorů

Všimněme si, že nejvíce užívaným španělským *postojovým konektorem* v našem korpusu je výraz *así*, následovaný příslovečnou vazbou *sin embargo*. Můžeme si také povšimnout, že z hlediska počtu výskytů není mezi těmito *konektory* markantní rozdíl. Ten se projevuje víceméně až od 4. místa, které zaujímá spojka *pues*, a která se v našem analyzovaném korpusu vyskytla celkem 17krát. Pokud by nás zajímal průměrný výskyt *postojových konektorů* na jeden španělský článek, jedná se o číslo 38.

Další zajímavou veličinou je relativní frekvence výskytů *postojových konektorů*, pro jejíž určení je zapotřebí dalších upřesnění dat ve sledovaném korpusu. Výpočet jsme získali ze vzorce $REL = ABS/N \times 1000000$. Zkratka ABS představuje absolutní frekvenci a je vztažena k celkové velikosti korpusu, kterou představuje zkratka N. Výsledek relativní frekvence v tomto případě činí: 0,0057 jevů na 1 milion, a nám tak tedy odhaduje pravděpodobnost výskytu jevu v jazyce.

4.2.1. Klasifikace konektorů

Nebudeme opakovat, že klasifikace *konektorů* je nejednotná, a že závisí na úhlech pohledu, kteří jednotliví autoři zaujímají. Tento samotný fakt nám při analyzování textů způsoboval nemalé potíže. Nicméně jedním z dalších cílů naší práce je roztrždit *konektory* do skupin podle funkcí, které zastávají v rámci textu, a proto jsme se rozhodli pro vytvoření vlastní klasifikace, kdy zohledňujeme funkce daných výrazů. Na základě těchto funkcí jsme vyčlenili ve španělském korpusu celkem 4 skupiny, které jsme blíže popsali, a do kterých jsme jednotlivé *konektory* rozřadili. Tabulka se všemi

konektory a rozřazením do jednotlivých skupin je uvedena v příloze (příloha č. 2.) Připomínáme však, že se jedná o naši vlastní klasifikaci, která není nikterak vyčerpávající.

1. *Explicativos/Comentadores*

První skupinu, kterou jsme v rámci potřeb naší diplomové práce vytvořili, je skupina *konektorů*, které označujeme jako tzv. *explicativos/comentadores*. Do této skupiny jsme zařadili takové výrazy, které pokud se objevily v daných textech, měly vysvětlující, doplňující či komentující funkci. Mezi explikativní *konektory* jsme tak zařadili následující výrazy: *así, pues, por tanto, pues bien* aj. Pro lepší znázornění uvedeme konkrétní ukázkou z článku M. A. Martínové Zorraquinové.

(38) *Se trata, **pues**, en ambos casos, de diccionarios precisos, pero con un grado de información diferente, en cantidad y en calidad.*¹¹⁴

Z hlediska umístění ve větě se tento typ *konektorů* vyskytuje častěji na počátku věty (39krát umístění na počátku věty, 30krát pozice uprostřed), s výjimkou výrazů *pues* a *entonces*, které v této pozici nebyli zachyceny ani jednou (viz tabulka č. 2). Nejsou zde výjimky, kdy tento typ *konektoru* uvozuje celý nový odstavec, v tom případě tak navazují na předchozí odstavec a rozvíjí dál již zmiňované téma. Pokud se některý z těchto výrazů objeví uprostřed věty v rámci odstavce, většinou komentuje pouze část věty; v těchto případech má charakter vsuvky. V následující tabulce jsou uvedeny všechny analyzované *konektory*, které jsme klasifikovali jako *explicativos/comentadores*. Kromě četnosti výskytů a pozičního umístění je zde uváděn také slovní druh.

¹¹⁴ Text ZORRAQUINO04, str. 60.

Tabulka č. 2. Conectores explicativos/comentadores

Postojový konektor	Četnost výskytů	Počáteční pozice	Pozice uprostřed	Slovní druh dle DRAE
Así	29	28	1	Adverbio/Conjunción
Pues	17		17	Adverbio/Conjunción
Por tanto	10	4	6	Adverbio - locución adverbial
Por lo tanto	5	2	3	Adverbio - locución adverbial
Así pues	3	2	1	Conjunción - locución conjuntival
Pues bien	2	2		Conjunción - locución conjuntival
Entonces	2		2	Adverbio
De forma	1	1		Locución adjetival

2. *Contraargumentativos*

Před tím než představíme druhou skupinu postojových konektorů, vraťme se na okamžik k normám textovosti, kterým jsme se věnovali v teoretické části této práce, zvláště pak normě intencionálnosti, která nám říká, že pokaždé, když mluvčí sděluje nějakou informaci, svým jednáním zamýšlí účel svého komunikátu. Může se jednat například o pobavení, znechucení nebo přesvědčení. Pokud chce autor daného textu své čtenáře přesvědčit, zmiňuje přitom důvody, o kterých si myslí, že by mohly být pro čtenáře relevantní a přivést příjemce dané zprávy k určitému závěru, a tím tedy k přesvědčení. Důvody však čtenáři nemusí být vždy zcela jasné, a proto se pro lepší pochopení textu užívá *konektorů*, které označujeme jako *contraargumentativos*. Pro pochopení funkcí této skupiny *konektorů* využijeme definici Manuela Martí, který uvádí že *contraargumentativními konektory* jsou takové výrazy, jejichž funkcí je: „*Ponen en relación dos informaciones contrapuestas de algún modo, de tal manera que cada implica distintas conclusiones. Generalmente, estos conectores van con la segunda de ellas, que es la se generalmente toma como la decisiva.*“¹¹⁵

Pro nás navíc takové *konektory*, které jsme zařadili to této skupiny, vysloveně neznačí zápor vůči první zmiňované části výpovědi, ale pouze limitují či potlačují nějaký závěr, který z něho vyplývá. Další charakteristikou je, že po každém takovém

¹¹⁵ MARTÍ SÁNCHEZ, Manuel. *Construcción e interpretación de discursos y enunciados: los marcadores*. 1. Madrid: Editorial Edinumen, 2003. str. 35.

výrazu, který se v daném textu objeví, očekáváme, že se daná věta bude dál rozvíjet a pokračovat. Mezi *conectores contraargumentativos* jsme zařadili například – *sin embargo, no obstante, ahora bien*.

Stejně tak jako u předchozí klasifikované skupiny i zde pro lepší pochopení uvádíme příklad.

(39) *Sin embargo, representan delimitaciones – realizadas, insisto, de manera intuitiva- de contenidos lingüísticos propios de (o relativos a) unidades de alcance transaccional o textual.*¹¹⁶

Tyto konektory by se daly v rámci skupiny rozdělit do dalších podskupin, neboť kromě vyjádření restrikce/omezení se zde *konektory* mohou objevit také ve funkci vyloučení. V takových případech *konektor* neguje předchozí část výpovědi a zároveň potvrzuje větu nadcházející. Příkladem může být výraz *por el contrario*, který si uvedeme v následujícím příkladu.

(40) *Según la primera lectura, sin embargo ha suspendido es un acto subordinado a un acto de argumentación concesivo Eugenio ha estudiado muchísimo. Por el contrario, en la segunda lectura, la expresión sin embargo ha suspendido juega el papel de acto director implícito: No ha estudiado y por eso ha suspendido.*¹¹⁷

3. Modales

Pro označení další skupiny jsme využili obecného termínu *modales*. Do této skupiny jsme zařadili větší množství *konektorů*, které podle našeho názoru vyjadřují určité subjektivní hodnocení. Může se jednat o vyjádření souhlasu, nesouhlasu, možnosti nebo pochybnosti. Typickými *konektory*, které patří do této skupiny, jsou adverbia s koncovkou – *mente* (*finalmente, ciertamente*). Vyskytnout se však mohou také příslovečné vazby – *por cierto, de hecho, en efecto* aj. Tuto skupinu opět ilustrujeme na následujícím příkladu.

¹¹⁶ Text VELARDE06, str. 63.

¹¹⁷ Text GOMÉZ02, str. 180.

(41) *El diccionario de partículas de Luis Santos Río (2003), obra también de tipo monolingüe, contrasta, lógicamente, con los comentados.*¹¹⁸

Vnitřně by se tato skupina dala opět rozčlenit do několika dalších podskupin podle toho, zda daný výraz vyjadřuje souhlas, možnost nebo nesouhlas. Jednalo by se však o hlubší zkoumání pouze určitého typu *postojových konektorů*, což není cílem této práce.

4. De oposición

Poslední skupinou, vytvořenou po potřeby této diplomové práce, je skupina výrazů, které označujeme jako *conectores de oposición*. Jedná se o *konektory*, které si jsou podobné po grafické stránce (*por un lado/por otro lado/por una parte/por otra parte*). Kromě grafické podobnosti tyto *konektory* spojuje také podoba sémantická. Vyjadřují totiž opozici vůči již předem uvedenému. Ze strukturálního hlediska tyto *konektory* mnozí autoři zařazují do tzv. *estructuradores de la información*. (viz klasifikace dle M. A. Martínové Zorraquinové), protože se užívají také pro určení pořadí.

(42) *Por otra parte, se ha de tener en cuenta que este uso es más frecuente en América, pues, allá no se ha gramaticalizado, en todo lugares, como marcador en cualquier caso.*¹¹⁹

V tabulce, kterou uvádíme na následující stránce, si můžeme prohlédnout všechny zjištěné *conectores de oposición*. Uvádíme zde také údaje o pozičním umístění.

¹¹⁸ Text ZORRAQUINO04, str. 63.

¹¹⁹ Text PORTOLÉS03, str. 263.

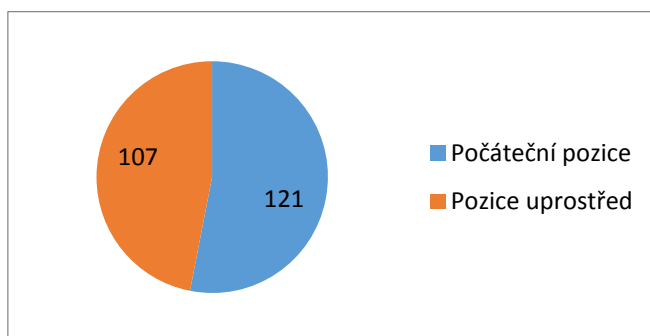
Tabulka č. 3 Conectores de oposición

Postojový konektor	Četnost výskytu	Počáteční pozice	Pozice uprostřed	Slovní druh	Klasifikace
Por otro lado	5	4	1	Adv. - locución adverbial	De oposición
Por una parte	3		3	Adv. - locución adverbial	De oposición
Por un lado	2		2	Adv. - locución adverbial	De oposición
De otra parte	1	1		Adv. - locución adverbial	De oposición
De otro lado	1	1		Adv. - locución adverbial	De oposición

4.2.2. Umístění španělských postojových konektorů

Při zpracování teoretické části jsme v odborné španělské literatuře vyčetli, že spojovací prostředek, jakým je *konektor*, se může ve větě vyskytovat na třech různých pozicích; a sice na počátku věty, uprostřed věty nebo na konci. Ve španělských textech, ze kterých jsme v našem výzkumu vycházeli, se *konektor* nikdy neobjevil v koncové pozici. Díky tomu můžeme porovnat pouze údaje o pozici na počátku věty, nebo uprostřed. Celková čísla obou pozic můžeme vidět v níže uvedeném výsečovém grafu.

Graf č. 2. Umístění postojových konektorů

Z grafu vyplývá, že pro *konektory* je typičtější počáteční pozice reprezentována 121 výskyty, oproti pozici uprostřed, která je zastoupena 107 výskyty. Pokud by nás zajímal procentuální přepočít, pak umístění na počátku představuje 53 % a umístění uprostřed 47 %. Můžeme tedy konstatovat, že rozdílnost není markantní. Všechny *postojové konektory* ze španělských textů s určením pozice jsou uvedeny v příloze č. 3.

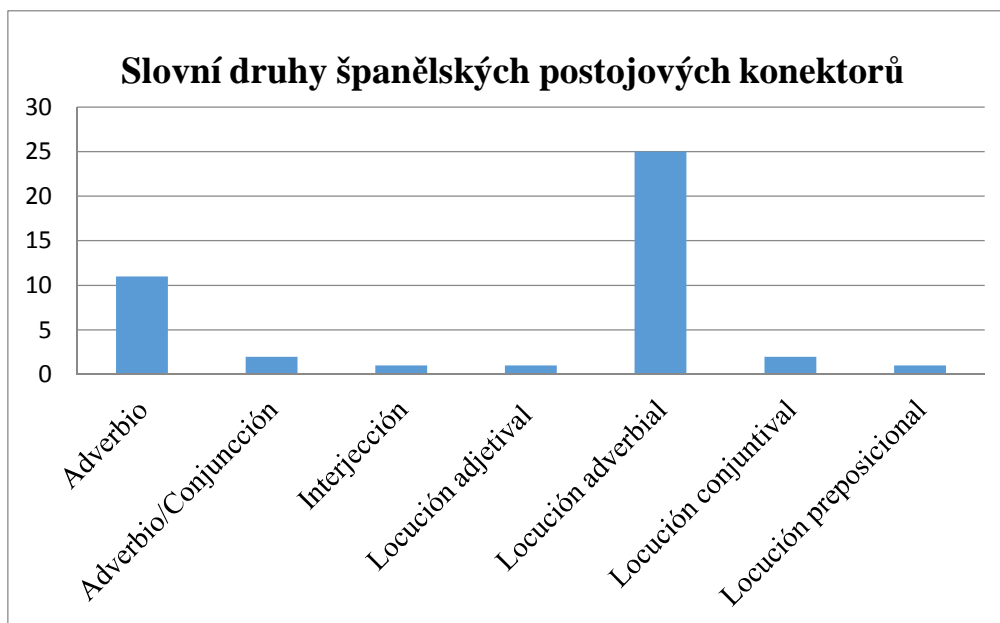
4.2.3. Kombinovatelnost s jinými lexémy

Kombinovatelnost španělských *postojových konektorů* s jinými lexémy je možná. V naší souhrnné tabulce uvádíme několik identifikovaných *konektorů*, které jsou složené ze dvou lexémů. Jedná se tak o složené výrazy – *así pues*, *pues bien*. Těchto výrazů však není mnoho. Pokud se *konektor* v textu objeví, je zpravidla ohraničen interpunkčními znaménky, je tedy od ostatních výrazů v textu oddělen. Výskyt dvou *postojových konektorů* vedle sebe, byť ohraničených znaménky, také není častý (pouze jednou ve zkoumaném korpusu).

4.2.4. Postojový konektor jako „slovní druh“

Na následujících řádcích se podíváme na to, jaké slovní druhy jsou pro *postojové konektory* nejtypičtější, respektive jako jaké slovní druh se vyskytují nejvíce. Španělská klasifikace slovních druhů není úplně totožná s klasifikací českou, proto se v části, kdy se budeme zabývat kontrastivní analýzou, zaměříme i na porovnání slovních druhů *konektorů* v obou jazykových mutacích.

Graf č. 3. Slovní druhy postojových konektorů

Budeme-li zkoumat údaje dostupné z výše uvedeného grafu, přijdeme na to, že *postojových konektorů* se vyskytuje nejvíce v tzv. příslovečné vazbě. Tuto vazbu však nemůžeme považovat za samostatný slovní druh v rámci klasické klasifikace. Všechna odborná literatura, se kterou jsme pracovali tyto výrazy za tzv. *locuciones adverbiales*

označuje. My jsme tedy toto označení ponechali, i přesto že výrazy patří do skupiny adverbíí, a zvláště jsme vyčlenili samostatná adverbia. (I z tohoto důvodu používáme v nadpisu uvozovky). Kromě adverbíí se v textech vyskytly také konjunkce, prepozice anebo další vazby, kterými jsou například předložková nebo spojková spojení. Zajímavostí je, že v textech se objevilo pouze jedno citoslovce – *vale*, které bychom očekávali spíše v hovorové mluvě.

4.2.5. Nejfrekventovanější španělské konektory

Nyní se blíže podíváme na 5 nejfrekventovanějších španělských *konektorů*. U každého výrazu jsme nejprve využili definice, kterou poskytuje Slovník Španělské královské akademie (dále jen DRAE). Kromě definice uvádíme klasifikaci, frekvenci výskytů a typické poziční umístění. Vše je doplněno vybraným příkladem. Některé jsou uvedeny v rámci odstavce pro lepší pochopení kontextu.

1. *Konektor Así*

Španělské slovo *así*, je nejvíce vyskytovaným konektorem v našem analyzovaném korpusu. Definice dle DRAE je následující: „*de esta o de esa manera, de la forma que acaba de mencionar o que se va a mencionar a continuación.*“¹²⁰ Dále je zde zmíněno, že *konektor así* může mít stejný význam jako slovo *entonces*, a může tak být v některých případech zaměňováno. Celkem se tento výraz objevil v pozici *postojového konektoru* 29krát. Podle DRAE může *así* představovat hned čtyři slovní druhy v závislosti na kontextu, ve kterém se využívá; tedy adverbium, konjunkci, adjektivum nebo interjekci. V našich analyzovaných textech se skoro ve všech identifikovaných případech (28krát) vyskytlo jako adverbium. Pouze v jednom případě se toto slovo vyskytlo jako konjunkce. Při určování nám byla nápomocná hlavně pozice, kterou *konektor* zaujímal. Pozice na počátku věty signalizuje, že se jedná o adverbium. Podle naší klasifikace zahrnujeme tento výraz mezi konektory *explicativos/comentadores*, neboť se ve všech užitých kontextech objevilo s touto funkcí.

¹²⁰ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. *Diccionario de la lengua española*. Edición del Tricentenario. [online]. c2016. [cit. 25.4. 2016]. Dostupné z: <http://dle.rae.es/?id=3zT41MT>

(43) *De otra parte, es claro igualmente que las partículas discursivas no aportan un significado denotativo, sino que apuntan a los hablantes en el momento en que ponen en acto su actividad de hablar, su construcción del discurso. Así, algunas unidades en cursiva de los ejemplos que analizamos les sirven a sus emisores para comentar, posicionándose, los contenidos que transmiten (lógicamente) o para reformularlos, explicándolos.*¹²¹

2. Konektor *Sin Embargo*

Jedním z dalších hojně vyskytovaných *konektorů* je příslovečná vazba *sin embargo*, která se v korpusu vyskytla celkem 26krát. DRAE tuto vazbu blíže specifikuje: „*sin que sirva de impedimento.*“¹²² Jedná se o hojně využívaný typ *konektoru*, který se objevil v každém analyzovaném textu. Signifikantní je umístění uprostřed – 18krát proti umístění počátečnímu, ve kterém se tento výraz vyskytl pouze 8krát. Výraz *sin embargo* se ve všech případech vyskytl ve smyslu adversativním a různí autoři tento výraz řadí do tzv. *conectores contraargumentativos*. My ho stejně tak jako ostatní autoři řadíme pro účely této práce do stejné kategorie.

(44) *Otro de los valores que la Gramática académica considera para este elemento es el de conjunción consecutiva, como ya hemos señalado. Alcina/Blecua también señalan su carácter de conjunción e indican que va en cabeza de miembro que expresa la consecuencia de lo dicho o propuesto antes. Sin embargo, en la mayoría de los casos documentados se presenta como un signo tónico, autónomo, libremente permutable en su oración y su comportamiento manifiesta todas las características de los adverbios incidentales.*¹²³

¹²¹ Text DURÁN05, str. 117.

¹²² REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. *Diccionario de la lengua española*. Edición del Tricentenario. [online]. c2016. [cit. 25.4. 2016]. Dostupné z: <http://dle.rae.es/?id=Eb6oPI8>

¹²³ Text GARCÉS01, str. 263.

3. Konektor *En efecto*

Konektor en efecto, kteří mnozí autoři řadí k již zmíněným *operadores*, byl třetím nejvíce se vyskytujícím konektorem. Slovník DRAE nás pro bližší určení odkazuje na adverbium *efectivamente*. Celkový počet výskytů pak představuje číslo 22. Ve všech kontextech, ve kterých se tento výraz objevil, měl dle našeho názoru funkci explikativní a důsledkovou, zároveň vyjadřoval určitý souhlas. Na základě toho ho proto řadíme do speciální skupiny, kterou představují tzv. *conectores modales*. V počáteční pozici se tento výraz vyskytl celkem 14krát, což je skoro o polovinu více než v pozici prostřední, kde se tento výraz vyskytl pouze 8krát. Je pro něj tedy typická počáteční pozice. Po grafické stránce byl tento výraz v textu vždy z obou stran oddělen čárkami. V případě, že se výraz vyskytl v počáteční pozici, byl samozřejmě následován pouze jednou čárkou.

(45) *Las palabras en cursiva de los ejemplos precedentes son, en efecto, marcadores del discurso.*¹²⁴

4. Konektor *Pues*

Podle DRAE může slovo *pues* z morfologického hlediska fungovat jako konjunkce nebo adverbium. Je zde uvedeno, že většinou vyjadřuje důvod nebo motiv. To jaký je to slovní druh nelze poznat jinak než z kontextu. Domníváme se, že se tento výraz v analyzovaných textech vyskytoval pouze jako adverbium a nikoli jako spojka. Výraz *pues* se v našem analyzovaném korpusu vyskytlo celkem 17krát. Zajímavostí je, že se tento výraz v žádném z textů neobjevil v počáteční pozici, vždy se vyskytoval pouze uprostřed dané věty a byl ohraničen z obou stran interpunkčními znaménky. Funkce, kterou *konektor* v daných textech zastával, byla explikativní nebo komentující, proto tento výraz řadíme mezi *conectores explicativos/comentadores*.

(46) *Habr , pues, que distinguir entre el contraste y la contrariedad.*¹²⁵

¹²⁴ Text ZORRAQUINO04, str. 65.

¹²⁵ Text PORTOLÉS03, str. 252.

5. Konektor *Ahora bien*

Celkový počet výskytů konektoru *ahora bien* představuje číslo 16. Tento výraz nebyl v textech rovnoměrně zastoupený. Na rozdíl od ostatních konektorů se vyskytoval pouze v polovině zkoumaných textů. Podle DRAE tento výraz značí něco domnělého nebo předpokládaného.¹²⁶ V našem výzkumu se potvrdilo, že pro tento konektor je typická počáteční pozice, pokud se objevil v pozici uprostřed věty, byl výraz ve všech případech oddělen středníkem. *Ahora bien* se umístilo na začátku věty celkem 12krát a uprostřed pouze 4krát.

(47) *Ahora bien, un argumento puede ser evaluado no sólo en términos de orientación, sino también según su fuerza argumentativa.*¹²⁷

Na následujících řádcích uvádíme příklady dalších 5 nejvíce se vyskytujících postojových konektorů. Jedná se o výrazy *por otra parte, de hecho, por tanto, no obstante a sin duda*.

(48) *Por otra parte, como ya vimos con por el contrario, en (35) la modificación no se realiza sobre lo mantenido por el enunciador con el que se identifica el locutor; sino el segundo enunciador que se presenta en las negaciones; es decir, no se elimina la pertenencia: «no es una cuestión fónica», sino de: «es una cuestión fónica».*¹²⁸

(49) *De hecho, esta inspiración cognitivista de la teoría constituye el punto de atracción para mucho estudios (ya que aporta la necesaria conexión de la lingüística y de los procesos mentales), como, al mismo tiempo, constituye también el punto más criticable para otros; en el fondo, piensan algunos, la Teoría de la Relevancia está mucho más cerca de la psicología que de la gramática.*¹²⁹

¹²⁶ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. *Diccionario de la lengua española*. Edición del Tricentenario. [online]. c2016. [cit. 25.4. 2016]. Dostupné z: <http://dle.rae.es/?id=1IKnuuy>

¹²⁷ Text GOMÉZ02, str. 164.

¹²⁸ Text PORTOLÉS03, str. 259-260.

¹²⁹ Text DURÁNO05, str. 96.

(50) *El adverbio a cambio tiene la doble posibilidad de estar complementando y, **por tanto**, expresar lo cambiado, o de carecer de complemento y, consecuentemente, tener que interpretarse anafóricamente por qué se cambia.*¹³⁰

(51) *No **obstante**, los conectores tienen en cuenta los valores argumentativos de los miembros que vinculan, mientras que los reformuladores muestran el segundo miembro como aquel que presenta el punto de vista pertinente y, por ello, el primer miembro debe ser interpretado a partir de este nuevo miembro; se puede llegar, incluso, a su exclusión.*¹³¹

(52) ***Sin duda**, la aportación más relevante de la Teoría de la Relevancia al estudio de los marcadores del discurso es la caracterización semántico-pragmática de estas unidades en términos de ayuda o instrucciones para la interpretación – en concreto, de facilitación de inferencias-,y, por lo tanto, la identificación de los marcadores como elementos de significado computacional.*¹³²

¹³⁰ Text PORTOLÉS03, str. 250.

¹³¹ Text PORTOLÉS03, str. 249.

¹³² Text DURÁN05, str. 118.

4.3. Analýza českých textů

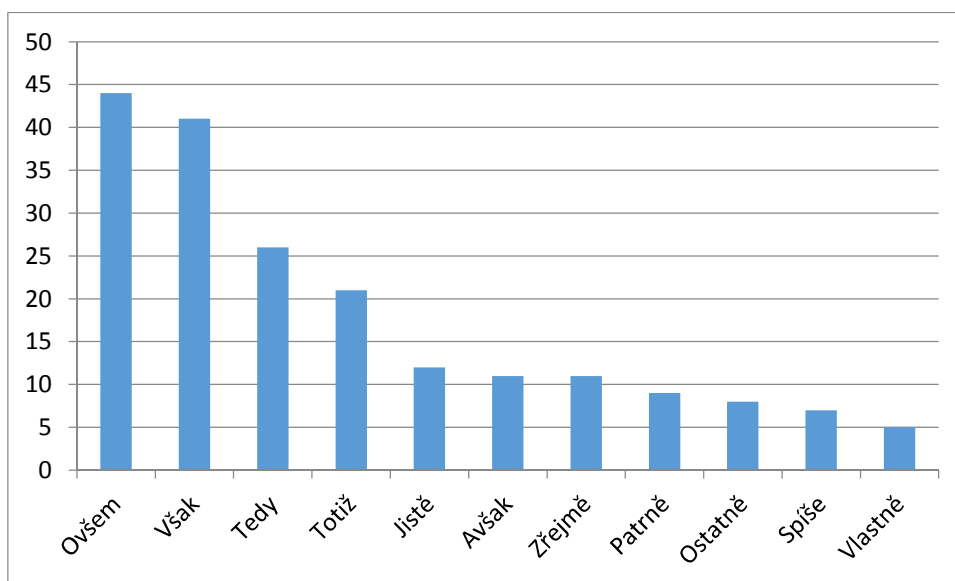
V této kapitole se zaměříme na analýzu textů českých, abychom pak v další kapitole mohli porovnat závěry, které vyplynou v rámci kontrastivní analýzy z obou jazyků. Na úvod bychom rádi zmínili, že před tím než jsme začali provádět analýzu českých textů, předpokládali jsme, že množství *konektorů*, které v nich nalezneme, nebude zdaleka odpovídat množství, které jsme zjistili ve španělských textech. Zmínili jsme totiž, že jsme pro analýzu českých textů využili dvojnásobného množství textů z důvodů rozsahu, neboť české texty nikdy nebyly tak obsáhlé, aby mohly být porovnávány se španělskými. Po analýze ale musíme konstatovat, že výskyt těchto prostředků je téměř totožný jak ve španělském tak v českém jazyce. Nicméně toto tvrzení budeme dokládat až v následující kapitole, která se bude věnovat již zmiňované komparaci těchto dvou jazykových systémů.

V rámci kapitoly, která pojednávala o českém pohledu na *postojové konektory*, jsme uvedli konkrétní autory, kteří se touto problematikou zabývali. Za přínosný považujeme hlavně článek L. Uhlířové, která pojednává o adverbíích, které můžou v rámci textu zastávat dvě různé funkce, přičemž nás zajímala hlavně komentující funkce. V textech jsme tak analyzovali výrazy, které kromě toho, že slouží jako prostředky spojitosti, zároveň komentují a mají jistý příznak modálnosti.

Nyní se pojdme věnovat již konkrétním údajům. Absolutní četnost výskytů českých *postojových konektorů* v korpusu je reprezentována číslem **223**. Z toho jsme celkem identifikovali **26** různých příkladů. Díky těmto údajům můžeme provést výpočet relativní frekvence, která v tomto případě činí 0,0055 výskytů na 1 milion slov.

Z českých výsledků jsme, stejně tak jako v případě španělského vyhodnocení, vytvořili graf s deseti nejčetnějšími *postojovými konektory*. Tabulku se všemi identifikovanými *konektory* pak uvádíme v příloze (příloha č. 4).

Graf č. 4. – Nejfrekventovanější české postojové konektory

Z výše uvedeného grafu zřetelně vyplývá, že nejčetnějším *postojovým konektorem* je výraz *ovšem*, který se v korpusu vyskytl celkem 44krát. Tento výraz je následovaný spojkou (částicí) *však*. Rozdíl v četnosti mezi těmito dvěma *konektory* není zvláště signifikantní. Hlubší rozdíly můžeme pozorovat od třetího místa, které je zastoupeno 26 výskyty a představené částicí *tedy*. Poté frekvence výskytů jednotlivých konektorů klesá. Zajímavostí je, že $\frac{1}{4}$ z identifikovaných *postojových konektorů* je zastoupena v korpusu pouze 1 konkrétním příkladem.

4.3.1. Postojový konektor jako slovní druh

Jsme si vědomi, že jednotlivé druhy slov nepředstavují izolované jednotky a existuje prostupnost mezi jednotlivými třídami slov. Při určování slovních druhů v rámci českých *postojových konektorů* jsme přitom vycházeli z české mluvnické tradice. Pro každý slovní druh je typický jiný kvalifikační rys, liší se také z hlediska funkcí. Problém pak představuje neurčitost mezi slovními druhy a rozdílné pojetí v jednotlivých gramatikách; tedy že jeden *konektor* může charakterizovat dva slovní druhy zároveň. To jaký slovní druh představuje určitý *konektor* nelze zjistit jinak, než ze širšího kontextu, ve kterém se daný výraz objevuje. Pro lepší přehlednost jsme vytvořili tabulku, ve které jsme každému výrazu přiřadili slovní druh, který podle nás v dané větě zastával.

Tabulka č. 4. Slovní druhy českých postojových konektorů

Postojový konektor	Četnost výskytů	Partikule	Adverbium	Konjunkce
Ovšem	44	44		
Však	41	38		3
Tedy	26	25		1
Totíž	21	17	5	
Jistě	12	7	5	
Avšak	11			11
Zřejmě	11	7	4	
Patrně	9		9	
Ostatně	8	6	2	
Spíše	7	7		
Vlastně	5	4	1	
Zvláště	5	3	2	
Naopak	4	3	1	
Stejně	4		4	
Bohužel	2	2		
Pravděpodobně	2		2	
Rozhodně	2	2		
Nejspíš	1		1	
Nepochybně	1		1	
Konečně	1	1		
Obecně	1		1	
Prostě	1		1	
Samozřejmě	1		1	
Skutečně	1		1	
Spíš	1	1		
Víceméně	1		1	

Z tabulky jasně vyplývá, že se *konektory* v analyzovaných textech vyskytovaly ve většině případů jako partikule (123 výskytů) následované adverbii a konjunkcemi. Problém s určováním slovního druhu nastává v případě adverbii, neboť ta se mohou přehodnotit do jiného slovního druhu v závislosti na kontextu. *Mluvnice češtiny 2* zmiňuje tzv. *vytýkavá příslovce* (do této skupiny řadí adverbia *zvláště, vůbec* aj.), která sice patřila do skupiny adverbii, která modifikují nebo zdůrazňují význam celé výpovědi i jejich části, ale v nynější době jsou klasifikovány jako částice. Zajímavostí je, že i některá další slova, která byla dříve považována za adverbia (tzv. *větné příslovce*

či *replikové výrazy*), se dnes automaticky řadí k částicím. K těmto výrazům patří například hojně vyskytované *ovšem* nebo *jistě*.¹³³

I přesto, že jsme částice charakterizovali již v teoretické části (viz V. Cvrček *Mluvnice současné češtiny*) využijme nyní *Mluvnice češtiny 2*, ve které se uvádí, že: „Částice jsou textové formativy s charakteristickým rozptylem funkčních vlastností, které slouží stejně jako citoslovce v oblasti vztahů mezi komunikací (textem), skutečností a účastníky komunikačního aktu.“¹³⁴ Zůstává tedy otázkou, zda lze považovat za *postojové konektory* v českých lingvistických textech takové výrazy, které patří do skupiny adverbíí. Pokud ne, museli bychom z našeho analyzovaného vzorku extrahovat takové *konektory*, které se jako adverbia chovají a ponechat pouze částice, o kterých jsme přesvědčeni, že jsou nositeli modálnosti. My se však nedomníváme, že by bylo vhodné adverbia z našeho vzorku eliminovat, odkazujeme se přitom na L. Uhlířovou a její pojednání o adverbíích. Stejně jako L. Uhlířová se domníváme, že i adverbia mohou modifikovat a signalizovat postoj mluvčího. Proto zde ponecháváme i takové *konektory*, které jsou adverbii. Určité námitky by mohli vyvstat taktéž u výrazů, které jsou spojkami, avšak i tyto zde ponecháváme.

4.3.2. Klasifikace českých postojových konektorů

Pro české *postojové konektory* jsme vytvořili vlastní klasifikaci, která se markantně neliší od klasifikace, kterou jsme vytvořili pro potřeby španělských *konektorů*. Již jsme zmínili, že jsme celkem identifikovali 26 různých příkladů *postojových konektorů*, které jsme opět rozčlenili do několika skupin. První skupinu představují *konektory explikativní*, neboť mnoho výrazů mělo v kontextu vysvětlující a doplňující funkci, stejně tak jako tomu bylo u španělské klasifikace. Další skupinu tvoří stejně tak kontra-argumentativní *konektory*, kam jsme zařadili například výrazy *však*, *avšak*, *ovšem*, *stejně*. Poslední skupinou, kam zařadíme zbylé *konektory*, bude skupina výrazů modálních. Tuto skupinu by bylo jistě možné dále dělit do podskupin, podle toho zda vyjadřují modálnost epistémickou, deontickou aj. Tomu se ale v této práci

¹³³ KOMÁREK, Miroslav, Jan KOŘENSKÝ a Jan PETR. *Mluvnice češtiny 2. Tvarosloví*. 1. Praha:Academia, 1986. str. 193-194.

¹³⁴ KOMÁREK, Miroslav, Jan KOŘENSKÝ a Jan Petr. *Mluvnice češtiny 2. Tvarosloví*. 1. Praha:Academia, 1986. str. 22.

věnovat nebudeme. Klasifikaci všech analyzovaných *postojových konektorů* je možné shlédnout jako přílohu č. 5.

4.3.3. Kombinovatelnost s jinými lexémy

Podle výsledků z naší analýzy se české *postojové konektory* dají kombinovat s dalšími lexémy. Nevšimli jsme si však, že by se bezprostředně vedle sebe vyskytly dva *postojové konektory*. Výskyt dvou *postojových konektorů* v jedné větě je však možný. Některé vybrané *konektory* se mohou v rámci věty přemisťovat bez změny významu. Na rozdíl od většiny, která má pevné poziční upevnění. Nezanedbatelná byla taktéž kombinace konjunkce a *postojového konektoru*. Je však zřejmé, že některé *konektory* tyto kombinace nepovolují. Podíváme-li se například na *postojový konektor však*, uvidíme, že se v žádném z textů nevyskytl bezprostředně s konjunkcí *a*, což je logické. Dále například výskyt vztažného zájmena ve větě a následná kombinace s *konektorem*, může vést ke změně slovního druhu *konektoru*.

4.3.4. Poziční umístění českých postojových konektorů

Téměř všechny analyzované *postojové konektory* se v českých textech vyskytovaly v pozici uvnitř věty. Pro upřesnění, pozicí uvnitř věty myslíme pozici, kdy *konektor* nepředstavoval první slovo v rámci celé věty, popřípadě celého souvětí. Tuto pozici jsme rozdělili za prvé na pozici, kdy se *konektor* nacházel v iniciální pozici věty vedlejší a za druhé na pozici, ve které se nacházely *konektory*, které nebyly nikdy ohraničeny interpunkčními znaménky a do vět byly jakoby vloženy. Ve většině případů tak dle našeho názoru tyto *konektory* fungovaly jako vsuvky. Všechna data jsme vložili do tabulky, kterou je možné vidět na další stránce. Žlutě jsou vyznačeny takové *konektory*, které se vyskytovaly v textech pouze jako vsuvky, zeleně pak *konektory*, které uvozovaly celé nové věty a modře pak *konektory*, které se vyskytovaly pouze v pozici iniciální ve větě vedlejší.

Tabulka č. 5. Poziční umístění českých postojových konektorů

Postojový konektor	Pozice iniciální	Pozice iniciální VV	Pozice uprostřed - vsuvka
Ovšem			44
Však			41
Tedy	1	3	22
Totíž		2	19
Jistě	1		11
Avšak	5	6	
Zřejmě			11
Patrně	1		8
Ostatně	1		7
Spíše		2	5
Vlastně			5
Zvláště	1		4
Naopak	2		2
Stejně	1		3
Bohužel			2
Pravděpodobně			2
Rozhodně			2
Nejspíš	1		
Nepochybně			1
Konečně			1
Obecně	1		
Prostě			1
samozřejmě			1
Skutečně			1
Spíš			1
Víceméně		1	

4.3.5. Konkrétní příklady českých postojových konektorů

Vzhledem k tomu, že jsme u španělských *postojových konektorů* vybrali a podrobněji popsali pouze 5 nejfrekventovanějších *konektorů*, stejný postup provedeme také v případě českých *postojových konektorů*. Pro doplnění charakteristik jednotlivých *konektorů* budeme vedle našich vlastních poznatků využívat také odborné literatury.

1. Konektor *ovšem*

Nejčtetnějším českým *postojovým konektorem* je částice (spojka) *ovšem*, která se vyskytla v analyzovaném korpusu celkem 44krát, řadí se tak na první místo v rámci četnosti výskytů. Tento výraz jsme v rámci klasifikace zařadili mezi tzv. *konektory kontra-argumentativní*, neboť splňuje požadavky pro zařazení do této skupiny. Podle O. Peška tento výraz vyjadřuje: „*souhlas s nuancí samozřejmostí.*“¹³⁵ V mnohých příručkách bychom našli, že slovo *ovšem* vyjadřuje určitý stupeň přesvědčování, nebo že se může objevit ve významu stupňovacím. My jsme z analyzovaných textů nabyli přesvědčení, že ze sémantického významu může taktéž představovat synonymum pro slovo *samozřejmě*. I přesto jsme však ho zařadili do skupiny *kontra-argumentativních konektorů*.

(53) *Takový rozbor je ovšem spojen s celou řadou různorodých, a také lingvistických otázek, které je třeba studovat.*¹³⁶

Konektor ovšem se ve všech případech, tak jako ve vybrané ukázce, nacházel v rámci věty v pozici uprostřed. Pozici na počátku věty jsme v naší analýze nezaznamenali. Zajímavostí je, že zkusíme-li ze znázorněné věty tento *konektor* vypustit, věta nepřestane být gramaticky správná, kompletně se však změní význam celé věty.

¹³⁵ PEŠEK, Ondřej. *Argumentativní konektory v současné francouzštině a češtině*. České Budějovice: Editio Universitatis Bohemiae Meridionalis, 2011. Acta philologica Universitatis Bohemiae Meridionalis. str. 230.

¹³⁶ Text SGALL02, str. 145.

2. Konektor *však*

Druhým nejčetnějším *konektorem* je částice (případně spojka) *však* s celkovým počtem výskytů 41. Z hlediska sémanticko-pragmatického je tento *konektor* shodný s *konektorem avšak*, který je považován spíše za výraz knižní. *Konektor avšak* má v našem korpusu také nezanedbatelnou četnost výskytů, nachází se však až na 6. místě, a proto tento výraz níže uvádíme pouze jako příklad věty, ve kterém se tento *konektor* vyskytl, bez bližší specifikace. Rozdílnost mezi těmito dvěma *konektory* je pouze na úrovni syntaktické. Stejně tak jako slovo *ovšem*, i tento *konektor* řadíme mezi *konektory kontra-argumentativní*. Typické poziční umístění, viditelné v příkladu uvedeném níže, je uprostřed věty. Tento výraz nikdy nezaujímá iniciální pozici.

(54) *Ve Šmilaurově (s. 271 a 374) a Bauerově-Greplově skladbě (str. 230) najdeme však i upozornění na to, že obsahový celek může být vytvořen též sledem samostatných jednoduchých vět.*¹³⁷

3. Konektor *tedy*

O *konektoru tedy* detailně pojednává článek od I. Kolářové, týkající se významu a funkce slova *tedy* (teda). Domnívá se, že navazovací výrazy mohou vyjadřovat sémantické vztahy různé povahy a právě takovouto vlastnost má i *konektor tedy*, který značí návaznost na předešlé události, na to co se stalo, nebo to o čem se mluvilo dříve.¹³⁸ My řadíme tento *konektor* do skupiny *explikativní/komentující*. Opomíjíme přitom skutečnost, že z hlediska významového se v některých textech mohl tento výraz objevit také ve významu důvodově-důsledkovém. Níže uvádíme příklad tohoto *konektoru* z našeho korpusu, kde podle nás plní komentující funkci, která je pro tento *konektor* nejčastější.

(55) *Repertoár slov, která mohou být zařazena do tohoto slovního druhu, je tedy značně široký a pestrý, a to nejen z významového hlediska.*¹³⁹

¹³⁷ Text MACHÁČKOVÁ04, str. 114.

¹³⁸ KOLÁŘOVÁ, Ivana. Významy a funkce slova tedy (teda) v souvislých projevech. *Naše řeč*. [online]. 1998, 81 (2-3). str. 118-123. [cit. 16. 4. 2016]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7439>

¹³⁹ Text KOMÁREK05, str. 139.

Jak si můžeme povšimnout, není *konektor* ohraničen interpunkčními znaménky, ale jen vložen do věty. Typické místo výskytu částice *tedy* je opět uprostřed věty. Výjimku tvořil pouze jeden případ, kdy jsme identifikovali tento *konektor* přímo na počátku celé věty.

4. *Konektor totiž*

Čtvrtým nejfrekventovanějším *konektorem* je lexém *totiž*. J. Bacvarov uvádí, že patří mezi *konektory*, jejichž pomocí se realizuje konektivní vztah anaforického navazování.¹⁴⁰ Dle naší klasifikace tento *konektor* řadíme mezi *konektory explikativní*, neboť z analyzovaných příkladů vyplývá, že se užívá v případech, kdy připojujeme k jednotce nové dodatečné informace nebo nějaký komentář. Stejně tak jako u všech předchozích zmiňovaných výrazů je pro tento *konektor* typická pozice uprostřed věty.

(56) *Je totiž zřejmé, že právě v této třídě slov, jejíž hranice ovšem nebývají v jazykovědné literatuře pojímány jednotně, se soustřeďují lexikální prostředky, jejíž funkcí je vyjadřovat postoje mluvčího.*¹⁴¹

5. *Konektor jistě*

Konektor jistě je jedním z výrazů, který byl v minulosti považován za příslovce, jak jsme zmiňovali již výše. Postupným vývojem jazykového systému byl však přehodnocen, a tak dnes tento výraz řadíme k částicím. V rámci naší klasifikace jsme *konektor jistě* zařadili do skupiny *konektorů*, které označujeme jako modální. Jak si můžeme povšimnout, má výraz *jistě* v následující ukázce modifikující funkci. Domníváme se, že ve větě vyjadřuje určité zdůraznění.

(57) *Různá provedení (recitace, inscenace, rozhlasové přednesení atd.) uměleckých textů, oficiálních projevů atd. jsou jistě různými výskyty téhož textu.*¹⁴²

¹⁴⁰ BACVAROV, Janko. Český konektor totiž a jeho bulharské ekvivalenty. *Naše řeč*. [online]. 1987, 70 (4). str. 170-177. [cit. 16. 4. 2016]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=6711>

¹⁴¹ Text KOMÁREK05, str. 139.

¹⁴² Text SGALL02, str. 144.

Na následujících řádcích uvádíme příklady 5 dalších nejčtenějších českých *postojových* konektorů.

(58) *Domníváme se, že dnešní realitě jazykově-řečové nejlépe odpovídá přístup, který za základní jednotku sdělování a komunikování bere jednotlivý komunikát, avšak nezůstává u něho, nýbrž popisuje a vykládá i různé ustálené komplexy komunikátů, které ve sdělovací praxi společenské vytvořily (a stále nové vytvářejí).*¹⁴³

(59) *Běžné užití termínu text zřejmě odpovídá v mnoha ohledech spíše druhému z těchto chápání.*¹⁴⁴

(60) *Jednou z příčin těchto nejasností je patrně značně mechanické rozlišování věty (ev. klauze), souvětí a spojení „nezávislých vět“ v textu: věta se chápe jako útvar mezi dvěma tečkami, vztahy parataxe a hypotaxe se omezují pouze na souvětí (nepočítá se s nimi v oblasti nadvětné) a často se dost násilně od sebe oddělují obdobné prostředky (hlavně spojovací výrazy) podle toho, zda se uplatňují uvnitř věty nebo souvětí, anebo v oblasti mezivětné koheze.*¹⁴⁵

(61) *Ostatně větu nelze považovat (na rozdíl od výpovědní události) za přímou součást textu už proto, že v textech se vyskytují výpovědní události.*¹⁴⁶

(62) *Diskurz však, zdá se, není jednoznačně vyhraněn jako komplex komunikátů, spíše se opírá o představu „delší, rozsáhlejší informace“, ať už (častěji) dialogické, nebo i monologické povahy.*¹⁴⁷

¹⁴³ Text HAUSENBLAS11, str. 3.

¹⁴⁴ Text SGALL02, str. 141.

¹⁴⁵ Text JIŘIČKOVÁ09, str. 60.

¹⁴⁶ Text SGALL02, str. 141.

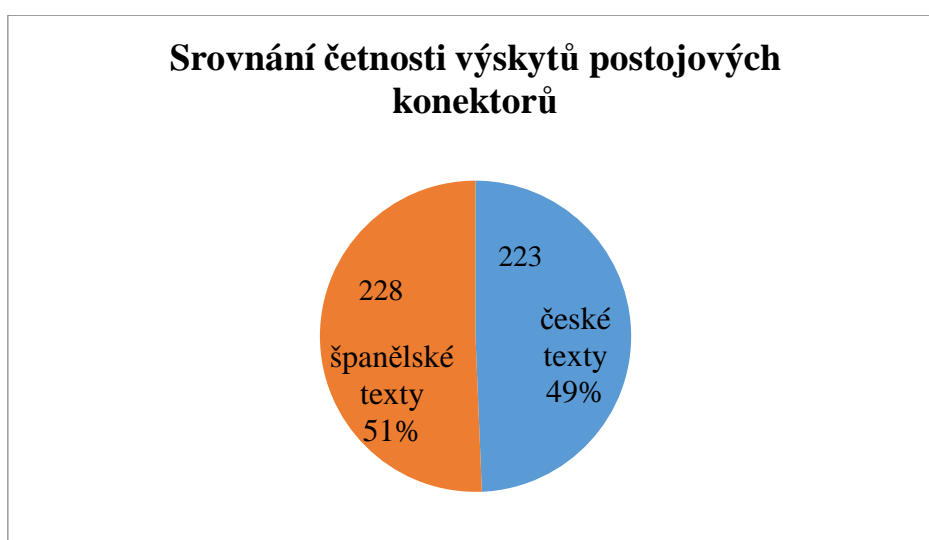
¹⁴⁷ Text HAUSENBLAS11, str. 6.

4.4. Komparace španělských a českých textů

Nyní přistoupíme ke komparaci výsledků, které jsme získali z analyzovaných textů. Vycházet tak budeme z již zmiňovaných faktů. Nemusíme opakovat, že naše kontrastivní analýza se týká dvou typově rozdílných jazyků. Zajímalo nás tedy, projeví-li se tato odlišnost zásadním způsobem na celkových výsledcích.

Začneme obecně od porovnání výskytů četnosti jednotlivých jevů. Ve španělských textech jsme identifikovali celkem **228** *postojových konektorů*. V českých textech těchto *konektorů* bylo o něco méně, konkrétně **223**. (Pokud bychom nedělali rozdíly mezi jazykovými systémy, činil by celkový počet **451** identifikovaných *postojových konektorů* v našem korpusu.) Na první pohled je tedy patrné, že se nejedná o markantní rozdíly a četnost výskytů v obou jazykových systémech je víceméně podobná. Z výsledků tedy můžeme vyvodit, že v absolutních číslech činí rozdíl pouhých **5** výskytů. V přepočtu na procenta se *postojových konektorů* využívá pouze o 2 % více ve španělských textech než textech českých. Rozdíl, celkové četnosti *postojových konektorů*, který je opravdu málo patrný, můžeme vidět na následujícím výsečovém grafu.

Graf. č. 5. Srovnání četnosti výskytů postojových konektorů

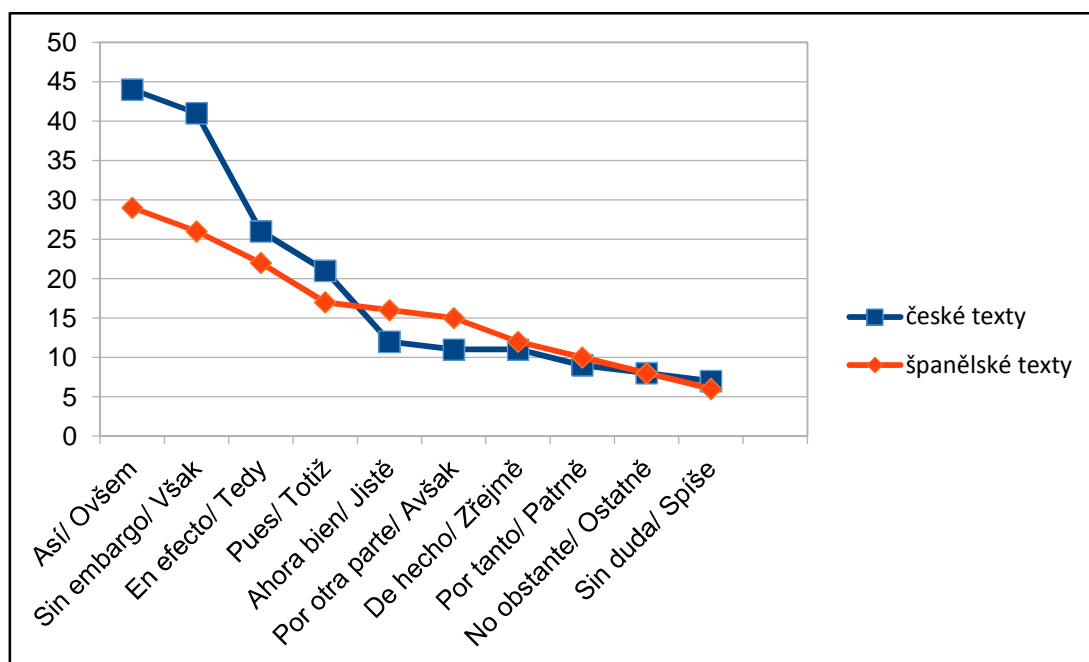

Z pohledu kvantitativního se nám jeví jako zajímavější oblast konkrétních *konektorů*, ve které jsou patrné značné rozdíly. V textech španělských jsme celkem identifikovali 43 různých *postojových konektorů*. Na druhou stranu v českých textech

rozmanitost *postojových konektorů* pouze přesahovala polovinu *konektorů* španělských (26 různých *postojových konektorů*). A to i přesto, že jsme v rámci naší práce využili více českého materiálu. Předpokládali jsme proto, že je zde možnost určitého zkreslení, neboť každý autor používá specifický repertoár výrazových prostředků, a že se tedy v našich textech s největší pravděpodobností vyskytne více jednotlivých příkladů českých *postojových konektorů*. Z toho vyplývá, že španělské texty se vyznačují větší rozmanitostí oproti textům českým, kdy se *postojové konektory*, pokud se vyskytly, mnohdy opakovaly.

Toto můžeme doložit četností výskytů konkrétních příkladů. Podíváme-li se na následující graf, uvidíme rozdíly vyplývající z užívání jednotlivých *postojových konektorů*. V grafu jsme srovnali četnost výskytů 10 nejfrekventovanějších *postojových konektorů* španělských a také českých. Nejvíce frekventovaným španělským *postojovým konektorem* byl výraz *así*, který se vyskytl v korpusu celkem 29krát. Nejfrekventovanějším českým *konektorem* pak částice *ovšem*, která se vyskytla 44krát, což je o 15 výskytů více než v případě španělského *así*. Zajímavostí je, že *konektory* nacházející na druhém místě (španělský *konektor sin embargo* a český *konektor však*) se od nejfrekventovanějšího *konektoru* liší stejným počtem výskytů – v obou případech rozdíl činí 3 výskyty. Další zajímavou věcí, je fakt, že tyto *konektory* si z hlediska sémantického v obou jazycích odpovídají.

Graf. č. 6. Srovnání 10 nejfrekventovanějších postojových konektorů

4.4.1. Jaký je pro postojový konektor typický slovní druh?

Již v teoretické části této práce jsme zmiňovali, že neexistuje jednotná charakteristika *postojových konektorů*. Ve funkci takového prostředku se mohou vyskytovat různé slovní druhy, které jsme si již uváděli (příslovce, citoslovce, spojky nebo částice). Zmiňovali jsme také, že jednotlivé klasifikace slovních druhů se v jazykových systémech rozcházejí. Někteří autoři nepovažují určité výrazy za příslovce, ale částice a naopak. My jsme se v rámci této kvalifikační práce snažili v textech identifikovat slovní druhy, které jednotlivé *konektory* v textech zastávaly. Vždy jsme analyzovali daný *konektor* v rámci kontextu a v širších spojitostech. Na základě toho jsme vyhodnotili, s pomocí odborné literatury, o jaký slovní druh se jedná.

Závěry plynoucí z této analýzy jsou následující. V českém jazykovém systému převládaly partikule nad ostatními slovními druhy, kterými byly adverbia a konjunkce. Žádné další slovní druhy jsme v textech již neidentifikovali. Oproti tomu ve španělských textech jsme nenalezli žádné partikule. Pokud bychom si položili otázku, proč tomu tak je, odpovědí by byla neurčitost tohoto slovního druhu ve španělštině. Ani slovník DRAE žádný ze španělských výrazů neuváděl jako částici. Je zcela zřejmé, že slovní druhy *postojových konektorů* ze dvou jazykových mutací nelze porovnávat. Ve španělských textech byly nejfrekventovanějším „slovním druhem“ tzv. *locuciones adverbiales* tedy příslovečné vazby (tyto údaje jsme získali z DRAE při identifikování jednotlivých konektorů). Není tedy žádoucí, abychom porovnávali tyto zjištěné údaje v grafech, neboť by neměly žádnou výpovědní hodnotu a byly jen shlukem všemožných slovních druhů.

4.4.2. Kombinovatelnost a spojitost celků postojových konektorů

Jak španělské tak české *konektory* se vyznačovaly možností kombinovatelnosti s různými lexémy. U českých textů byla častá kombinovatelnost s konjunkcemi nebo adverbii. Nikdy se však v bezprostřední blízkosti nevyskytly dva samostatné *postojové konektory*. V tom se právě španělské texty odlišovaly, neboť v nich jsme identifikovali složené *postojové konektory*. Jak název napovídá, jedná se o *konektory*, které jsou složeny ze dvou takovýchto výrazů. Konkrétními příklady by byly *pues bien*, *así pues*. V českých textech jsme tyto výrazy nenašli. Dalším rozdílem a zajímavostí, kterou bychom našli v textech českých, je možnost kombinace dvou odlišně modálních

významů. Pokud bychom se podívali na následující příklad (62), uvidíme vedle sebe *konektor jistě*, který jsme mimo jiné klasifikovali jako modální, a adjektivum *možné*.

(62) *Z hlediska druhého směru je **jistě možné** chápat směr první jako jakési přípravné stadium pro skutečnou lingvistiku...*¹⁴⁸

Jedná se o dva výrazy vyjadřující odlišné skutečnosti. Na jednu stranu máme *jistě*, které lze v této větě chápat jako výraz vyjadřující subjektivní přesvědčení. Na druhou stranu se v jeho bezprostřední blízkosti vyskytuje adjektivum *možné*, které však vyjadřuje možnost (neurčitost). Podobné spojení bychom ve španělském jazyce nenašli.

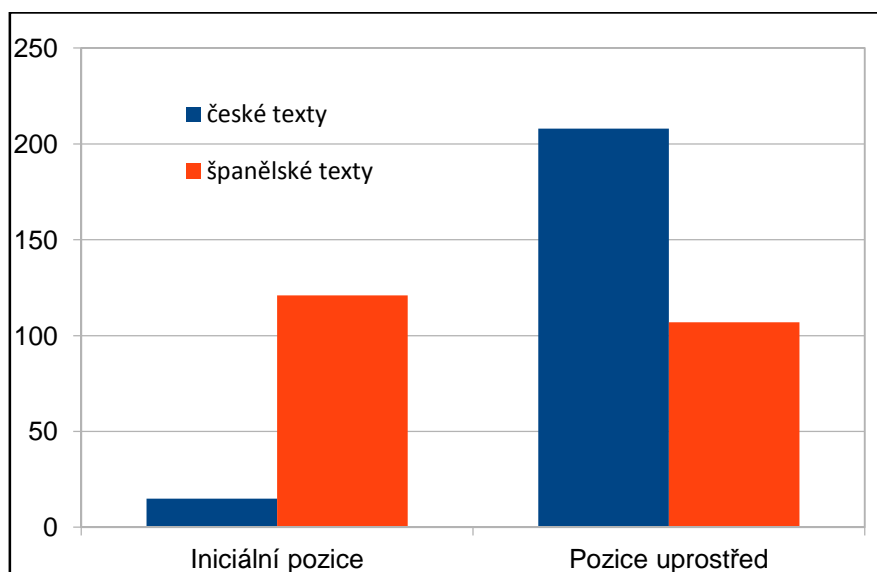
Co se týče spojitosti, kterou *postojové konektory* zajišťují, dospěli jsme k názoru, že *konektory* mohou spojovat jak krátké, tak rozsáhlejší celky výpovědí. Mohou uvozovat celé odstavce (toto je častější ve španělském jazyce) nebo samostatné věty a souvětí. Zde bychom chtěli zmínit, že délka souvětí se v jednotlivých jazycích lišila. Pro španělské texty byla typická delší rozsáhlá souvětí, kde se kromě jednoho *postojového konektoru* často vyskytoval také jiný *konektor*. Obvyklý byl výskyt dalších spojovacích výrazů v souvětí, které kooperovaly s *konektory* a dále upravovaly konečný význam jednotlivých vět. České texty se vyznačovaly větami kratšími a obvykle se v nich vyskytl pouze jeden *konektor*.

4.4.3. Umístění postojových konektorů

Z provedených analýz jednotlivých textů jsme dospěli k několika následujícím závěrům. Pro lepší ilustraci můžeme vidět srovnání umístění *postojových konektorů* v následujícím grafu, kdy porovnáváme umístění v obou jazykových mutacích. V grafu č. 6 můžeme vidět značné odlišnosti. Pro české texty je typický výskyt *postojových konektorů* v pozici uprostřed věty. Do této pozice zahrnujeme případy, kdy se *konektor* vyskytl buď v iniciální pozici věty vedlejší, nebo fungoval jako „vsuvka“. Podíváme-li se na španělské texty, uvidíme, že u nich převládala pozice iniciální; tedy na úplném začátku věty. Není zde však markantní rozdíl mezi výskyty v obou odlišných pozicích. Poziční umístění je právě jednou z oblastí, kde se *postojové konektory* značně liší v závislosti na jazykovém systému.

¹⁴⁸ Text SGALL02, str. 144.

Graf č. 7. Srovnání pozičního umístění

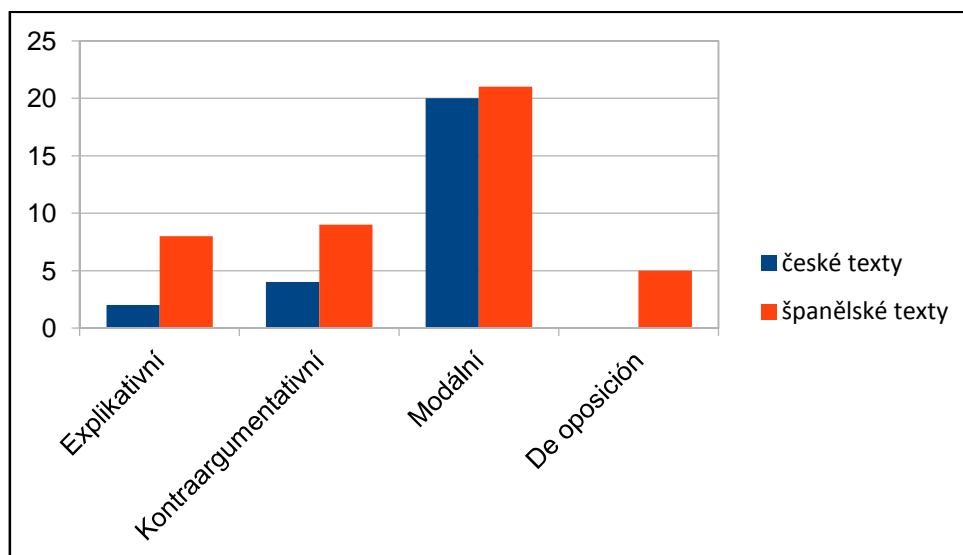
Důvodem těchto odlišností může být rozdílná syntaktická typologie a s tím spojený slovosled. Český jazyk má na rozdíl od jazyka španělského slovosled volnější, to se projevuje právě v pozičním umístění, neboť pozice uprostřed věty není fixně určená a *postojový konektor* je tím pádem více flexibilní v rámci svého umístění a může se přemisťovat. Zajímavý je také rozdíl mezi iniciální pozicí, kdy se ve španělských textech *konektory* vyskytly celkem 121krát (53 %) oproti českým textům, kde výskyt v iniciální pozici představoval pouze 7 % případů (15 výskytů).

4.4.4. Rozdílnosti a shody v klasifikaci

V grafu č. 7. můžeme vidět komparaci mezi českými a španělskými *postojovými konektory* v odborných lingvistických textech z hlediska klasifikace. Klasifikování jsme přiblížili již v předešlých kapitolách, proto se na následujících řádcích budeme věnovat pouze srovnání v zastoupení skupin. První skupinou jsou *konektory explikativní*. Můžeme vidět, že více *konektorů* odpovídajících požadavkům této skupiny se vyskytlo v textech španělských. Druhou skupinu představují *konektory kontra-argumentativní*. U nich si můžeme povšimnout, že je zde, stejně tak jako u předešlé skupiny, rozdíl mezi českými a španělskými texty. Dle výsledků se více *kontra-argumentativních konektorů* vyskytlo v textech španělských. Následující skupinou, kterou je možné porovnávat, je skupina *konektorů modálních*. Do této skupiny patří největší počet *postojových konektorů* jak z textů českých tak španělských. Poslední zmiňovanou skupinou, kterou jsme vyčlenili pouze v rámci španělských textů, je skupina *konektorů*, které jsme

označili názvem *de oposición*. Vzhledem k tomu, že tato skupina nemá svého respondenta v českém jazyce, uvádíme ho v grafu pouze pro ilustraci.

Graf. č. 8. Srovnání z hlediska klasifikace

Konektory mohou označovat celou škálu sémanticko-pragmatických momentů. My jsme se je snažili klasifikovat do výše uvedených skupin podle funkcí, které v textu zastávaly. Větší výskyt *explikativních konektorů* ve španělských textech značí snahu o přesnější uvedení informací a okomentování. Z toho vyplývá, že španělští autoři kladou velký důraz na to, aby daný čtenář formulovanou myšlenku pochopil. Rozdílnost mezi výskytem *kontra-argumentativních konektorů* v českých a španělských textech je značná. Oproti tomu určitou podobnost nalzáme ve skupině *modálních konektorů*, jejichž počet je ve španělských a českých textech srovnatelný.

Závěr

Hlavním cílem této diplomové práce bylo provedení kontrastivní analýzy používání *postojových ukazatelů* ve španělštině a češtině na vybraném vzorku textů libovolně zvolených žánrů. Práci jsme záměrně rozdělili do dvou hlavních oddílů – části teoretické a praktické, a to z toho důvodu, abychom v první části popsali a určili oblast našeho zkoumání, se kterou jsme dále pracovali při samotné kontrastivní analýze.

První kapitola teoretické části se věnuje textové lingvistice, kde jsme stručně tuto poměrně mladou lingvistickou disciplínu představili. Zmínili jsme, kdo se tématem textové lingvistiky zabývá, jaké jsou hlavní cíle a také terminologii, se kterou textová lingvistika pracuje. Dále jsme se zabývali normami textovosti a stručně jsme zmínili také analýzu diskurzu. Z norem textovosti jsme se podrobněji věnovali textové koherenci, která obsahuje předmět našeho zkoumání, kterým jsou *postojové konektory*. Velká pozornost v teoretické části je věnována již *konektorům*. Vzhledem k tomu, že se výzkumná část zabývá kontrastivní analýzou vybraného vzorku španělských a českých textů, zaměřili jsme se nejdříve na obecné představení *konektorů*, a to jak z pohledu španělských, tak českých autorů, abychom viděli, zda jsou mezi chápáním těchto prostředků v daných jazycích určité rozdíly.

Hned v úvodu jsme narazili na nemalé potíže ohledně terminologického vymezení slov tzv. *conectores, marcadores discursivos nebo operadores* ve španělském jazyce, neboť vnímání těchto termínů se liší v návaznosti na různé autory. Na základě odborné literatury jsme však dospěli k názoru, že španělští autoři raději využívají neurčitého označení *marcadores discursivos*, do něhož zahrnují termíny *conectores* i *operadores*, a kterým přiřazují specifické funkce a vlastnosti. Přesto však v práci zmiňujeme, že budeme dále užívat pouze termín *konektor*. S nejednotnou terminologií úzce souvisí také nejednotná definice. Všichni autoři se však shodují na jedné základní funkci a tou je, že tyto jednotky slouží ke spojitosti a udržení návaznosti textu. Stejný problém jsme řešili i v případě prací českých autorů, kdy se kromě *konektorů* a *operátorů* objevovaly další výrazy, které označovaly tyto prostředky. Můžeme zmínit například *kontextualizátory* nebo *komentáře*. Pokud bychom se zabývali klasifikací jednotlivých *konektorů* a rozřazením do určitých skupin, opět bychom našli několik možností, jak tyto prostředky klasifikovat. I klasifikace je tedy nejednotná a závisí na samotném autorovi.

Závěr teoretické části je věnován již hlavnímu tématu této kvalifikační práce, kterými jsou *postojové konektory*. V této kapitole jsme se snažili na základě odborné literatury vymezit a definovat pojem *postojové konektory*. Uvědomili jsme si však, že nelze označit určitou skupinu *konektorů* pouze za *postojové* a nelze tak *postojové konektory* řadit například vedle *konektorů*, které plní funkci vysvětlující. Ba naopak, mezi *postojové konektory* můžeme zahrnout některé výrazy s funkcí explikativní nebo kontra-argumentativní.

Výzkumná část práce je věnována kontrastivní analýze vybraného vzorku textů. V úvodu této části je stručně nastíněna kontrastivní analýza a shrnuty poznatky z části teoretické. Zmínili jsme zde také odlišnost jazykových systémů, kterým byla kontrastivní analýza věnována, možné cíle a očekávání. Nechybí zde představení odborných lingvistických textů, které jsme pro naši kontrastivní analýzu vybrali. Jednalo se celkem o 6 článků španělských a 13 článků českých. Celková velikost našeho vybraného korpusu tak činila 80 000 slov. Naším cílem bylo v tomto vzorku textů identifikovat *postojové konektory*¹⁴⁹, vycházeli jsme přitom z poznatků, které jsme získali v části teoretické. Na základě takto identifikovaných výrazů, jsme mohli určit absolutní a relativní frekvenci výskytů *konektorů* v obou jazycích. Ve španělských textech se vyskytlo celkem 228 *postojových konektorů*. V českých odborných textech to bylo pouze o 5 výrazů méně (223 výskytů), což v přepočtu na procenta činí rozdíl pouhá 2 %. To vyvrátilo naši původní hypotézu, že v rámci četnosti výskytů budou mezi jazykovými mutacemi značné rozdíly. Můžeme tedy konstatovat, že rozdíly ve frekvenci výskytů nejsou zvláště markantní, a že se *postojové konektory* objevují a užívají se stejnou frekvencí jak ve španělském tak českém jazyce. Pokud bychom přešli již ke konkrétním příkladům *konektorů*, zde jsou rozdíly v číslech podstatněji zajímavější. Ve španělských textech jsme totiž identifikovali 43 různých *postojových konektorů* a v českých textech pouze 26. Což jsme nepředpokládali, neboť v rámci analýzy jsme využili více českého materiálu od různých českých autorů a předpokládali jsme tak větší rozmanitost u textů českých.

V další části analýzy jsme se zaměřili na porovnání 10 nejfrekventovanějších španělských a českých *postojových konektorů*. Výsledky vzhledem k výše uvedenému nebyly zarážející. Nejfrekventovanější český výraz *ovšem* se v našem korpusu vyskytl celkem 44krát, oproti nejfrekventovanějšímu španělskému *konektoru así*, který se

¹⁴⁹ Výrazy o kterých jsme byli přesvědčeni, že tuto funkci v textu zastávají.

objevil 29krát. Z toho logicky vyplývá, že pokud se *postojové konektory* v českých textech vyskytly, opakovaly se ve větší míře než ve španělských textech. Zajímavostí, kterou jsme v rámci této části práce zmínili, byla shoda konektorů *sin embargo* a *však*, které si odpovídají po sémantické stránce. Oba se totiž umístili na místě druhém se stejným rozdílem vůči konektorům *ovšem* a *však* na místech prvních.

V rámci analýzy jsme se zaměřili také na to, jaké slovní druhy konektory představují. Zjistili jsme, že v textech českých se *konektory* vyskytují nejvíce jako částice. Ve španělských textech pak byly nejčastější adverbia, především tzv. *locuciones adverbiales*. Pozorovali jsme také kombinovatelnost *postojových konektorů* s jinými lexémy. Ve španělských textech se vyskytly například složené *konektory* – *pues bien*, *así pues*. V českých textech se naproti tomu žádné obdobné výrazy nevyskytly. Co se týče spojitosti, jež je primární funkcí těchto výrazů, dokázali jsme, že *konektory* mohou spojovat jak rozsáhlé tak krátké celky výpovědí. Zkoumali jsme i poziční umístění. *Konektory* se mohou objevovat buď v pozici iniciální, tedy že uvozují celou novou větu anebo uprostřed (kdy fungují převážně jako vsuvky). V tomto případě se české texty a španělské texty značně lišily. Iniciální pozice představovala v českých textech pouze 7 %, ve španělských pak 53 %.

Posledním z cílů této práce byla také vlastní klasifikace jednotlivých konektorů. *Konektory* jsme identifikovali podle toho, jaké funkce v rámci textu zastávaly. Pro španělské *postojové konektory* jsme vytvořili celkem 4 skupiny – *explicativos/comantadores* (18 %), *contraargumentativos* (21 %), *modales* (49 %) a *de oposición* (12 %). Pro *postojové konektory* z českých textů jsme vytvořili pouze 3 skupiny – *explikativní* (8 %), *modální* (20 %) a *kontra-argumentativní* (4 %).

Na závěr můžeme shrnout výsledky analýzy do několika nejdůležitějších bodů.

Za prvé: *postojové konektory* jsou stejně typickým jevem jak pro české tak španělské texty. Španělské texty se však vyznačují větší rozmanitostí v rámci užívání těchto výrazů.

Za druhé: u *postojových konektorů* v českých textech je často velmi obtížné určit slovní druh.

Za třetí: v rámci klasifikace převažují v obou jazycích *konektory*, které jsme zařadili do skupiny modální. V českých textech představují *modální konektory* 20 % a ve španělských textech 49 %.

A za čtvrté: se *postojové konektory* nikdy nevyskytují v koncové pozici. Pro české texty je typičtější výskyt v pozici uprostřed (97 %). U španělských *postojových konektorů* je umístění vyrovnané.

Výsledky kontrastivní analýzy považujeme za velmi zajímavé. Bylo by jistě vhodné se tomuto tématu věnovat podrobněji, zaměřit se na příklad pouze na určitou skupinu *konektorů*, zjistit zda tyto prostředky fungují jako prostředky persvaze, zda a jak ovlivňují aktuální členění větné.

Resumen

El presente trabajo analiza y contrasta el uso de los *conectores/operadores discursivos* que se utilizan en los textos checos y españoles, de cualquier género. El objetivo general de la tesis es identificar, describir y clasificar los conectores discursivos que denoten la postura del emisor en el texto.

El trabajo se divide en dos partes; la parte teórica, que sustenta la investigación y la parte práctica. El primer capítulo, está dedicado a una disciplina relativamente nueva que se conoce como lingüística textual. Se mencionan y discuten los principales autores que estudian dicha disciplina. En otro capítulo se hace referencia a las normas de textualidad, especialmente a la norma de coherencia, y el análisis del discurso. Además de dos capítulos que hacen referencia a los *conectores*, tema central de la investigación.

Es importante mencionar que en cuanto al tema de los *conectores* no existe terminología ni clasificación o descripción unitaria, lo cual complica el análisis del tema. Algunos autores se refieren a ellos como *marcadores discursivos* u *operadores*. Un ejemplo de lo anterior es que los autores españoles prefieren la denominación imprecisa *marcadores discursivos*. En este sentido, los *conectores* u *operadores* pertenecen a un grupo dentro de los *marcadores discursivos*. Como se verá en este trabajo, las diferencias no son exclusivas de los autores españoles sino también para los autores checos. En la literatura especializada se encontraron varias denominaciones de estos elementos como “*komentáře*” o “*kontextualizátory*”. Lo mismo pasa con la clasificación. Sin embargo, los autores coinciden en que la función de estos elementos es asegurar la conexión entre diferentes partes del texto y contribuir al mejor entendimiento.

Se ha observado que no todos los conectores permiten expresar la postura del hablante. Es decir, sólo algunos *conectores* consideramos como “*conectores de actitud*” tienen esta función secundaria. El último capítulo de la parte teórica se refiere al tipo de los “*conectores de actitud*” que además de ejercer una función sintáctica, guían con las distintas propiedades morfosintácticas, semánticas y pragmáticas, las inferencias que se realizan entre las partes del texto. El trabajo intenta describir y caracterizar aquellos elementos que pueden considerarse como “*conectores de actitud*”.

La parte investigación consta de 4 capítulos. En el primer capítulo se presenta el análisis contrastivo y el resumen de conocimientos que se obtuvieron en la parte teórica.

Se mencionan también las diferencias entre el sistema checo y español y las hipótesis del análisis. Los textos en los cuáles se basa la presente investigación fueron elegidos de manera personal. Se realiza una descripción de las razones y criterios de la selección de los textos de estudio, los cuales contienen mensajes lingüísticos especializados. Se eligieron en total 13 artículos checos y 6 artículos españoles, lo que da un total de 80 000 palabras.

El objetivo principal como se mencionó anteriormente es identificar los “*conectores de actitud*.” En la investigación se identificaron la frecuencia absoluta y relativa con que se utilizan los *conectores* en el idioma checo y español. En los textos españoles se encontraron 228 *conectores*, mientras que en los checos 223 expresiones de este tipo. Lo anterior indica que el uso de *conectores de actitud* en los textos de estas dos lenguas es reducido.

Por otro lado, se encontraron 26 variaciones, o sea, 26 ejemplos del uso de *conectores* en general, en los textos checos, en contraste con los textos españoles, en los cuales se obtuvieron 43 ejemplos concretos. Cabe resaltar que en la investigación se utilizaron una mayor cantidad de textos checos, por lo cual se puede decir que los autores españoles utilizan los *conectores* con más frecuencia.

Otra sección del presente trabajo se dirigió al estudio de los 10 *conectores* checos y españoles más utilizados. Se encontró que el *conector* más utilizado en la lengua checa es *ovšem* (44 veces) y en español es el *conector así* (29 veces). Si se compara la frecuencia del uso de estas dos expresiones, se puede observar que se repiten un mayor número de veces en checo. Sin embargo, no se ha estudiado solo la frecuencia de los *conectores*, sino también las características semánticas o morfológicas (clase de palabras). Además de lo anterior, se estudió la posibilidad de realizar combinaciones de *conectores* con otros lexemas y la colocación de los *conectores* en la oración.

En cuanto al tema de las combinaciones posibles de algunos *conectores* mencionados anteriormente, se comprobó que en checo los *conectores de postura* nunca aparecen junto con otro conector de la misma función. Por el contrario, el español permite el uso de los *conectores* compuestos, por ejemplo, el conector *pues bien*.

Cuando se habla de la colocación de los *conectores* para el idioma checo es característica la posición intermedia (93 %), es decir, que el *conector* está centrado en el

texto y funciona como inserción. No obstante, en los textos españoles la colocación es más o menos equilibrada (la posición inicial 53 %, la posición intermedia 47 %).

El objetivo final del análisis es la clasificación de los *conectores*. Siguiendo las clasificaciones de los autores españoles y checos, se han dividido los conectores en 4 grupos a base de sus funciones principales, los cuales se mencionan a continuación:

1. *Explicativos/Comentadores*
2. *Contraargumentativos*
3. *Modales*
4. *De oposición (sólo para los conectores españoles)*

Las conclusiones principales que se obtuvieron del presente trabajo son las siguientes. En primer lugar los *conectores* son palabras que aparecen tanto en el idioma español como en checo con la misma frecuencia; no obstante, los textos españoles muestran más variaciones de estas expresiones. En segundo lugar, es difícil determinar una clase de palabras concreta del *conector* en checo, ya que un *conector* puede pertenecer a dos clases de palabras en el mismo tiempo. Dentro del marco de la clasificación predominan en ambas lenguas las expresiones *modales* (en textos checo 20 %, en textos españoles 49 %). Y por último, un *conector* nunca aparece en la posición final. Para las expresiones checas es común la posición intermedia (97 %), mientras que para textos en español las posiciones de los *conectores* son equilibradas, tanto al principio como intermedios.

Como se indicó, el tema de los *conectores* no resulta simple. Por tanto se propone dedicar la investigación a un sólo grupo de los *conectores*, su funcionamiento en los textos y en la lengua hablada en cual funcionan como recursos de persuasión y cómo influye la perspectiva funcional oracional.

Seznam použitých zdrojů

Tištěná literatura

- BEAUGRANDE, Robert-Alain de a Wolfgang U DRESSLER. *Introduction to text linguistics*. 1st publ. London: Longman, 1981. Longman paperback, 26. ISBN 05-825-5485-3.
- BENEŠ, Martin, SCHNEIDEROVÁ, Soňa a Oldřich ULÍČNÝ (eds.). *Studie k moderní mluvnici češtiny*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3535-0.
- BROWN, Gillian. a George YULE. *Discourse analysis*. New York: Cambridge University Press, 1983. ISBN 05-212-8475-9.
- CARTER, Ronald a Adrian BEARD. *Working with Texts: A core introduction to language analysis*. 3rd ed. New York: Routledge, 2008. Intertext (London, England). ISBN 04-154-1421-0.
- CVRČEK, Václav. *Mluvnice současné češtiny*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1743-5.
- ČECHOVÁ, Marie. *Čeština - řeč a jazyk*. 2., přeprac. vyd. Praha: ISV, 2000. Jazykověda (Institut sociálních vztahů). ISBN 80-858-6657-9.
- ČERMÁK, František. *Jazyk a jazykověda: přehled a slovníky*. Vyd. 4., V Karolinu 2., dopl. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1946-0.
- ČERNÝ, Jiří. *Dějiny lingvistiky*. Vyd. 1. Olomouc: Votobia, 1996. ISBN 80-858-8596-4.
- ČERNÝ, Jiří. *Úvod do studia jazyka*. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 1998. ISBN 80-858-3924-5.
- DANEŠ, František. *Věta a text: studie ze syntaxe spisovné češtiny*. 1. vyd. Praha: Academia, 1985. Studie a práce lingvistické. ISBN 21-105-85.
- DANEŠ, František, Zdeněk HLAVSA a Miroslav GREPL. *Mluvnice češtiny 3. Skladba*. 1. Praha: Academia, 1987. ISBN 21-029-88.
- DANEŠ, František, ULÍČNÝ, Oldřich (ed.). *Jazyk a text I: výběr z lingvistického díla Františka Daneše*. Praha: Univerzita Karlova, 1999. ISBN 80-858-9970-1.
- DIJK, Teun Adrianus Van. *Text and context: explorations in the semantics and pragmatics of discourse*. 6th Impression. New York: Longman, 1992. Longman linguistics library, 21. ISBN 05-822-9105-4.

- GILI GAYA, Samuel. *Curso superior de sintaxis española*. 16a ED. Barcelona: VOX/Bibliograf, 2003. Edición revolucionaria. ISBN 9788471539885.
- GREPL, Miroslav a Petr KARLÍK. *Skladba češtiny*. 1. Praha: Votobia, 1998. Jazykověda (Institut sociálních vztahů). ISBN 80-7198-281-4.
- HALLIDAY, M. A .K. a HASAN, Ruqaiya. *Cohesion in english*. London: Longman, 1976. ISBN 05-825-5041-6.
- HOFFMANNOVÁ, Jana. *Sémantické a pragmatické aspekty koherence textu*. Praha: Ústav pro jazyk český ČSAV, 1983. Linguistica.
- JURAJ DOLNÍK; EUGÉNIA BAJZÍKOVÁ. *Textová lingvistika*. 1. vyd. Bratislava: Stimul, 1998. ISBN 80-856-9778-5.
- KOMÁREK, Miroslav, Jan KOŘENSKÝ a Jan PETR. *Mluvnice češtiny 2. Tvarosloví*. 1. Praha: Academia, 1986. ISBN 21-114-86.
- BOSQUE, Ignacio a Violeta DEMONTE. *Gramática descriptiva de la lengua española*. 1a ed. Madrid: Espasa-Calpe, 1999. ISBN 84-239-7920-2.
- MARTÍN ZORRAQUINO, María Antonia a Estrella MONTOLÍO DURÁN. *Los marcadores del discurso: teoría y análisis*. Madrid: Arco/Libros, c1998. ISBN 84-763-5332-4.
- MANUEL MARTÍ SÁNCHEZ. *Construcción e interpretación de discursos y enunciados: los marcadores*. 1. Madrid: Editorial Edinumen, 2003. ISBN 84-959-8613-2.
- NEKULA, Marek, Zdenka RUSÍNOVÁ a Petr KARLÍK. *Příruční mluvnice češtiny*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1995. ISBN 80-710-6134-4.
- PEŠEK, Ondřej. *Argumentativní konektory v současné francouzštině a češtině*. České Budějovice: Editio Universitatis Bohemiae Meridionalis, 2011. Acta philologica Universitatis Bohemiae Meridionalis. ISBN 978-80-7394-305-9.
- TÁRNYIKOVÁ, Jarmila. *From text to Texture: An introduction to processing strategies*. 4., upr. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. ISBN 978-80-244-2429-3.
- ZAVADIL, Bohumil a Petr ČERMÁK. *Mluvnice současné španělštiny: lingvisticky interpretační přístup*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1641-4.

Španělské články

- BERENGUER, Josefa A. Marcadores discursivos y relato conversacional. In: *Capilletra*. Valencia: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, 1995, **18**, 109-120. ISSN 0214-8188.
- BRIZ GOMÉZ, Atonio. Los conectores pragmáticos en español coloquial (I). Su papel argumentativo. *Contextos*, 1993, **XI** (21-22), 145-188. ISSN 0719-1014.
- BRIZ GOMÉZ, Antonio. Hacia un análisis argumentativos de un texto coloquial. La incidencia de los conectores pragmáticos. In: *Verba*. 1994, **21**, 369-395. ISSN 0210-377X.
- CASADO VELARDE, Manuel. Lingüística del texto y los marcadores del discurso. In: MARTÍN ZORRAQUINO, María Antonia a Estrella MONTOLÍO DURÁN. *Los marcadores del discurso: teoría y análisis*. Madrid: Arco/Libros, c1998. ISBN 84-763-5332-4.
- CHRISTL, Joaquim. Muletillas en el español hablado. El español hablado y la cultura oral en España e Hispanoamérica. 1996, s. 117-146. ISBN 3-89354-559-X.
- GARCÉS GOMÉZ, María Pilar. El operador discursivo pues en el español hablado. *RJb*, **43**. Dostupné z: [http://www.degruyter.com/dg/viewarticle.fullcontentlink:pdfeventlink/\\$002fj\\$002fma.1992.43.issue-1\\$002f9783110244991.261\\$002f9783110244991.261.pdf?t:ac=j\\$002fma.1992.43.issue-1\\$002f9783110244991.261\\$002f9783110244991.261.xml](http://www.degruyter.com/dg/viewarticle.fullcontentlink:pdfeventlink/$002fj$002fma.1992.43.issue-1$002f9783110244991.261$002f9783110244991.261.pdf?t:ac=j$002fma.1992.43.issue-1$002f9783110244991.261$002f9783110244991.261.xml)
- GARCÍA NEGRONI, María Marta. El conector argumentativo – incluso – y la escalaridad de la lengua. Dostupné z: http://cvc.cervantes.es/literatura/aih/pdf/13/aih_13_3_064.pdf
- MARTÍN ZORRAQUINO, María Antonia. El tratamiento lexicográfico de los marcadores del discurso y la enseñanza de E/LE. Dostupné z: http://cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca_ele/asele/pdf/15/15_0051.pdf
- MONTOLÍO DURÁN, Estrella. La teoría de relevancia y el estudio de los marcadores discursivos. In: MARTÍN ZORRAQUINO, María Antonia a Estrella MONTOLÍO DURÁN. *Los marcadores del discurso: teoría y análisis*. Madrid: Arco/Libros, c1998. ISBN 84-763-5332-4.
- PÉREZ RIFO, Mónica. Conectores discursivos en textos expositivos a nivel de parágrafo. Dostupné z: http://www.onomazein.net/Articulos/3/2_PerezRiffo.pdf

- PORTOLÉS LÁZARO, José. La distinción entre los conectores y otros marcadores discursivos en español. In: *Verba*. Anuario Galego de Filoloxía. 1993, 20. str. 141-170. ISSN 0210-377X.
- PORTOLÉS LÁZARO, José. Dos pares de marcadores del discurso: En cambio y por el contrario, en cualquier caso y en todo caso. In: MARTÍN ZORRAQUINO, María Antonia a Estrella MONTOLÍO DURÁN. *Los marcadores del discurso: teoría y análisis*. Madrid: Arco/Libros, c1998. ISBN 84-763-5332-4.

České články z časopisů *Slovo a slovesnost* a *Naše řeč*

- BACVAROV, Janko. Český konektor totiž a jeho bulharské ekvivalenty. *Naše řeč*. 1987, **70** (4). 170-177. ISSN 0027-8203. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=6711>
- DANEŠ, František a Zdeněk HLAVSA. K vztahu aktuálního členění a sémantické stavby výpovědi. *Slovo a slovesnost*. 1983, **44**(1). 3-11. ISSN 0037-7031. Dostupné z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=2863>
- FIRBAS, Jan. Aktuální členění větné“ (,) či „funkční perspektiva větná“? *Slovo a slovesnost*. 1982, **43**(4), 282-293. ISSN 0037-7031. Dostupné z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=2851>
- HAUSENBLAS, Karel. Text, komunikáty a jejich komplexy (Zamyšlení pojmoslovné). *Slovo a slovesnost*. 1984, **45**(1), 1-7. ISSN 0037-7031. Dostupné z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=2932>
- HOFMANNOVÁ, Jana. Van Dijkův soubor studií o pragmatice textu. *Slovo a slovesnost*. 1984, **45**(4), 327-334. ISSN 0037-7031. Dostupné z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=2992>
- HRBÁČEK, Josef. Srovnání dvou překladů z hlediska využití prostředků koheze textu. *Naše řeč*. 1987, **70**(3), 123-130. ISSN 0027-8203. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=6699>
- JIŘIČKOVÁ, Jana. Ze současné lingvistiky textu. *Slovo a slovesnost*. 1979, **40**(1), 59-69. ISSN 0037-7031. Dostupné z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=2584>

- KARLÍK, Petr. Tzv. že – výpovědi a jejich funkce. *Slovo a slovesnost*. 1979, **40**(1). 5-10. ISSN 0037-7031. Dostupné z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=2575>
- KOLÁŘOVÁ, Ivana. Významy a funkce slova tedy (teda) v souvislých projevech. *Naše řeč*. 1998, **81**(2-3). 118-123. ISSN 0027-8203. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7439>
- KOMÁREK, Miroslav. K jednomu funkčnímu rozdílu v soustavě partikulí. *Slovo a slovesnost*. 1979, **40**(2). 139-142. ISSN 0037-7031. Dostupné z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=2605>
- MACHÁČKOVÁ, Eva. O názorech na dichotomii langue a parole (2. část) (K vývoji pojetí některých základních lingvistických pojmů a termínů). *Slovo a slovesnost*. 1989, **50**(1), 56-65. ISSN 0037-7031. Dostupné z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=3272>
- MACHÁČKOVÁ, Eva. K úloze některých spojovacích prostředků v textech (zvl. prostředků s významem odporovacím). *Naše řeč*. 1987, **70**(3), 113-122. ISSN 0027-8203. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=6698>
- MATHESIUS V., O takzvaném aktuálním členění věty. *Slovo a slovesnost*. 1939, **5**(4).
- MAREŠ, Petr. Text a pragmatika. *Naše řeč*. 1986, **69**(4). ISSN 0027-8203. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=6642>
- SGALL, Petr. Text a reference. *Slovo a slovesnost*. 1980, **41** (2), 140-145. ISSN 0037-7031. Dostupné z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=2671>.
- SGALL, Petr. Nový úvod do textové lingvistiky. *Slovo a slovesnost*. 1983, **44**(4). 333-335. ISSN 0037-7031. Dostupné z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?lang=en&art=2921>
- TRÁVNÍČEK, František. O takzvaném aktuálním členěním větném. *Slovo a slovesnost*. 1961, **22**(3), 163. ISSN 0037-7031. Dostupné z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=1114>
- UHLÍŘOVÁ, Ludmila. K postavení tzv. větných příslovcí v aktuálním členění. *Slovo a slovesnost*. 1979, **40**(2). ISSN 0037-7031. Dostupné z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=2606>
- VONDRÁČEK, Miloslav. Citoslovce a částice – hranice slovního druhu. *Naše řeč*. 1998, **81** (1). 29-37. ISSN 0027-8203. Dostupný z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7419>

- ŽAŽA, Stanislav. K úloze tzv. větných adverbíí při vyjadřování postoje mluvčího k propozičnímu obsahu. *Slovo a slovesnost*. 1979, **40** (2). 135-138. ISSN 0037-7031. Dostupné z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=2604>

Přednášky

- AUROVÁ, Miroslava. *Přednáška z textové lingvistiky: Tema 2 Texto, Normas de textualidad*. Č. Budějovice, 2014.

Ostatní internetové zdroje

- REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. Diccionario de la lengua española. Edición del Tricentenario. [online]. c2016. [cit. 3. 3. 2016]. Dostupné z: <http://dle.rae.es/?id=AKbfFjr>
- REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. Diccionario de la lengua española. Edición del Tricentenario. [online]. c2016 [cit. 4. 3. 2016] Dostupné z: <http://dle.rae.es/?id=ADMtR8S>
- REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. Diccionario de la lengua española. Edición del Tricentenario. [online]. c2016. [cit. 25. 4. 2016]. Dostupné z: <http://dle.rae.es/?id=1IKnuuy>
- REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Banco de datos (CREA) [en línea]. *Corpus de referencia del español actual*. <<http://www.rae.es>> [16. 3. 2016]
- REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Banco de datos (CREA) [en línea]. *Corpus de referencia del español actual*. <<http://www.rae.es>> [15. 3. 2016]
- REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: Banco de datos (CREA) [en línea]. *Corpus de referencia del español actual*. <<http://www.rae.es>> [18. 3. 2016]

Přílohy

Příloha č. 1. – Tabulka se španělskými postojovými konektory

Postojový konektor	Počet výskytů
Así	29
Sin embargo	26
En efecto	22
Pues	17
Ahora bien	16
Por otra parte	15
De hecho	12
Por tanto	10
No obstante	8
Sin duda	6
Por lo tanto	5
Por otro lado	5
Ciertamente	4
En cambio	4
Especialmente	4
Así pues	3
Por una parte	3
Finalmente	2
Naturalmente	2
Generalmente	2
Probablemente	2
Pues bien	2
Entonces	2
Por supuesto	2
Por último	2
Por el contrario	2
Por cierto	2
Por un lado	2
Además	2
Desde luego	2
Lógicamente	1
En fin	1
Al contrario	1
De otra parte	1
De forma	1
De esta forma	1
De otro lado	1
Concretamente	1

En particular	1
Vale	1
En principio	1
Por contra	1
Evidentemente	1

Příloha č. 2. Klasifikace španělských postojových konektorů

Postojový konektor	Klasifikace
Así	Explicativos/Comentadores
Sin embargo	Contraargumentativos (restricción)
En efecto	Modales
Pues	Explicativos/Comentadores
Ahora bien	Contraargumentativos (restricción)
Por otra parte	Contraargumentativos (restricción)
De hecho	Modales
Por tanto	Explicativos/Comentadores
No obstante	Contraargumentativos (restricción)
Sin duda	Modales
Por lo tanto	Explicativos/Comentadores
Por otro lado	De oposición
Ciertamente	Modales
En cambio	Contraargumentativos (exclusión)
Especialmente	Modales
Así pues	Explicativos/Comentadores
Por una parte	De oposición
Finalmente	Modales
Naturalmente	Modales
Generalmente	Modales
Probablemente	Modales
Pues bien	Explicativos/Comentadores
Entonces	Explicativos/Comentadores
Por supuesto	Modales
Por último	Modales
Por el contrario	Contraargumentativos (exclusión)
Por cierto	Modales
Por un lado	De oposición
Además	Contraargumentativos

Desde luego	Modales
Lógicamente	Modales
En fin	Modales
Al contrario	Contraargumentativos (exclusión)
De otra parte	De oposición
De forma	Explicativos/Comentadores
De esta forma	Modales
De otro lado	De oposición
Concretamente	Modales
En particular	Modales
Vale	Modales
En principio	Modales
Por contra	Contraargumentativos (exclusión)
Evidentemente	Modales

Příloha č. 3. Umístění španělských postojových konektorů

Postojový konektor	Iniciální pozice	Pozice uprostřed
Así	28	1
Sin embargo	8	18
En efecto	14	8
Pues		17
Ahora bien	12	4
Por otra parte	10	5
De hecho	6	6
Por tanto	4	6
No obstante	6	2
Sin duda	3	3
Por lo tanto	2	3
Por otro lado	4	1
Ciertamente	1	3
En cambio	2	2
Especialmente		4
Así pues	2	1
Por una parte		3
Finalmente		2
Naturalmente	1	1
Generalmente		2
Probablemente	1	1
Pues bien	2	
Entonces		2

Por supuesto	1	1
Por último	2	
Por el contrario	2	
Por cierto		2
Por un lado		2
Además	2	
Desde luego		2
Lógicamente		1
En fin		1
Al contrario		1
De otra parte	1	
De forma	1	
De esta forma	1	
De otro lado	1	
Concretamente		1
En particular		1
Vale	1	
En principio	1	
Por contra	1	
Evidentemente	1	

Příloha č. 4. Tabulka s českými postojovými konektory

Postojový konektor	Četnost výskytů
Ovšem	44
Však	41
Tedy	26
Totiž	21
Jistě	12
Avšak	11
Zřejmě	11
Patrně	9
Ostatně	8
Spíše	7
Vlastně	5
Zvláště	5
Naopak	4
Stejně	4
Bohužel	2
Pravděpodobně	2
Rozhodně	2
Nejspíš	1
Nepochybně	1
Konečně	1
Obecně	1
Prostě	1
samozřejmě	1
Skutečně	1
Spíš	1
Víceméně	1

Příloha č. 5. Klasifikace českých postojových konektorů

Postojový konektor	Klasifikace
Tedy	Explikativní
Totíž	Explikativní
Ovšem	Kontra-argumentativní
Však	Kontra-argumentativní
Avšak	Kontra-argumentativní
Naopak	Kontra-argumentativní
Jistě	Modální
Zřejmě	Modální
Patrně	Modální
Ostatně	Modální
Spíše	Modální
Vlastně	Modální
Zvláště	Modální
Stejně	Modální
Bohužel	Modální
Pravděpodobně	Modální
Rozhodně	Modální
Nejspíš	Modální
Nepochybně	Modální
Konečně	Modální
Obecně	Modální
Prostě	Modální
samozeřejmě	Modální
Skutečně	Modální
Spíš	Modální
Víceméně	Modální